



25 år med DGI på banen

Folkelig sundhed og forenings- service?

Et debatskrift om DGI gennem 25 år

DGI

dgi.dk



Folkelig sundhed og foreningsservice?
– et debatskrift om DGI gennem 25 år

Forfatter: Redigeret af Jørn Hansen

Billedredaktion: DGI

Foto: Ulrik Jantzen (Forside: Workshop med DGI Verdensholdet i Gellerup 2011), Niels Nyholm (s. 6, 78), Lars Ebbesen (s. 10) Fotogruppen Focus (s. 13), Sputnik (s. 17), Lars Holm (s. 22, 86, 171), Palle Skov (s. 27, 40, 58, 150), Esben Zøllner Olesen (s. 28), Anne Kring (s. 35, 120), Privatfoto (s. 44, 77, 89), Camilla Schieler (s. 46), Jens Astrup (s. 51, 117, 124, 132, 185), Martin Paldan (s. 67), Steen Bille (s. 72), Bo Nymann (s. 83, 159, 176), Lars Rønbøg (s. 92), Karin Riggelsen (s. 94), Bent Nielsen (s. 112, 129, 144), Søren M. Osgood (s. 126), Nils Rosenvold (s. 138), Peter Baastrup (s. 143), Jens Hasse (s. 152), Kristina Møller (s. 155), Flemming Jeppesen (s. 160), JiYo (s. 167), Mads Johansen (s. 178), Vagn Knudsen (s. 182, 193), Vibeke Green (s. 190), Ajs Nielsen (s. 195)

Layout: DGI Marketing

Tryk: DGI Butik & Print, Lasertryk

Udgivet: DGI 2017

ISBN nr. 978-87-93027-36-7

Indhold

Indledning	7
DGI 1992 til 2017	10
En politiker ser på DGI gennem 25 år	31
En embedsmand ser på DGI gennem 25 år	45
Danmarks Idræts-Forbund og DGI gennem 25 år	59
Deutscher Turner-Bund og DGI	73
Fra bøssen fat – til fat om hinanden	78
Gymnastik og boldspil eller stavgang og cykelture	92
Hvad betyder konkurrencen fra andre idrætsaktører for idrætsforeningerne?	124
Kan DGI skabe udvikling blandt sine medlemsforeninger?	144
De sociale fodboldspillere og de asociale gymnaster?	152
Kampen om gadeidrætten	160
Om fællesskabet, køn og færdigheder	178
Litteratur	196
Forfatteroplysninger	205
DGI landsdeleforeninger	206



Forårsopvisning i gymnastik i Vissenbjerg hallerne i Odense i 2004. Det er et stort ansvar at bære fanen – det skal gøres rigtigt for at leve op til traditionerne

Indledning

Jørn Hansen



Dette er ikke et traditionelt jubilæumsskrift, som blot fejrer DGI's hidtidige 25 år, men et skrift, der forhåbentligt kan medvirke til at skabe debat i og om DGI

I 2015 spurgte Søren Riiskjær fra DGI, om jeg ville være interesseret i at stå for udarbejdelsen af en publikation i anledning af DGI's 25-års fødselsdag i 2017. Vi mødtes og diskuterede lidt frem og tilbage, hvordan et sådan skrift kunne tænkes, og blev hurtigt enige om, at det ikke skulle være et traditionelt jubilæumsskrift, som blot skulle fejre DGI's hidtidige 25 år, men at det i stedet gerne måtte være et skrift, der kunne medvirke til at skabe debat i og om DGI.

Jeg syntes, at det var en spændende udfordring, og sagde hurtigt ja tak til opgaven og begyndte så småt sammen med Søren at gøre mig tanker om indholdet. Efter at Søren stoppede i DGI, fik jeg Steen Tinning som sparringspartner og udarbejdede et kort oplæg til DGI's jubilæumsudvalg med mine tanker og foreløbige overskrifter til indholdet i de påtænkte artikler eller essays. Vi mødtes i september 2016 og havde en god dialog, samtidig med at jeg fik supplerende input. Fra begyndelsen var det klart, at jubilæumsudvalget eller andre i DGI på ingen måde ville blande sig i den indholdsmæssige side af arbejdet. Det er heller ikke sket, så indholdet i det foreliggende skrift er et udtryk for de forskellige bidragyderes holdninger og min redigering heraf.

I alt 12 bidrag er det blevet til, hvoraf de første seks primært beskæftiger sig med en vurdering af den udvikling, der er sket i DGI fra 1992 og frem til i dag, og hvad det har betydet. De sidste seks artikler indeholder også tilbageblik, men koncentrerer sig især om de udfordringer, som mere aktuelle problemstillinger i og uden for DGI rejser for organisationen.

Redaktøren bidrager selv med den første artikel "DGI 1992 til 2017 – fra modkultur til sundhedsvisioner og foreningssservice", som ud fra min opfattelse omhandler flere af de vigtigste knudepunkter og ændringer i DGI's hidtidige historie.

Ved mødet med jubilæumsudvalget blev vi enige om, at det ville være en god idé at få synspunkter fra enkeltpersoner, der har gjort hele turen med siden starten i 1992. Dette kunne ske i form af interview med enkelte nøglepersoner i og uden for DGI. I samarbejde med Steen Tinning fandt jeg frem til Mona Langballe, der allerede var aktiv tilbage i DDGU og siden gjorde vejen med over i DGI, hvor hun i en periode var medlem af DGI's hovedbestyrelse. Mona Langballes forståelse af udviklingen i DGI kan man læse om i "En politiker ser på DGI gennem 25 år. Interview med Mona Langballe".

Mona Langballe havde en fortid i DDGU, hvorfor vi mente, at det ville være en god idé, at den person, der som embedsmand havde gjort hele rejsen med i DGI, gerne måtte have en fortid i DDSG&I. Valget her faldt derfor på Hans R. Sørensen, nuværende direktør for DGI Fyn. Hans opfattelse af udviklingen kan man læse om i "En embedsmand ser på DGI gennem 25 år. Interview med Hans R. Sørensen".

Indtil DGI blev dannet i 1992, var DIF absolut idrættens største hovedorganisation. Det er DIF stadig, selvom forskellen ikke er så stor, som den var til DDSG&I og DDGU. DGI's relation til DIF er gået fra, at DGI startede med at være en modspiller til DIF til, at DIF i dag er en af DGI's væsentligste samarbejdspartnere. Jeg har bedt DIF's direktør, Morten Mølholm Hansen, om at kommentere udviklingen i DGI frem til i dag. Det kan man læse om i "Danmarks Idræts-Forbund og DGI gennem 25 år. Interview med Morten Mølholm Hansen".

DGI har siden begyndelsen af dette århundrede fået et mere og mere tæt samarbejde med Deutsche Turner-Bund (DTB), som også er blevet medlem af ISCA. I forbindelse med den internationale Turnfest i Berlin i maj i år havde jeg mulighed for at interviewe DTB's tidligere vicepræsident, Herbert Hartmann, som har været primus motor i samarbejdet mellem DTB og DGI. Om den udvikling kan man læse i "Deutsche Turner-Bund og DGI. Interview med Herbert Hartmann".

"Sangen, fanen, samtalen, dialogen, anfægtelsen, festen og idrætten" har været en fast bestanddel af den tradition, som DGI ser sig i forlængelse af. Men hvordan står det egentlig til med sangen i DGI, hvad sang man om tidligere, hvad synges der om i dag, og hvilken betydning havde det før og har det i dag? Det kan man læse om i den sidste af de mere historisk tilbageskuende artikler "Fra bøssen fat – til fat om hinanden" af Ove Korsgaard, der også har gjort hele vejen med som både en del af det folkelige Danmark og som en af de fremmeste analytikere deraf.

Den første artikel, som tager fat på de mere aktuelle udfordringer, DGI står over for, står Maja Pilgaard fra Idrættens Analyseinstitut for. Det drejer sig om hendes forskningsområde: ændringerne i befolkningens idrætsvaner. Hvilke væsentlige ændringer er der

sket inden for området siden 1992, og hvilke spørgsmål rejser det til idrættens organisationer i Danmark? Om det kan man læse i "Gymnastik og boldspil eller stavgang og cykelture – ændringer i befolkningens idrætsvaner gennem 25 år".

I forbindelse med mit arbejde med DGI gennem 25 år har jeg gennemlæst alle DGI's årsberetninger, og den mest citerede idrætsforsker i disse beretninger er forenings- og civilsamfundseksperter, Bjarne Ibsen. Så det er en for DGI væsentlig stemme, der i artiklen "Hvad betyder konkurrencen fra andre idrætsaktører for idrætsforeningerne?" diskuterer fritidsaktiviteternes aktuelle organiseringsformer og deres betydning for DGI.


DGI lancerede i 2011 den strategiske indsats 'DM i Foreningsudvikling' med henblik på at ruste sine medlemsforeninger til fremtiden. Fra begyndelsen har Karsten Elmoose-Østerlund fulgt og evalueret dette arbejde. På den baggrund rejser han i sin artikel spørgsmålet "Kan DGI skabe udvikling blandt sine medlemsforeninger? Erfaringer fra 'DM i Foreningsudvikling'."

Samme Karsten Elmoose-Østerlund færdiggjorde i 2013 sin ph.d.-afhandling "Foreningsidrættens sociale kvaliteter. En social kapital-inspireret undersøgelse af danske idrætsforeninger og deres medlemmer", hvor gymnasternes sociale kapital scorede ret så lavt i forhold til fodboldspillernes. Det skabte en vis furor i DGI og førte til et udvidet analysearbejde af gymnasternes sociale kapital. Om det kan man læse i "De sociale fodboldspillere og de asociale gymnaster? Nedslag fra en undersøgelse af foreningsidrættens sociale kvaliteter".

Gadeidrætten er som en af de nyeste tendenser inden for idrætten opstået spontant i mere uorganiserede sammenhænge, men har også det seneste årti fået DGI's bevågenhed. Hvad er gadeidræt, hvilke organiseringsformer ønsker gadeidrættens aktører, og vil disse kunne indtages i DGI, er nogle af de spørgsmål, som rejses i artiklen "Kampen om gadeidrætten" af Signe Højbjerg Larsen, der i sin ph.d.-afhandling især har beskæftiget sig med parkour.

Elementer fra parkouren har fundet vej ind i DGI gymnastikken, især hos Verdensholdet, men også hos en række rep-gymnastikhold. På den måde repræsenterer Verdensholdet og rep-gymnastikken både traditionen og nytænkningen i DGI. Men hvordan fremstår DGI gymnastikken, hvis man tager fat på en koreografisk analyse heraf? Hvordan er forholdet mellem tradition og nytænkning på gymnastikkens koreografiske område? Det analyserer to danse- og koreografiekspert, Susanne Ravn og Camilla Damkjær, i artiklen "Om fællesskabet, køn og færdigheder – en koreografisk analyse af DGI gymnastikken".

God læselyst – forhåbentlig stimulerer bogen til en videre diskussion og debat i DGI



*Forud for sammenlægningen af DDGU og DDSG&I
blev der i 1992 afholdt stormøder for at afklare,
hvor amtsgrænserne til det ny DGI skulle findes*

DGI 1992 til 2017

– fra modkultur til sundheds-
visioner og foreningsservice

Jørn Hansen

Den 31. oktober 1992 holdt Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger stiftende årsmøde i Herning. Sammenlægningen af De Danske Gymnastik- og Ungdomsforeninger og De Danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger var efter flere forsøg blevet en realitet. Som formand valgtes DDGU's formand, Leif Mikkelsen, og som næstformand Connie Nielsen fra DDSG&I. Skytterne blev i familien via en associeringsaftale med DGI, hvilket ifølge den nye formand var en god beslutning. Et nyt kapitel i dansk idræthistorie var hermed begyndt.

Formålsparagraffen for den nye organisation lød:

Danske Gymnastik- og Idrætsforeningers formål er ved idræt og andet kulturelt virke at styrke det frivillige foreningsarbejde for at fremme den folkelige oplysning.

Hermed forsvandt det national-patriotiske indhold fra DDSG&I, samtidig med at man entydigt holdt fast i det frivillige foreningsarbejde. DDGU's fingeraftryk kom især til udtryk gennem ønsket om at fremme den folkelige oplysning. For begge de gamle organisationer var der tale om et nødvendigt kompromis, som "nok kunne ændres, når der var gået nogle år".

Umiddelbart afspejlede formålsparagraffen DGI's ønske om at blive en landsforening, der kunne fremlægge tilbud for medlemmerne, "så man står med en reel valgmulighed mellem en specialforbundsstruktur og et amtsforenings-tilhørsforhold." Et ønske, som den nye formand fremsatte i forbindelsen med sammenlægningen, og som skulle markere forskellen mellem DGI og Dansk Idræts-Forbund, der er kendetegnet ved specialforbundsstrukturen. Fra 1993 ændrede DIF, som følge af sammenlægningen med Danmarks Olympiske Komité, navnet til Danmarks Idræts-Forbund.

DIF havde længe været idrættens absolut største landsorganisation i Danmark, men fra 1992 rykkede DGI tættere på DIF, hvad antallet af medlemmer angår, mens Dansk Firma Idræts-Forbund (DFIF) nu entydigt var den mindste af landsorganisationerne. Som ny landsorganisation så DGI's landsledelse med formanden i spidsen det som en væsentlig opgave at

formulere en selvstændig profil, som fremstod som noget ganske andet end DIF.

Folkelig profilering og traditionen tro

Allerede ved sammenlægningen i 1992 formulerede den nye formand, at man måtte forvente en større polarisering imellem DIF og DGI, fordi der var ”brug for en større klarhed over, at arbejdet ikke er parallelt i de to foreninger.” I første omgang skulle dette komme til udtryk ved en større rummelighed i aktiviteterne og stævnerne. En folkelig organisation skulle efter Leif Mikkelsens opfattelse ikke kendetegnes ved ensartetheden, altså den standardisering der gør sig gældende inden for sporten, i stedet skulle fokus rettes mod aktivitetsudvikling. Sportens internationale regler blev opfattet som alt for snævre for DGI’s kommende arbejde, hvorfor formanden allerede fra begyndelsen varslede, at der blev behov for et internationalt samarbejde som et alternativ til ”de internationale specialforbunds forgodtbefindende, og deres lyst til monopoldannelser.” Hermed blev kimen lagt til DGI’s første knopskydning i 1994. Etableringen af International Sports & Culture Association (ISCA), som bl.a. fik til formål ”at fremme forståelsen mellem folk over grænser gennem idræt og kulturelle aktiviteter”. Da dette formål mindede lidt om Den Internationale Olympiske Komité (IOC) arbejde, blev det i begyndelsen understreget, at ISCA var et modspil til den internationale sportsverdens kommerialisering og resultatfiksering.

Med tiden er det modkulturelle indhold dog blev afløst af en mere pragmatisk tilgang til samarbejdet med andre organisationer. Især samarbejdet med Deutsche Turner-Bund i begyndelsen af det nye årtusinde fik afgørende betydning og kom til at dreje arbejdet imod udbredelsen af ”Sport for all”. Et emne der interessant nok også spiller en væsentlig rolle for IOC’s samarbejde med FN.

Grundlæggelsen af ISCA skete under DGI’s første landsstævne i Svendborg i 1994, hvor DGI fik en kærkommen lejlighed til at højtideligholde den folkelige arv. Med ca. 41.500 deltagere slog landsstævnet alle hidtidige rekorder med adskillige tusinde, og landsstævnerne blev fremover vigtige i profileringen af den nye organisation. Landsstævnet kunne fremvise alle de væsentlige traditioner, DGI så sig i forlængelse af: ”Sangen, fanen, samtalen, dialogen, anfægtelsen, festen og idrætten”. Traditioner, der var



DGI & DDS Landsstævne i Silkeborg i 1998 blev deltagermæssigt det største af de ialt 27 landsstævner, som er afholdt siden 1862. Ligesom ved landsstævnet i Svendborg, hvor ISCA blev dannet, var mange nationaliteter repræsenteret i Silkeborg

forankret i det frivillige foreningsliv og i et demokratisk fællesskab inspireret af de danske højskoler.

For DGI's daværende formand var det derfor vigtigt at skelne mellem folkeligt foreningsarbejde og breddeidræt – for det var absolut ikke det samme! ”Folkelige idrætsaktiviteter skal give en almen menneskelig udvikling for deltagerne – fysisk, psykisk og socialt” og stævner og turneringer skal tilpasses lokale forhold, og ingen skal vælges fra ud fra kvalifikationskrav.

Breddeidrætten er derimod ”et spejl af eliteidræt med de samme normer og regler fra top til bund, endog vedtaget et helt andet sted i verden”. I breddeidrætten ”gøres foreningen til administrator i stedet for kulturformidler, og den aktive til skakbrik i stedet for til et menneske af kød og blod i et socialt samspil”. Gennem sådanne udsagn ønskede Leif Mikkelsen at tydeliggøre forskellen mellem DGI's folkelige idrætsarbejde og DIF's arbejde med breddeidrætten. Det blev derfor en smule vanskeligt, når der skulle argumenteres for det i 1994 etablerede Verdenshold bestående af udvalgte gymnaster, der rejste verden rundt og repræsenterede den danske folkelige gymnastiktradition.

Verdensholdet og gymnastikken blev opfattet som DGI's lokomotiv, for



Det er i ethvert menneskeligt fællesskab nødvendigt at have lokomotiver, og som sådan synes jeg (Leif Mikkelsen), at vi kan opfatte gymnastikken

Året efter hed det dog i besindelsens navn, at selv om Verdensholdet har placeret sig ”som formidler af dansk kultur på internationalt niveau”, så er det vigtigt fremover at diskutere ”prioriteringen af økonomi mellem det, man kan betegne som en slags elite og så øvrige idrætsaktiviteter”.

Verdensholdet, eller som det senere kom til at hedde ”National Danish Performance Team”, kan opfattes som en videreførelse af gymnastikhøjskolerens rejser med et udvalgt gymnastikhold, som startede med Niels Buks verdensrejse i 1931. Det var således helt naturligt for DGI's profilering at søge et tættere samarbejde med bestemte gymnastik- og idrætshøjskoler, især

da disse i slutningen af 1990'erne blev presset på økonomien. DGI valgte i 2000 sammen med en række udvalgte højskoler "som ligger tættest på os" at udvikle en fælles instruktøruddannelse. Det drejede sig om Gerlev Idræts-højskole, Gymnastikhøjskolen i Ollerup, Gymnastik- og Idræts højskolen ved Viborg, Idræts højskolen i Sønderborg og Nordjyllands Idræts højskole.

Før sammenslutningen havde både DDGU og DDSG&I haft et medlemsblad, og i bestræbelserne på at profilere sig besluttede DGI sig allerede i 1993 for at videreføre denne tradition i form af medlemsbladet "Dansk Ungdom & Idræt" og et instruktørmagasin "Krumspring", hvor den redaktionelle frihed skulle bruges til at levere en "uafhængig, kritisk og opsøgende journalistisk indsats". Som ansvarshavende chefredaktør for både bladet og magasinet kom Jens Sejer Andersen fra DDGU i den grad til at efterleve denne opgave. Især "Dansk Ungdom & Idræts" holdningsudfordrende og debatskabende synspunkter kom til at spille en væsentlig og ofte "ganske irriterende" rolle for profileringen af DGI. Skulle en ny organisation formes, så den daværende formand det dog som ganske nyttigt med en god dialog og et kvalificeret modspil.

I 1997 kunne "Dansk Ungdom & Idræt" fejre 100-års jubilæum, hvilket bl.a. førte til seminaret "Sport, Media and Civil Society" i Vingsted, hvor europæiske sports- og kulturjournalister diskuterede sport som folkelig bevægelse og dilemmaer i den internationale sportsverden. Hermed blev startskuddet givet til det senere "Play the Game", som med DGI's opbakning holdt sin første internationale konference for kritiske sportsjournalister i DGI-byen i 2000. Play the Game's ønske om at styrke idrættens etiske grundlag matchede fint landleddelsens kritiske holdning til korruption og doping inden for den internationale sportsverden.

Land- og by, Center Øst og DGI-byen

Ved fusionen kom DGI's landskontor til at ligge i Vingsted, hvilket underbyggede en opfattelse af, at DGI's egenart og tradition var forankret i en kultur fra landdistrikterne. En forståelse, der blev forstærket af de to aktivitetscentre Fuglsøcenteret og Vingstedscenteret beliggende vest for Storebælt. For at skabe en bedre balance for amtsforeningerne øst for Storebælt opstod tanken om at etablere et nyt aktivitetscenter "Center Øst", hvorefter diskussionen kom til at dreje sig om, hvor dette center så skulle placeres.

Hurtigt kom København ind i billedet, da der her var en tydelig mangel på idrætsfaciliteter. Allerede i 1995 kunne et nedsat centerudvalg fremlægge et forslag om et DGI-kultur- og idrætscenter i København, hvor vejen hertil var blevet banet gennem et godt samarbejde med Københavns Borgerrepræsentation og lokale kræfter på Vesterbro. Et kommende DGI-center på Vesterbro passede fint med Borgerrepræsentationens tanker om den planlagte transformation af områderne vest for Hovedbanegården henimod en mere attraktiv bydel.

DGI's vej ind i København blev yderligere understreget af, at DGI i forbindelse med Københavns udnævnelse til europæisk kulturhovedstad "Kulturby 96" besluttede sig for at etablere et stævnekontor for derigennem at markere DGI i storbyen ud fra den opfattelse, at et folkeligt foreningsarbejdes fremtid også ligger i en bykultur. DGI's interesse for København havde i en sådan grad fået klangbund hos overborgmester Kramer Mikkelsen, at han under sin omtale af DGI's bidrag til Kulturby 96 udtalte: "Det, der ikke lykkedes for svenskerne i 1659 – at indtage København – det gjorde DGI på tre dage". Derefter kunne DGI tage det første spadestik til DGI-byen på Vesterbro med Københavns Kommune og Lokale- og Anlægsfonden som gode samarbejds- og finansieringspartnere.

Københavns Kommune havde hjulpet med grunden og en driftsaftale, der som knopskydning også havde en planlagt svømmefacilitet – der senere blev til Vandkulturhuset. Lokale- og Anlægsfonden, der havde set dagens lys i 1994, så her chancen for at leve op til "visionerne om at skabe rum og rammer, der kreativt, arkitektonisk, miljømæssigt lever op til, hvad der er godt for mennesket at være i". I løbet af 1997 var Idrætshallerne færdige, og den 5. december kunne DGI festligholde indvielsen af første etape af DGI-byen som "et nyt brohoved for et folkeligt idrætsarbejde i storbyen". DGI havde hermed opnået "en afbalancering af arbejdet mellem Øst- og Vestdanmark".

Foran ventede så arbejdet med anden etape af DGI-byen: Vandkulturhuset og DGI-hotel, som skulle fuldende "besejringen af København". Helt stille kom det til ikke at foregå, især det projekterede vandkulturhus skabte debat. Landleidelsens ønske om at profilere DGI over for sportens hovedorganisation DIF kom til at indgå i en symbiose med Lokale- og Anlægsfondens behov for at skabe en nytænkende idrætsarkitektur. Især

det planlagte cirkelformede svømmebassin førte til en heftig debat, da det forhindrede udøvelsen af sportens konkurrencesvømning, men det blev sportskritikken og arkitekturkritikken, der løb af med sejren. På årsmødet i 1999 udtrykte formand Leif Mikkelsen sig således om Vandkulturhuset:

“

Vi får et aktivitetssted, der ikke finder sin mæge – vi får et aktivitetssted, der siger nej til internationale regler og ja til personlig skaberglæde

Mindre blæst havde der været om DGI-hotellet, der til gengæld med tiden viste sig at blive et tungt åg for DGI. Indtoget i København var en milepæl i DGI's profilering som landsorganisation, men hoteldrift, fandt man senere ud af, var ikke noget, man skulle give sig af med.

DGI-byen



Autonomi og samarbejde

På trods af DGI's behov for en selvstændig profilering skulle der dog stadig samarbejdes med DIF og DFIF på områder som Folkeoplysningsloven og Tips- og Lottoloven. På disse områder havde landsorganisationerne sammenfaldende interesser over for staten – man skulle jo gerne opretholde støtten fra tips- og lottomidlerne, i dag Danske Spil. Samarbejdet blev varetaget gennem Idrættens Fællesråd, hvor landsorganisationernes formænd på skift fungerede som formænd. De sammenfaldende økonomiske interesser betød, at samarbejdet på dette område har været vel-fungerende helt frem til i dag.

I 1989 havde politikerne valgt at indføre statslotto i Danmark. Det førte til en anelig forøgelse af omsætningen fra Dansk Tiptjeneste og en øget tilgang af midlerne til idrættens landsorganisationer i begyndelsen af 1990'erne, hvilket hurtigt fik politikernes bevågenhed. I 1993 fandt flere partier i samklang med daværende kulturminister Jytte Hilden, at idrætsorganisationerne som modydelse skulle påtage sig en række opgaver af social karakter, og i 1994 vedtog man et loft for tildelingen af midlerne til idrætsorganisationerne, og der blev iværksat en pengestrømsanalyse som skulle interessere sig for hovedorganisationernes anvendelse af de tilførte midler.

Ingen af delene brød DGI's formand, Leif Mikkelsen, der dengang også var formand for Idrættens Fællesråd, sig om. I forhold til såvel tips- og lottomidlerne var det hans opfattelse, at der var tale om en utidig indblanding fra statens side. Selvfølgelig var det et politisk spørgsmål, om idrætten fik for mange eller for få midler, men "tendensen til at tro, at tipsmidlerne er statens egne penge, som derfor også skal styres af staten – dur ikke", udtalte han på årsmødet i 1995. For når tipsmidlerne først er udbetalt til DGI, så er det DGI's "formelle ansvar, at pengene bruges fornuftigt."

DGI skal derfor ikke vurderes på, om deres indsats er tilstrækkelig social eller for den sags skyld, om midlerne når tilstrækkelig langt ud i det lokale led. "Vi er kulturformidlere og ikke socialarbejdere." Formålet er jo, som det står i formålsparagraffen, "ved idræt og andet kulturelt virke at styrke det frivillige foreningsarbejde for at fremme den folkelige oplysning". Synspunkter, som Leif Mikkelsen fastholdt i hele sin formandstid, og som betød en kritik af de fleste politiske forslag og tiltag fra staten frem til

årtusindskiftet. Hvis DGI endelig skulle medvirke til at bekæmpe en række problemer i og uden for idrætten, skulle det foregå på DGI's præmisser.

DGI ville gerne forholde sig til dopingproblemer på motionsområdet, men ikke gennem kontrol, men i stedet gennem oplysning, siges der i årsberetningen fra 2000. I forhold til seksuelle overgreb på børn er det ikke rene straffeattester, der er sagen, men derimod tillid og opmærksomhed i det frivillige arbejde. Endelig hilser formanden idéerne om et styrket fokus på kost og motion i regeringens Folkesundhedsprogram fra 1999 velkommen. Det er fint at styrke motionsindsatsen, men "motion og muntert samvær gør det ikke alene". DGI går ind i samarbejdet for at styrke det frivillige foreningsarbejde og for at fremme den folkelige oplysning.

Fire år senere skrev DGI sundhed ind i formålsparagraffen. Et kursskifte blev manifest som et udtryk for en ny omverdens fortolkning.

En ny orientering, den folkelige idræt i en moderne motionskultur

I 2001 blev forstander på Gerlev Idrætshøjskole Søren Møller valgt som ny formand efter Leif Mikkelsen, der stoppede efter eget ønske. Inden jobbet som forstander for Gerlev havde Søren Møller været konsulent i DDGU, så det var en fra egne rækker, der satte sig i spidsen for DGI. Men hvor Leif Mikkelsen fokuserede på at skabe en tydelig selvstændig profil for DGI, som var tro mod den folkelige tradition, så Søren Møller det som sin opgave "at bringe den folkelige idræt ind i fremtiden". Med til dette hørte ifølge formandens første beretning i 2002 en nyfortolkning af begrebet folkelig idræt, for "begrebet folkelig oplysning har mistet kraft for mange mennesker i det danske samfund", hvilket selvfølgelig udgjorde en udfordring for DGI, der ifølge formålsparagraffen ønskede at fremme den folkelige oplysning. Nyfortolkningen kunne tage udgangspunkt i idrættens tre dimensioner: præstationsdimensionen, sundhedsdimensionen og den sociale dimension, hvor det var opfattelsen, at især sundhedsdimensionen skulle forsøges opprioriteret. En opfattelse, der var i fint samklang med Anders Fogh Rasmussens VK-regering, hvor idræt i regeringsgrundlaget fra 2001 for alvor blev skrevet ind i en folkesundhedssammenhæng. I programmet hed det således: "For at øge folkesundheden skal der sættes fokus på den sundhedsmæssige dimension i idrætten. Særligt skal den foreningsbaserede idræt og idræt i uddannelsessystemet, især i folkeskolen, styrkes." (Regeringsgrundlaget 2001).

En del tyder på, at den nye formand stod for en anden politisk strategi end den tidligere formand. Leif Mikkelsen havde især haft et ønske om at fastholde idrættens selvstændige autonomi i forhold til de politiske tiltag fra de forskellige regeringer, hvor der kun var tale om mindre forskelle i tiltagene afhængig af partifarverne. Fra begyndelsen valgte Søren Møller at være mere proaktiv og i stedet indoptage en række af de forskellige regeringers ønsker til folkesundheden i DGI's arbejde.

Dette blev tydeliggjort med landsformandens beretning i 2003, hvor diskussionen om forholdet mellem folkelig idræt og sundhed videreføres. Kritiske røster i DGI havde åbenbart set interessen for folkesundheden som et kursskifte i forhold til den folkelige idræts fortid. Dette holdt imidlertid ikke ifølge formanden, for "gennem hele gymnastikkens historie har diskussionen om sundhed – og hvilken gymnastik, der fremmer den – spillet en stor rolle", hvor der givetvis er blevet tænkt på P.H. Lings rationelle gymnastik, der ønskede at udvikle hele legemet. Men dertil kommer flere nye tendenser på sundhedsområdet, som DGI ikke havde været så god til at indoptage eller lytte til.

I 1980'erne og 90'erne kom sundhed for alvor på statens dagsorden med den ene sundhedskampagne efter den anden samt en række folkesundhedsprogrammer. Fx KV-regeringens Forebyggelsesprogram fra 1989, SR-regeringens Folkesundhedsprogram fra 1998 og VK-regeringens program Sund hele livet fra 2002; men "foreningerne følte sig", ifølge Søren Møller, "langt fra som en del af denne dagsorden". Et problem, der ikke blev mindre af, at DGI også havde overset, "at sundhed samtidig i langt højere grad er kommet på den enkelte borgers dagsorden". Kædes dette sammen med, at interessen for at dyrke idræt har været voksende, og at der er flere, "som gerne vil dyrke idræt i en lokal forening, hvis foreningerne vil udbyde motionsaktiviteterne på fleksible tidspunkter", så pressede en ny orientering for DGI sig i den grad på.

Den ønskede nye orientering for DGI manifesterede sig i første omgang med visionen "DGI mod 2010", hvor udviklingen af sund livsstil og folkesundhed for alvor blev programsat, og et af satsningsområderne blev fleksible motionstilbud til voksne. I 2003 blev udvalget DGI Motion etableret, hvortil kom initiativer for børn og unge, fx projekter for overvægtige børn, og endelig blev der rettet fokus mod idræt for 50 plus-generationen.

I 2004 førte nyorienteringen til en ændring af DGI's formålsparagraf, der fremover kom til at hedde:

Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger vil styrke de frivillige foreninger som ramme om idræt med vægt på fællesskab, udfordring og sundhed for at fremme foreningens folkeoplysende kvaliteter.

Sundhed fik nu også i formålsparagraffen en central rolle samtidig med et formuleret ønske om at fastholde foreningens folkeoplysende kvaliteter. En mere åben og flydende formulering end 1992-paragraffens udsagn: "for at fremme den folkeoplysende tanke". Ifølge Søren Møller var den nye formulering et udtryk for, at folkeoplysning sker dér, hvor folk mødes og udvikler sig som aktive samfundsborgere, fx gennem idræt, kultur, festligheder og fællessang.

De gamle tanker om sammenhæng mellem idræt, folkeoplysning og punktet udenfor, sådan som Jørgen K. Bukdahl i sin tid formulerede det, ændrede herefter definitivt karakter. Bukdahl skrev i 1943:

“

Lad os da se på Idrætten på en større Baggrund end en rent sportslig Interesse. Arkimedes sagde en Gang, at han kunne bevæge Jorden, hvis man gav ham et Punkt udenfor, der giver det hele mening udover Tidsfordriv og interesse: Idrætten har også sådan et Punkt

Historisk knyttede punktet udenfor gymnastikken til en national helhed, og det var det, man ifølge Bukdahl kaldte det folkelige. Fra 2004 blev det sundhed, der knyttede an til punktet udenfor – til det folkelige! Det nationale spillede ikke længere nogen afgørende rolle og kommer efterhånden blot til udtryk gennem brugen af de danske faner ved de årlige gymnastikopvisninger og landsstævnerne.



150 elever på Mercantec, erhvervsskolen i Viborg, fik et sundhedstjek i 2010 og 2011. DGI Midtjylland og Viborg Kommune samarbejdede om et projekt, der havde til formål at gøre unge på erhvervsskoler mere aktive. Her fik de unge målt blodtryk, fedtprocent, BMI og testet konditionen

Opprioriteringen af motion og sundhed skete i fint samspil med politikerne ønske om at styrke folkesundheden i Danmark, men også på andre politiske områder viste den nye formand sig mere lydhør over for politiske tiltag end den tidligere formand, der især havde fokuseret på idrættens autonomi over staten. Dopingkontrol var fx ikke noget, staten skulle trække ned over Leif Mikkelsens DGI, i stedet skulle oplysninger om konsekvenserne af doping klargøres for DGI's medlemmer. Allerede i 2002 var den nye formand åben for, at medlemsforeninger i DGI kunne få udført dopingkontrol, hvis de ønskede det, og DGI var villig til at samarbejde med Anti Doping Danmark derom.

I forhold til problemerne med seksuelle krænkelser over for børn ønskede VK-regeringen en lovgivning om obligatoriske børneattester på området, som fra juli 2005 gjorde det lovpligtigt for alle idrætsforeninger at indhente børneattester for trænere, instruktører og holdledere over 15 år med fast tilknytning til en forening og med direkte kontakt til børn under 15 år. DGI var fra begyndelsen ikke begejstret for loven, men som formanden i forbindelse med forberedelsen til udarbejdelsen af loven udtalte: "Det er ikke DGI's tilgang til den problemstilling, men vi kan godt kende et folketingsflertal, når vi ser et".

Organisatorisk oprustning og en mislykket og vellykket fusion

Den nye formålsparagraf og DGI Motion lagde grundlaget for DGI's arbejde i en moderne fitnesskultur. Vigtigt blev det med fokus på ændringerne i danskernes idrætsvaner at bevæge og aktivere medlemmer indenfor en fleksibel foreningsstruktur. Det betød på den ene side et øget fokus på aktivitetsudvikling og på den anden side en organisatorisk oprustning af DGI's serviceniveau i form af ansættelse af flere medarbejdere på alle niveauer. Ifølge Anders Kragh Jespersen var der, da han startede som landskonsulent i gymnastik i DDGU (1983), ca. 30 ansatte, mens der i 2017 er omkring 500 ansatte medarbejdere i DGI. Hvis vi går ud fra, at der også har været omkring 30 ansatte i DDSG&I forud for sammenlægningen, så er der tale om en ganske betydelig forøgelse af antallet af ansatte fra 1992 frem til 2010'erne.

En sådan oprustning har jo ikke været omkostningsfri, så på enkelte områder skete der også organisatoriske stramninger. I 2004 kom der nye regler for portostøtte til medlemsblade i foreningsregi, så adskillige forenings-

nære medlemsblade afgik ved døden. Samtidig besluttede landsledelsen at nedlægge "Krumspring" og "Ungdom & Idræt" og erstatte dem med magasinet "Udspil", der udkom 12 gange om året. I 2007 kom den nye kommunalreform, hvor regionerne kom til at erstatte de gamle amter, hvilket samme år førte til, at DGI's 23 amtsforeninger blev omorganiseret til 16 landsdelsforeninger.

De ansatte medarbejdere skulle bl.a. medvirke til at føre landsledelsens visioner ud i livet. I 2003 vedtog man visionen "DGI mod 2010" med fokus på motion og sundhed. Et vigtigt element heri blev "DGI Træningskultur", der fra 2004 og frem til 2008 rådgav omkring 50 foreninger om etablering af fitnesscentre. Et initiativ, der skulle vise sig at blive forløberne for "Foreningsfitness", der i januar 2008 startede som et fælles initiativ mellem DGI og DIF med henblik på "at rådgive og give økonomisk støtte til idrætsforeninger, der ønsker at oprette og drive fitnessafdelinger, der baserer sig på et medlemskab af foreningen". På den måde sikrede de to organisationer, at det stadigt blev foreningens fællesskab, der var omdrejningspunktet for idrætsudøvelsen.

Hvor Leif Mikkelsen især havde brugt kræfter på at betone forskellen mellem DIF og DGI, førte orienteringen mod motion og sundhed til et tættere parløb mellem DGI og DIF. En væsentlig rolle spillede det givetvis også, at begge organisationer havde fået en ny person på formandsposten; Søren Møller i 2001, og i 2007 havde Niels Nygaard afløst Kai Holm på formandsposten i DIF. Allerede i 2007 havde de to formænd på tomandshånd indledt forhandlinger om en mulig fusion af de to organisationer, der dermed ville blive idrættens altdominerende landsorganisation, hvor såvel DFIF og DDS givetvis også ville komme til at indgå. I løbet af 2007 blev bestyrelserne for DIF og DGI inddraget, og i juni 2008 kunne to enige bestyrelser meddele offentligheden, at man ønskede "at gøre Danmark til det bedste land at dyrke idræt i, og at vejen dertil gik over en fusion af DGI og DIF." Set i forhold til Leif Mikkelsens holdninger blot 10 år tidligere var der tale om en epokegørende udmelding. Borte var afsmagen for, at internationale idrætsorganisationer skulle have indflydelse på dansk idræt.

Den nye organisation skulle hedde "Danske Idrætsforeninger" og skulle tage højde for de udfordringer, dansk idræt som helhed stod over for fra

motionsniveau til eliteniveau. Udfordringerne skulle løses i et samspil mellem Idrætsforbund (tidligere specialforbund) og Regionalforeninger (tidligere landsdelsforeninger). Serviceringen skulle ske i et idrættens hus, hvor en direktør skulle være garant for sammenhængen, koordineringen og kvaliteten i det daglige arbejde, og det var grundtanken bag opdelingen på Idrætsforbund og Regionalforeninger, at arbejdet med at gøre hverdagen nemmere i foreninger på mange måder er de samme i fx fodbold, gymnastik og svømning.

Såvel DIF som DGI havde indledt en intern debat om fusionen, og i DGI var der blevet afholdt en del debاتمøder i landsdelsforeningerne, som skulle følges op af en spørgerunde til medlemsforeningerne. Denne blev dog aldrig ført ud i livet, da det i oktober 2008 stod klart, at der ikke var tilstrækkelig opbakning blandt DIF's stærkeste specialforbund Dansk Boldspil-Union (DBU) og Dansk Håndbold-Forbund (DHF) til, at fusionen kunne blive en realitet. Til gengæld stod det klart, at der både fra DGI's og DIF's landsledelse var en vilje til at fortsætte det tætte samarbejde, der kom til udtryk i form af Foreningsfitness. For en periode var fusionstankerne dog lagt i bero – på samme måde som det jo tidligere var sket med fusionstankerne mellem DDSG&I og DDGU!

En fusion blev dog nogle år senere til noget. Ved sammenlægningen af DDSG&I og DDGU i 1992 havde De Danske Skytteforeninger fået en associeringsaftale med DGI og på den måde opretholdt en særstatus, som også kom til udtryk gennem de midler, som DDS fik tildelt fra det offentlige, og som gjorde, at DDS fik forholdsvis flere midler pr. medlem end de øvrige idrætsorganisationer. I Kulturministeriet havde man længe barslet med en revision af idrættens støttestruktur, hvor det stod klart, at der ikke ville blive tilført yderligere midler, men i stedet tale om at flytte rundt på midlerne, hvad givetvis ville betyde et ophør af DDS' særlige status på dette område. Da Kulturministeriet i 2012 begyndte på sit udredningsarbejde om støttestrukturen, tog DDS initiativ til forhandlinger med DGI om en fusion, der så dagens lys den 1. januar 2013 med etableringen af "DGI Skydning". En fusion, der på mange punkter havde været forventet et stykke tid, men alligevel kunne italesættes som "det, der blev splittet i 1929, atter bliver forenet til en sammenhængende organisation med tråde tilbage til 1861".

Events, sponsorater og vision 25-50-75

I 2006 indgik DGI under navnet Star Run en aftale med det multinationale selskab NIKE om at tilbyde løbetræning, udstyr og andre arrangementer til løbeinteresserede. På den måde ønskede man at tilgodese løbeklubberne rundt om i landet, men håbede samtidig også at kunne tiltrække de løbemotionister, der udfoldede deres aktiviteter uden for foreningerne. I 2008 indgik DGI sit første treårige hovedsponsorat med forsikringskoncernen Codan. Forud var gået et kort samarbejde med Intersport, der dog hurtigt måtte trække sig som sponsor pga. økonomiske problemer. Samarbejdet med Codan skulle især stimulere børn og unge til idræt og motion og udmøntede sig mere konkret i form af DGI-fodboldskoler, motionsarrangementer i DGI samt et samarbejde om landsstævnet i Holbæk 2009. På den måde ønskede DGI's landsorganisation at sikre sig et ekstra økonomisk råderum ud over de midler, landsorganisationen fik fra det offentlige, især fordi prognoserne for udbetaling fra Danske Spil i de kommende år, efter at spillemarkedet var sat fri, forventede et markant faldende tilskud. Ud over aftalen med Codan indgik DGI derfor samme år også en aftale med Vestas om støtte til Verdensholdet samt med Nordea-fonden om projektet "Løb med DGI". I 2014 kom der for en periode ro om de offentlige midler til landsorganisationerne, da et bredt forlig på Christiansborg sikrede, at landsorganisationerne stort set fastholdt den hidtidige tildeling fra det offentlige.

Medvirkende til dette havde ifølge Søren Møller været DGI's og DIF's fælles vision 25-50-75, som ifølge DIF's formand, Niels Nygaard, har betydet, at det er politikernes opfattelse, at DIF og DGI har forvaltet de offentlige midler effektivt, og at der er stor tilfredshed med organisationerne blandt både medlemsforeningerne og kommunerne.

Visionen 25-50-75 blev annonceret på DGI's årsmøde i 2013 og går ud på, at 50 procent af den danske befolkning i 2025 skal være aktive i en idrætsforening, og 75 procent af befolkningen skal dyrke en eller anden form for motion. Det væsentligste indhold i visionen består således i at få aktiveret så mange som muligt i idræt og motion. Set ud fra DGI's og DIF's synspunkt, bliver det så at få så mange som muligt til at gøre dette i en forening, der er blevet udfordret af befolkningens motionsadfærd i fitnesscentre eller på egen hånd.



DGI indgår i stigende grad partnerskaber. Støtten fra Nordea-fonden og TrygFonden til DGI og DIF's visionssamarbejde udgør en stor del af det økonomiske fundament. Også støtten fra Nordea-fonden til DGI's landsstævner gør det muligt at gennemføre flere aktiviteter



Løbet Etape København blev skudt i gang i 2014 af DGI Storkøbenhavn i samarbejde med foreninger fra Amager, Valby og Frederiksberg. Siden er løbet blevet en årlig begivenhed. Det strækker sig over fem hverdagsaftener, hvor nye som erfarne løbere bliver udfordret

Ifølge Søren Møller i årsberetningen fra 2014 var der derfor tale om et paradigmeskift – skift i tankegang og anskuelse, da ”hovedopgaven for DGI ikke længere er at føre kulturkamp mod forestillingen om, at elite skaber bredde”, men ”i stedet at fastholde og udvikle foreningslivets placering som et væsentligt omdrejningspunkt for danskernes idrætslige udfoldelse.” Paradigmeskiftet har derfor også smittet af på forholdet mellem DGI og DIF, hvorfor det ikke længere giver mening ”at vores drivkraft er en rivalisering om medlemsforeningernes loyalitet og deltagelse i vores tilbud. Med den fælles vision 25-50-75 er vi nu blevet hinandens bedste kolleger frem for hinandens værste konkurrenter”. Om startskuddet hermed er givet til et lidt længere og sejere træk henimod en fusion af DGI og DIF, får så tiden vise.

I første omgang har visionen i DGI især ført til et yderligere øget fokus på aktivitetsudvikling og servicering af foreningsmedlemmerne. Det kom blandt andet til udtryk i form af store motionsevents som løbeoplevelser i flere af landets naturparker, bikecamps på Mallorca og Hærvejsløbet i Jylland. Nævnes kan også gadeaktiviteter som street soccer, street handball, parkour og street baskett, hvor man kan blive serviceret af uddannede street mentorer. Generelt orienterer DGI sig efterhånden mod alle de områder, hvor det at bevæge sig er i centrum, hvad enten dette så foregår i foreningsregi, i fritiden, i skolen eller i kommunen, hvor det også kan ske i form af genoptræning af tidligere patienter.

På det politiske område har denne orientering mod mangfoldighed i kølvandet på den fælles vision med DIF tydeligvis båret frugt. I regeringsgrundlaget for V, K og LA 2016 stod således, at ”regeringen deler DGI's og DIF's vision om, at i 2025 skal 50 pct. af danskerne være medlem af en idrætsforening, og 75 pct. af befolkningen være idrætsaktive.” På den måde er paradigmeskiftet i DGI tilsyneladende faldet i god jord hos politikerne, samtidig med at tidligere udsagn i DGI om autonomi og modkultur er blevet kraftigt nedtonet. Om det så lykkes at nå målene i visionen er mere tvivlsomt, eftersom den seneste undersøgelse af befolkningens idræts- og motionsadfærd for første gang viser et svagt fald i antallet af idrætsaktive danskere. Om denne tendens fortsætter, er dog på nuværende tidspunkt uvist. Under alle omstændigheder har DGI gennem sin nu 25 års levetid foretaget et tydeligt holdningsskift i forhold til, hvad landsledelsen idrætspolitisk skal give sig af med. Om dette på sigt så er til det bedre eller ej, vil fremtiden og DGI's medlemmer afgøre.



4

**interviews
om og med DGI
gennem 25 år**

En politiker ser på DGI gennem 25 år

Interview med Mona Langballe



Mona Langballe var indtil 2015 medlem af DGI's hovedbestyrelse. Jeg har talt med hende, fordi hun har gjort hele vejen med fra før sammenlægningen af DDGU og DDSG&I. Hun startede sin idrætspolitiske karriere i Aarhus Amts Gymnastikforening og DDGU's internationale udvalg og var en periode med i Dansk Ungdoms Fællesråds (DUF) Solidaritetsudvalg. Efter sammenlægningen sad hun i DGI's uddannelses- og kulturudvalg. I 1997 forlod hun for en periode arbejdet i DGI, fordi hun blev valgt ind i byrådet i Odder. I 2009 vendte hun som hovedbestyrelsesmedlem tilbage til DGI. I hele perioden har hun dog på tæt hånd fulgt udviklingen i DGI.

Hvorledes opfatter du udviklingstendenserne umiddelbart efter sammenlægningen?

»Jeg tænker, at der altid sker det i en sammenlægningsproces, at der går en god periode, hvor kulturer skal finde sammen, og det synes jeg egentlig prægede den periode. Efter sammenlægningen da handlede det jo meget om at sige, hvad er den fælles kultur, hvad er det fælles tredje, når man kommer fra to kulturer, som jo egentlig beskæftigede sig med fuldstændig det samme. Fuldstændig samme målgruppe, men alligevel havde forskellige værdier i den måde, man arbejdede på. Så det kom jo meget til at handle om at få skabt det der fælles fodslag, og det synes jeg faktisk lykkedes ganske godt. Der gik jo en periode, hvor man skulle finde ud af, hvem er vi nu, og det gjorde man gennem det udvalgsarbejde eller den landsdelsforening, man sad i. Og skytterne, de var uden for til at starte med. Der var det jo DDS.«

De fik en associeringsaftale.

»Ja, og det betød, at vi skulle til at finde ud af, hvordan laver vi så det samarbejde, fordi der var skytter i Aarhus, men de var bare ikke meget synlige, så der skulle vi i gang med at finde ud af, hvordan skal det samarbejde så fungere. Det var jo en proces, men det var også en anden kultur. Lad os tage badminton, ikke? Deres badmintonkultur var anderledes fra vores badmintonkultur.«

Hvordan var de forskellige?

»Vores var jo meget det med deltagelse. Det var ikke så meget det der konkurrenceelement, det var det, at man deltog. Hvor de, der kom fra DDSG&I, var meget med præmier og medaljer, og det gik de gevaldigt meget op i, syntes vi. Men det viste sig, da vi kom tæt på hinanden, at man jo havde meget de samme værdier, når man kom ned under.«

Hvis du nu tager de tre grene altså skytterne, gymnastikken og idrætten i forhold til de forskellige kulturer. Var der så nogle steder, hvor forskellen var lidt mere tydelig end andre steder?

»På idrætten, ja, det synes jeg, men nu var jeg jo ikke så tæt på selve idrætsaktiviteterne. På det tidspunkt koncentrerede jeg mig mest om forningsarbejdet, og der var vi egentlig ikke så forskellige. Der oplevede jeg egentlig, at vi var meget i samme boldgade, men det var jo også en anden måde, hvor det handler om uddannelse af foreningslivet. Der synes jeg også, at de kom med nogle elementer, som vi kunne bruge, og vi kom med noget. Hos os havde det på et tidspunkt heddet klub og møde, og det var sådan noget med også at sætte aktiviteter i gang under idrætsstævner, som ikke var idrætsorienteret, men børn der producerede bluser, eller hvad det nu var, alt muligt, ikke? Det var jo sådan en kultur, vi havde med ind, at der kunne godt foregå andet på idrætsstævner end idrætsaktiviteter. På gymnastikken er jeg faktisk i tvivl. Jeg har aldrig tænkt det sådan delt op i gymnastik og idræt, for mig har det været sådan tænkt, at det var bevægelsesdelen.«

Hvad med Leif Mikkelsens måde at gribe tingene an på og hans måde at profilere DGI på?

»Altså, jeg mindes ham jo som en stærk formand, vi havde jo årsmøder, der kunne tage dage. Det tog jo tre dage at holde et årsmøde. Der var mange debatter, og der var en debatlyst, der sagde spar to. Det var der

nu også i DDGU, altså der var også en vældig god debat. Jeg oplevede Leif som meget markant, men samtidig lyttende, og man kunne tage nogle diskussioner med ham og være konfronterende på ham og så stadigvæk grine sammen bagefter. Jamen, han kendte jo gud og hver mand og snakkede med gud og hver en mand, ikke? Og han havde gode relationer til det politiske niveau i forhold til Danmarks Idræts-Forbund og formanden Kai Holm. Så jeg oplevede ham egentlig som en meget folkelig formand, selvom han kunne godt være ude med stokken og smække til.

Den måde han profilerede DGI på sådan holdningsmæssigt, der havde han jo nogle opfattelser af, at man var meget anderledes end DIF i forhold til konkurrence og i forhold til folkelighed.«

Kan du sige noget om folkelighedsbegrebet?

»Man kan sige, det har i hvert fald betydet noget for mig, at den folkeoplysende del betød meget. At man ikke bare kom og dyrkede sin idræt og gik hjem, men at der var et andet fællesskab også. Jeg synes, samarbejdet med højskolerne er en del af det, vi har jo altid kaldt det familien, efterskolerne og folkehøjskolerne, og det er jo tyndet ud ad åre.

Det har også altid været sådan, at amtsforeningerne eller landsdelsforeningerne havde en repræsentant siddende i den lokale højskole. I Aarhus havde vi for eksempel repræsentanter i idrætshøjskolen Aarhus. Og i Idrætshøjskolen Sønderborg og Nordjylland havde den lokale landsdelsforening en repræsentant. Hele det virke jeg havde omkring uddannelse og kultur, altså jeg arrangerede jo sangweekend og havde fortællingen om, hvorfor vedkommende har skrevet den her sang. Det var ikke bare idrætten, men det var alt muligt andet også. Konferencer, hvor man så bredere ud, ens optik var bredere.

Det var også derfor, at DDGU var medlem af DUF. Det var jeg jo også. Og det gik vi jo ud af i forbindelse med sammenlægningen, og det, synes jeg, var en katastrofe, fordi det havde betydet meget for min læring at møde andre organisationer. Det var ikke bare det idrætspolitiske, vi forholdt os jo til lovforslag, der måske slet ikke havde noget med idræt at gøre, men fordi det var vigtigt for os også at markerer os i samfundet som sådan, og det, tænker jeg jo, er en del af den der folkelige oplysning og involvering.«

Men hvis vi nu ser på den periode, da Søren Møller tog over der omkring årtusindskiftet, hvorledes opfatter du den?

»Man kan jo sige, at organisationen som sådan har ændret sig fra at være

præget af en frivillighedskultur til at være en meget mere professionel organisation. Det oplevede jeg især, fordi jeg var stoppet, mens der var en ny frivillighedskultur på vej. Man fik bygget hovedkontoret i Vingsted, og der begyndte at være flere og flere ansatte. Så jeg kom tilbage til en organisation, som i den grad er blevet præget af, at det er en professionel organisation.

På den måde ændrer ledelse sig jo også, så det er en helt anden form for ledelse, der er i dag, end der var tilbage, da sammenlægningen fandt sted. Dengang var man jo nede næsten i hver eneste lille detalje, hvor ledelsesniveauet har ændret sig til at være mere på det politiske niveau, man leder nu. Det er i hvert fald den forskel, jeg ser. Og så har man en masse ansatte også i landsdelsforeningerne. I Aarhus var der oprindeligt sammenlagt måske to fuldtidsstillinger, nu er man en tredive stykker.«

Hvad betyder det, at forholdet mellem de professionelle og så de folkevalgte har ændret sig?

»Jeg synes, at det betyder frihed, forstået på den måde at man kan tænke tankerne og sige, det er sådan her, vi godt kunne tænke os, at det skulle se ud, er der nogen, der tager fat i det? Nogle gange ligger der jo også noget arbejde i det, men engang da skulle jeg jo sidde og ringe rundt til oplægsholdere og bestille lokaler og mad og alle de der ting. Det er der nogen, der gør i dag.

Så jeg synes, at det er en frihed til at kunne tænke tankerne og tænke strategierne og linjerne på både landsdelsplan og på det øverste plan og sige, det er den her retning, vi vil have. Det betyder jo ikke, at der ikke også er frivillige, der laver nogle praktiske ting. Det er der, men jeg synes, at på ledelsesniveau, på udvalgsniveau og på landsplan er der sket en forandring, som jeg synes, giver en frihed, men det er ikke alle, der vil synes det.«

Ja, nogle af kritikerne synes jo, at det er udtryk for et demokratitab?

»Sådan ser jeg det ikke. Det kan det blive, hvis man ikke sætter linjen, for så vil det jo være nogen, der tager over for dig, ikke? Og så vil det være de ansatte, der så kører det. Men hvis du lægger linjen og siger, den her retning skal vi, og I laver arbejdet. Det skal man have i baghovedet.

Lad os nu sige, at man sidder i en landsdelsforening, så kræver det jo for eksempel, hvis du kigger ned på DGI Fyn, der sidder Hans jo som ansat. Hvis formanden, Gitte Madsen, ikke sørger for at være en ordentlig



Antallet af medarbejdere er vokset siden grundlæggelsen af DGI og der er sket en ændring fra frivillighedskultur til professionalisering. I efteråret 2011 mødtes alle DGI's medarbejdere til seminar i Herning

formand dernede, så kan han jo nemt styre det der. Så længe hun og bestyrelsen sætter sig i selen og sætter sig ved styret og siger, det er det her, vi vil, så er det jo demokrati. Men, hvis man vælger at læne sig tilbage og sige, det er også synd for os, og nu har alle de ansatte taget over, jamen så kører de ansatte da.«

Hans R. Sørensen havde sådan en deling, hvor han siger, der er de frivillige folkevalgte, som er dem, der skal lave det politiske arbejde, så er der de professionelle, og så er der efterhånden kommet et nyt lag, som hedder en anden type for frivillige, som man kan sige er ad hoc-frivillige. Er det noget, du også har iagttaget?

»Ja, det tænker jeg også, fordi det ved vi fra os selv, at man har travlt med sit arbejde og så videre, og jeg ved ikke, hvordan vi fik tid til det dengang, men det gjorde vi. Altså, det er sværere at få folk til at sige ja til at sidde i en bestyrelse, men hvis jeg siger, gider du at komme til det der arrangement og sælge pølser eller tage imod penge, eller hvad det nu kan være, så vil folk gerne. Så jeg er helt enig med Hans, der er en anden type frivillighed.

Jeg synes faktisk, at vi er blevet tydeligere på, hvad det er, vi vil, end vi var tilbage i tiden. Når jeg tænker tilbage på mit internationale udvalg i Aarhus Amt tilbage i 80'erne, så gjorde vi jo sådan det, vi syntes var sjovt. Der var ikke nogen strategi for, hvad det var, vi skulle. Fx, der kommer nogle fra Tanzania, ej hvor spændende, dem skal vi da have på besøg, og så laver vi noget med dem og sender så noget idrætsudstyr til Tanzania. Hvor man kan sige, nu er det mere blevet et strategisk politisk arbejde, man laver, når man sidder i de der landsdelsbestyrelser og hovedbestyrelser. Hvis du er nede på aktivitetsniveau på en landsdelsforening, så er det nok stadigvæk meget koncentreret om at arrangere stævner og sådan noget, men der, hvor jeg har siddet, synes jeg, at jeg oplever en anden form for frihed til at tegne de store linjer.«

Imens du var ude, skrev DGI sundhed ind i formålsparagraffen. Hvad mener du om det?

»Jamen, jeg har jo været meget glad for den folkeoplysende del, og det kan du jo også se med de ting, jeg så har arbejdet med, men jeg tænker, at det er et issue. Når jeg tidligere snakkede om det der med at have samfundsoptikken på, så synes jeg også, at sundhed er et issue i forhold til at sikre både mentalt, men også fysisk, at danskerne er sunde, fordi det

påvirker jo hele vores system, hvis vi har en høj grad af sygdom, så er der mange udgifter, så på den måde synes jeg, at jeg egentlig har været godt tilfreds med, at den blev en del af formålsparagraffen,

Jeg synes, at vi som idrætsorganisation, der får vores penge fra spil, at vi også har en forpligtigelse til at sikre, at flere og flere bliver fysisk aktive, og derfor er "bevæg dig for livet" også en indsats, som jeg synes er super god, fordi det er vigtigt, at vi også motiverer til det sundhedsmæssigt, men også for fællesskabet, for det sociale og de oplevelser, man får sammen. Jeg synes, at det hører med, når man er en idrætsorganisation, der dækker bredt, som DGI gør.«

Har DGI følt sig presset til at løfte de store samfundsopgaver, man taler om?

»Jeg synes, at der er forskel på selv at tage retningen og blive den pålagt, og jeg har ikke oplevet, at det er sådan et pålæg, der er kommet. Men det er noget, der er vokset, fordi man lytter til det samfund, man er i. Jeg har oplevet, at det er noget, der er kommet, fordi man kan sige, at udviklingen i samfundet generelt også har haft fokus på sundhed, og vi kan jo se, at det er jo ikke nødvendigvis inden for idrætsorganisationerne, at den største udvikling er sket. Man kan se, at folk bevæger sig uden for foreningsregi.«

Altså både de kommercielle fitnesscentre og selvorganiseret idræt?

»Man kan sige, hele samfundsdebatten eller trenden har jo været, at man har fokus på sundhed, og så tænker jeg, hvis man som stor idrætsorganisation ikke lytter til det, så er man ikke ret god i sin strategi, men ikke fordi at nogen siger, at man skal. Der er jeg faktisk enig med Leif. Man kan sige, hvis pengene er givet, så bestemmer de, der sidder og forvalter dem, og hvis man ikke er enig i den strategi, de, der forvalter dem, tager, jamen så skal man jo vælge nogle nye folk ind. Som organisation skal man også vise, at man er lydhør over for de tendenser, der er i samfundet.«

Den mislykkede fusion i 2008, hvad mener du om den?

»På en eller anden måde var den jo for tidlig, men jeg tænker, at det er stadigvæk to organisationer, der arbejder med de samme ting, og vi har jo fundet ud af med "bevæg dig for livet", at de der fordomme, som vi har på begge sider, de holder jo ikke rigtig stik, fordi vi faktisk har fået nogle rigtig gode samarbejder op at køre og har fundet ud af, at vi kan nogle forskellige ting, som faktisk gør os stærkere, og vi står stærkere, når man går sammen

med et budskab. Jeg ved ikke, om man kan sige, at i 08, tror jeg måske, at forarbejdet måske ikke var lavet, men det ved jeg ikke.«

Hvilket mønster kan du se i forlængelse af ”25-50-75” eller ”bevæg dig for livet”?

»Jeg kan se, at vores mål jo er det samme, og så kan vi have forskellige tilgange til, hvordan vi løser det, men når man kommer ned i substansen og får snakket sammen om, hvad det er, vi gerne vil, så vil vi rigtig gerne det samme.

For eksempel ved jeg fra cykling, da vi startede med det, fordi deres store problem var, jamen de (DIF) har jo licens for dem, der kører løb, og vi siger, jamen det er ikke vores interesseområde. Vi er ikke interesserede i konkurrence, vi er interesserede i motionisterne. At kunne lave den deling og med det samme sige, licensryttere og licenspenge, dem holder I bare for jer selv. Dem vil vi slet ikke have noget med at gøre. Det gav jo en enorm lettelse, fordi så var det motionisterne, vi snakkede om, og der var vi på nogle områder både i løb og cykling faktisk længere, end man var i Dansk Cykel-Union, eller end man var i Dansk Atletikforbund, og pludselig kunne vi se, at vi kunne bruge noget herfra, noget af det I gør der, det kan vi faktisk godt tænke ind i motionistdelen, så det at man kunne koncentrere sig om motion og ikke elite, det hjalp rigtig meget.«

Sådan noget som det folkelige begreb i forhold til der, hvor DGI er nu?

»Hvor er kirken henne, og hvor er hele den grundtvigske familie blevet af i forhold til det, der sker nu. Jeg tror, at den er mere i ånd og hjerte. Der er sket en forskel, du vil jo heller ikke møde sangaften, eller nogen der laver det. Der er stadigvæk godt og tæt samarbejde med Efterskoleforeningen og Højskoleforeningen, men det kirkelige element, det kulturelle element eksisterer jo slet ikke på samme måde mere.«

Det internationale arbejde, har det i dag nogen status i DGI?

»Ikke på samme måde som tidligere, det har det ikke. Verdensholdet tegner den internationale linje i dag, og de enkelte idrætter har jo samarbejdspartnere, men slet ikke samme profil som tidligere, nej.

Hvor tæt mener du, at relationen er mellem ISCA og DGI?

»Jamen, den er jo tæt i forhold til, at Mogens Kirkeby sidder i hovedbestyrelsen. Hvis Mogens nu ikke sad i DGI's hovedbestyrelse, så ville den jo

ikke være tættere end til alle mulige andre idrætsorganisationer – bortset fra noget økonomi.«

Men ISCA blev jo født ud af DGI?

»Jo, det var da ikke blevet til noget, hvis vi ikke havde taget initiativ til det, og det, synes jeg, er fint. ISCA har jo noget af den der folkelighed, ikke? Og har et andet fokus end det rent idrætslige. Man sætter fokus på sundhed, og så har de den der samfundsoptik, som vi snakkede om, jeg også synes, at DGI har og skal have. Det der med, at man også mødes på tværs af grænser og ikke bare har konkurrencer, men også har andre elementer i den måde, man mødes på, ikke? På den måde tænker jeg, at ISCA har en berettigelse, men vi er jo ikke på samme måde, som vi var tidligere, så tæt knyttet.«

Hvilken betydning har DGI-byen haft?

»DGI-byen har betydet noget synlighedsmæssigt. Folk ved, hvad DGI-byen er, og efterhånden som de øvrige DGI-huse er kommet med, så giver det en synlighed, som, jeg tror, er super vigtig. Jeg tror faktisk slet ikke, at man kan måle, hvor vigtigt det er, at der er den synlighed. Og så har det betydet noget politisk, både i forhold til Københavns Kommune, men også i forhold til at være tydelig i forhold til Christiansborg. Pludselig er der blevet tydelighed omkring, at her er noget midt i København, hvor folk kan komme hen og svømme eller spille tennis eller badminton, eller hvad de nu laver. Den har haft en betydning på flere niveauer, men da man så begyndte at lave hoteldrift med alle mulige andre hoteller, det var så et fejlskøn.

Og det var jo heller ikke det, DGI-byen skulle, men det var fornuftigt nok, at der lå et hotel i forbindelse med byen, men vi skulle aldrig have været ude at være driftsherre på andre hoteller. Det var jo fint nok at tænke det på samme måde som Vingstedcenteret eller Fuglsøcenteret, at man skal have noget, folk kan bo i, hvis de skal komme og være idrætsaktive, ikke? Men der har tingene jo også ændret sig. Jeg boede jo på Fuglsø næsten hver eneste weekend, ikke? Der var jo altid et eller andet kursus, jeg var med i. Det har også ændret sig, fordi i dag gider folk ikke tage på kursus fra lørdag eller fredag til søndag. De vil have et aftenkursus eller maks. en dag, så på den måde har kulturen jo også ændret sig.«

DGI-huset i Aarhus, har du haft noget med det at gøre?

»Ikke meget, men jeg har jo siddet med i forhold til at være med i snakken



Når foreninger efterspørger værktøjer, der kan lette deres administrative arbejde, er det DGI's opgave at lytte og finde frem til løsninger, som imødekommer foreningernes behov

om at få skabt et DGI-hus, og det giver jo også en synlighed, og det synes jeg, at alle DGI-husene gør, efterhånden som de skyder op forskellige steder. DGI-husene har en vigtig funktion for DGI, men også for de byer, de ligger i.«

Jeg vil nu gerne gribe lidt tilbage til det, at man i dag er klar i profilen i DGI, og man har de professionelle til at tage sig af de udstukne linjer og spørge, om DGI har udviklet sig til en serviceorganisation for medlemmerne?

»Ja, det kan man godt faktisk spørge om og ja, til dels. Før var det meget lystbetonet, hvad jeg gjorde, men jeg spurgte jo ikke foreningerne: Har I lyst til det samme, som Mona har lyst til, og jeg kørte bare min linje, fordi det var det, jeg havde lyst til. Nu synes jeg, at organisationen er blevet mere lyttende og spørger foreningerne, hvad er jeres behov, hvordan kan vi sammen løse det her?

Hvordan kan vi sammen hjælpe hinanden og få bygget noget op? Når du siger serviceorganisation, så tænker jeg jo, det er sådan nogle, der kommer og gør tingene for folk, og det synes jeg faktisk ikke, det er, fordi vi stadig har den filosofi; vi gør aldrig noget i lokalområdet, med mindre foreningerne er med. Så jeg synes, at vi måske er gået mere fra en lystorganisation til at være en organisation, som rent faktisk lytter til foreningerne. Når jeg satte noget i søen før i tiden, så var jeg aldrig ude at spørge en forening.

Det har ændret sig til at være fokus på, hvad laver vi i samarbejde. Når jeg har siddet i cykling, så er det jo ud at lytte til foreningerne og sige, hvad er det for nogle kurser, I tænker kunne være interessante, hvad fylder hos jer? Jamen, hos os vil vi gerne have kursus i reparation, eller hvordan fikser jeg min cykel, hvordan indstiller jeg min cykel. Nå, men så laver vi et tretimers kursus på det. På en måde synes jeg, at der er blevet mere samarbejde.

Men du vil jo også møde nogle, der synes, at det hele er topstyret, og man ingen indflydelse har på noget som helst. Det vil jeg være uenig i, hvis man vil have indflydelse, så mener jeg, at man kan få det, men hvis man sætter sig tilbage og siger, det er også toppen, der styrer det hele og hele tiden bestemmer, jamen, så bliver det også sådan. Men sådan er det jo i alle organisationer. Man bliver nødt til at være aktiv i forhold til at sige fra og sige til. Det nytter ikke noget, at man sidder og nikker og så mener det modsatte.«

Nu er du jo også i et offentligt system, hvor I har fået at vide, at man skulle gøre tingene på en helt anden måde end for ti-femten år siden. Den såkaldte new public management-tankegang. Er det også noget der præger DGI?

»Ja, jeg tror at alle organisationer er præget af de tider, de er i. Jamen, jeg tænker, at man bliver nødt til at bevæge sig i den kontekst, man er i. Det gælder også for en idrætsorganisation. Du kan jo ikke komme tilbage og lave det gamle DDGU. Det vil jo falde fuldstændigt ved siden af i dag, og det skal det også, fordi det er bygget op i den kontekst, det var i. Jeg vil da ikke tilbage til en organisation, hvor der ikke er professionelle ansatte, fordi jeg synes, at de kvalificerer arbejdet. Det betyder ikke, at det frivillige arbejde, der bliver gjort, ikke er godt, men at nogen kan sidde og bruge al deres tid på at udvikle. Det, synes jeg, er positivt. Og så må man som frivillig lægge rammerne for, hvad det er, du skal udvikle inden for. Jeg synes, at det giver en kvalitet og styrke til organisationen.«

Hvad kan man forvente, at de professionelle skal kunne, hvis man ser det på landsledelsesplan?

»Jeg har en forventning om, at nogle, der er på landsplan, også kan tænke strategisk og være sparring til det politiske niveau og komme med idéer. Nu har jeg jo arbejdet som byrådspolitiker, og det er jo lidt den samme form for organisation. Da jeg sad som udvalgsformand i en kommune, så havde jeg en forventning om, at mine embedsmænd kom med nogle forskellige input og sagde, det kan have de her og de her konsekvenser og værsgo, Mona, nu kan du så tage stilling til, hvilken retning du så vil.

Og det er egentlig den samme forventning, jeg også har til ansatte på det niveau i en idrætsorganisation. Det er at give mig nogle bud på, hvad vil konsekvensen være, hvis du tager den her beslutning. Ud fra det træffer jeg de beslutninger, som, jeg tænker, er de rigtige. Jeg forventer ikke, at en ansat skal komme og sige, nu skal du høre Mona, det skal være sådan og sådan, fordi så så stopper min frihed.«

Ja, her er der også nogle, der mener, at der er tale om demokratitab?

»Jeg oplever ikke, at det er et demokratitab. Vi har jo haft diskussionerne mange gange til de nuværende årsmøder, hvor rigtig mange ting er klap-pet af, inden vi kommer, fordi landsledelsen og idrætternes formænd og landsdelsformænd har sagt: Vi synes, at det skal være sådan her, og det gør man efter en lang diskussion, ikke? Så er man enige om det, og så

bringer man det til årsmødet, og så bliver det vedtaget, fordi vi alle sammen synes, at det er en god idé. Så er der nogen, der siger, jamen, hvor er debatterne henne på årsmødet? Jamen for hulan, hvis jeg kigger tilbage på det gamle DDGU, der havde vi sommetider nogle beslutninger, der blev truffet, der var helt ude i hampen, fordi ingen havde gennemtænkt dem, og fordi vi sad og lavede beslutningsforslagene nede ved bordene eller om natten, eller hvornår vi nu lavede dem. Er det demokrati? Og hold da ferie, hvor nogle skidte beslutninger, der blev truffet. Også vedrørende økonomi, fordi der var nogle, der var skarpe til lige at beregne, hvordan de kunne få skrabet mest til sig, og få det beslutningsforslag igennem, uden at nogen havde gennemtænkt det. Det er jo ikke kvalitet i et demokrati, vel?

Det er ikke hr. og fru Jensen vel, men det er dem, de har valgt som formand for en landsdelsforening til at tage den beslutning, og så har det været diskuteret i landsdelsbestyrelsen, så det har været rigtig langt ude, og det kvalificerer den, synes jeg, så jeg synes ikke, at det er et demokratifald. Jeg synes, at det er en styrkelse af demokratiet, men det kommer jo an på, hvordan man ser det. Jeg synes ikke, at det var skidegodt, at et årsmøde efter en lang nat tog en beslutning, hvor man bare tænkte, "oh my god", hvad er det, vi har gang i? På den måde synes jeg, at der i den grad er kvalitet i det i dag.«

Hvor er DGI henne om 10 år?

»Jeg tror, at vi er tættere og tættere på en elite-organisation for sig og en motionist-organisation for sig, fordi de to ting har forskellige mål. Dermed ikke sagt, at motionistdelen ikke kan føre til elite, det tror jeg måske. De tanker, der er i "bevæg dig for livet", er de rigtige og positive, men det kræver tid, og om det kan nås på 10 år, det kan jeg godt være i tvivl om, men jeg kunne godt forestille mig, at man har sådan en organisation, der koncentrerer sig om bredde og motionister, både dem, der organiserer sig, og flere, der organiserer sig anderledes, end dem, vi har været vant til. Det foreningsbaserede vil stadigvæk eksistere, tænker jeg, fordi det har sin berettigelse, der er rigtig gode tanker i det, men vi vil jo også se dem, der mødes på anden måde. Man kan sige hele streetkulturen er en anden måde at tænke det på, men som jo stadigvæk sagtens kan rummes både i DIF og i DGI. Så jeg tænker, at vi vil se nogle andre strukturer, men jeg tror, at der vil være én organisation, der tager sig af bredde og motion.«

Bredde og motion, hvordan får man så organiseret eliten?

»Hele det olympiske set up, altså det vil være der for sig. Det, tror jeg, bliver sådan.«

Er der noget, du vil spørge mig om?

»Nej, det har egentlig været meget spændende sådan at rode tilbage og mærke, at der er forskel på de tanker, jeg havde tilbage i DDGU-tiden, og så hvordan man egentlig også selv har flyttet sig. Hvis du havde spurgt mig, da jeg sad i DDGU, om reklamer for eksempel, så havde jeg jo set rødt.«

Ja, nu er der sponsorer for DGI.

»I dag er det jo sådan, nå herregud. Jeg har nogle enkelte kampe, altså Coca Cola, den var jeg ikke meget for, der måtte jeg stemme imod. Det er jo noget mærkeligt noget, ikke? Hvorfor lige det, men da vi skulle sætte gang i det med Coca Cola, der kunne jeg mærke i hjertet, der måtte jeg simpelthen bare sige nej. Og altså landsstævne og sådan noget med sponsorer og reklamer, det kunne jeg jo slet ikke forestille mig. I dag tænker jeg, nå ja, altså man ændrer sig jo også selv og følger udviklingen.«



Projektet #HappyMoves er baseret på et partnersamarbejde mellem DGI og Coca-Cola. Formålet er at nå ud til inaktive unge

En embedsmand ser på DGI gennem 25 år

Interview med Hans R. Sørensen



Hans R. Sørensen er direktør for DGI Fyn. Jeg har talt med ham, fordi han har gjort hele vejen med fra før sammenlægningen af DDGU og DDSG&I og frem til i dag. Allerede i 1985 blev han ansat som konsulent i DDSG&I og deltog i 1992 i hele fusionsprocessen. Efter fusionen blev han ansat som idrætspolitisk sagsbehandler i DGI. Fra 1998-2008 arbejdede Hans R. Sørensen uden for DGI, hvorefter han i 2008 vendte tilbage til organisationen som direktør for DGI Fyn.

Hvis vi i første omgang tager hovedlinjerne under Leif, hvor du var tæt på. Hvorledes vil du beskrive udviklingstendenserne i DGI's første år?

»Hvis vi tager udgangspunkt i det, så var det jo meget den der afbalancering af den nye organisation, at man ikke blev til Jyske Gymnastik- og Idrætsforeninger, men at man fik et brohoved og afsæt i Østdanmark. Derfor hele Center Øst-processen. Og så er der den der professionalisering.«

Altså flere ansatte?

»Det der med at man kunne ansætte flere og flere amtskonsulenter. Vi havde jo "Køkkenbords-forretningsførere" i amtsforeningerne, og så kom konsulentstaben, og der tror jeg egentlig, at en del af udviklingen blev det der med at kunne sikre sammenhængskraften imellem den centrale forening og de decentrale midt i sin spæde start.«

Hvad betød det så for de folkevalgte?

»Ja, på det tidspunkt var der stadigvæk en stor sammenhængskraft og naturlighed i, at det var den folkevalgte, den frivillige, som var lederen, og man havde ikke fået det her skel imellem den professionelle leder, som skulle stå til ansvar over for bestyrelsen, og den der lidt taknemmelige



Med DGI-byens placering midt på Vesterbro fik bydelen nem adgang til idræt. København- og omegn tog godt imod stedet. Her er det Marianne Sjøberg, gymnastikinstruktør fra Fyn, der i 2006 blev kåret som Årets Træner og brugte prisen til en københavnertur med sit hold, hvor de bl.a. var i DGI-byens vandkulturhus

personaleposition, fordi man nu fik lov til at udfolde sig inden for det, som alle de andre gjorde frivilligt. Den var stærk, og det var den sådan set i de første fem seks år også på mange måder, så det var virkelig kaldsarbejde, hvis man kan udtrykke det på den måde.«

Var der kulturforskelle på embedsmandsniveau, om man kom fra DDGU, eller om man kom fra, lad os nu bare kalde dem "skytterne", det er jo det nemmeste.

»Hvis jeg lige prøver at lave en illustration af det, så havde vi et møde i regi af "bevæg dig for livet" for nylig, hvor en af topfolkene fra DIF var med, også en embedsmand. Han sagde, Hans og dem der, dem kunne vi jo snakke med, men dem fra DDGU var jo noget værre noget, og jeg tror også, at os, der kom fra skytterne, også lidt oplevede det. Jeg kan illustrere det ved at sige, at de måske var mere aktivitetspolitikere og aktivitetsfrivillige i DDSG&I, end man var i DDGU, der mere var optaget af ideologi, folkeoplysning, dannelsesspørgsmål og de der ting; sådan oplevede jeg det.«

Leif Mikkelsen kom jo fra DDGU.

»Hvis du sad tæt på Leif, og det kom jeg jo til forholdsvis hurtigt, altså så havde han den der dobbelte evne med at få skabt et image og brand og mærkesager og så samtidig være dybt professionel og også have sine modstykker så tæt på sig og så meget i øjenhøjde, at man kan skabe resultater. Men vi havde også alle de der inderlighedsrejser omkring idræt og idrætsgerning og meningsfuld handling, dannelse og mesterlæretænkning i idrætspsykologien og den folkelige side. Alle de der inderlige rejser havde vi jo.«

Hvis vi så går over til DGI-byen, DGI Øst, det har du så været en del involveret i, fordi du var tæt på landsledelsen. Var Københavns Kommune involveret fra begyndelsen?

»Ikke meget. Altså, historien er, at man lavede Center Øst-udvalget, som sagde god for, at Tage Jeppesen og Bente Hermansen og Steen Kledal, som var skytte og i øvrigt direktør på Carlsberg, vi skulle jo også bruge en københavner, og så havde de vist også penge de der skytter, og Erling Post tror jeg, sad der. Det var egentlig en åben proces via amtsforeningerne og sådan de kontakter, man så havde til borgmestre, og hvem man så kendte rundt omkring. Næstved og Ringsted bød ind og sagde, de kunne godt, okay, og havde en interesse i det, men jeg tror faktisk, at vi gjorde

en del benarbejde for overhovedet at få nogle muligheder i Københavnsområdet. Center Øst-udvalget var på studietur i de her byer, og de første placeringer vi kiggede på i København, det var Magretheholmen ude bag ved Operaen, de ville bare gerne have en krone pr. medlem, nej 10 kr. pr. medlem, tror jeg. På et tidspunkt kom der hul igennem på embedsmandsniveau til Anders Venge og Niels Brauer. Anders Venge, mener jeg, var direktør i arbejdsmarkedsafdelingen i Københavns Kommune og en af hans afdelingsledere, Niels Brauer, som stod for en masse af de der beskæftigelsesprojekter og skulle til at renovere området ved Kødbyen på Vesterbro, så det var sådan set opgaven. Derefter kom så overborgmester Jens Kramer Mikkelsen ind i billedet, og det samme gjorde Leif.

I "Den Brune Kødby" var der sådan nogle småindustrier og service, og hvor der så også var noget bosætning af misbrugere, som de skulle have ryddet ud i, når nu man skulle hen og renovere hele kødbyen, så der kunne egentlig laves en placering der. Det var jo en sindssyg gave til organisationen at blive lokaliseret på bagtrappen af hovedbanen.«

Havde de lavet en ny lokalplan for Vesterbro på det tidspunkt?

»Jo, det havde de. De var i gang med hele den der renovering af alle blokkene dernede og de få idrætsfaciliteter, der lå der. På et tidligt tidspunkt var vi også involveret sammen med lokalrådet Vesterbro og studenter-settlementet og holdt nogle brugermøder om involvering i, hvad det er for nogle facilitetstyper, fx svømmehaller og vandland, og jeg ved ikke hvad, i stor stil. Bare det at der kom idrætsskvadratmeter, som jo var en mangelvare, så der var ikke noget, der ikke kunne bruges i den situation. Sådan var opgaven også lidt taknemmelig, hvis man kan sige det på den måde.«

Der blev tale om to etaper?

»Ja, etape et blev forsamlingshuset, idrætshallen og idrætshuset, som den lille hal hed, og så lidt reception og mødefaciliteter. På den måde var det ligesom at bære traditionen over i København, hvis man kan udtrykke det sådan. Hvor etape to var Vandkulturhuset og hotellet. Der fik vi mere ejerskab og styrke, og der gik jo Lokale- og Anlægsfonden og kommunen også ind for alvor.«

Og var med til at finansiere?

»Jamen, også at de mente noget om, hvordan det så burde være og se ud. Claus Bøje fra Lokale- og Anlægsfonden, han havde jo en fantastisk for-

tælling om nordisk badekultur, som nok aldrig har eksisteret, men tårerne sprøjtede ud af øjnene på folk, så det var jo dejligt. Man fik ordnet mange ting, og det var et meget snævert samarbejde, og det har helt sikkert været en af rammebetingelserne for, at det lykkedes så godt. Og det tænker jeg også, det er jo lidt den der, manden med træskoene på, der kommer hen og siger "god-dav" til københavnernes. Det håndværk kan Leif jo i den udstrækning, så man tror, at det er løgn. Det var i øvrigt Jens Sejr Andersen, der fandt på begrebet DGI-byen.

Det har simpelthen været enormt værdifuldt, og altså man kunne jo aldrig vide, hvordan fanden det var gået, hvis det havde ligget i Ringsted. Ja, det er en genistreg, fordi selv DIF synes jo lige pludselig, at det var en udfordring, det der med at fylde noget i relationerne, fordi der jo stadig er lidt længere ud til Vestegnen, ikke?»

Så hvis man nu følger tråden lidt op, nu er der så kommet det, der hedder DGI-huse også. Er modellen DGI-byen?

»Jamen, jeg nåede at være med til de allerførste møder til DGI-hus nummer to i Aarhus, og bortset fra at det på en anden måde var noget værre gammelt lort, så var der måske ikke i virkeligheden så fantastisk mange ligheder, men det var i hvert fald beslægtede udgangspunkter i det med at prøve at løse nogle idrætskvadrater i nogle sammenhænge, hvor der var tæt befolket. Ellers satte Vandkulturhuset jo dagsordenen i Herning for eksempel. Men dertil kommer, at DGI-huset er blevet et artefakt i den forstand, at når man spørger uden for, om folk de kender DGI, så kender de nogle af husene. Det har medvirket til at manifestere DGI som organisation i de der år. Det, tror jeg, har betydet meget, og det har betydet meget, at man har gået ind i de store byer, fordi der stod vi som henholdsvis DDGU og DDSG&I svagt.«

Hvordan opfatter du hovedessensen i udviklingen i Søren Møllers formandstid?

»Jeg har kendt Søren som kollegakonsulent i DDGU, og jeg var konsulent i DDSG&I og i de der sammenlægningsprocesser, da vi ikke kendte hinanden så godt. Da var det tydeligt at mærke på Leif Mikkelsen, at der især var en af hans gamle konsulenter, som han sådan brugte til at få tingene på plads sammen med og få formidlet til øvrige konsulentgrupper og alt sådan noget, og den person mente jo en helvedes masse om alting, og det var Søren Møller.

Jeg var ikke i organisationen, da Søren blev formand, men da jeg kom tilbage efter 10 år, måtte jeg bare notere mig, at der var sket rigtig meget til det bedre. Hvor meget af det der er Søren, og hvor meget af det der er tiden, forstået som kulturforandringer – vi holdt jo op med at ryge i de ti år. I idrætsgruppen i gamle dage, der sad der 13 mand omkring et bord og babbede på piber eller cigaretter eller endnu værre ting, ikke, og det var helt væk. Altså, da vi havde det sidste møde i idrætsgruppen, da Henning Jørgensen, vores næstformand, han luskede ud og babbede lidt på piben engang imellem, ikke? Selvom det var de samme folk, der sad der, fordi det var ikke sådan, at der var meget udskiftning. Så det er sådan lidt, altså på den måde er det vanskeligt at have med at gøre, fordi der er nogle kultur- og adfærdsforandringer, som nok mere er samfundsåret end året af intern organisationskultur.

Men hvad kan man sige, den der transparente organisation, hvis jeg må bruge det udtryk, som Søren er disponent for, jamen, vi redegør for, hvad vi mener og står ved det. Og vi er sådan hele tiden villige til at deltage i den dialog, som er nødvendig at tage med vores virksomhedsejere, som man næsten kan fristes til at høre, at han siger. Og hvem er det så, jamen det er jo folketinget, det er jo borgerne, det er foreningernes medlemmer, og så er det sådan lidt, ja, fordi han jo er klog nok til organisationspolitisk at pege på landsdelsforeningerne i en eller anden forstand.

Det mest markante for mig var jo det der skifte, og det var skide irriterende, at de skriver sundhedsdimensionen ind i formålsparagraffen lige der, hvor jeg var ude. Møller og Lynge Kjeldsen og de der folk. Det var sådan lidt, hvor fanden er lidenskabene i offentlig sundhedspolitik? Hele den der historie, som Leif måske i virkeligheden var disponent for at holde fast i og sådan nogle ting, ikke? Der skete simpelthen noget fra pligt-etik til nytte-etik, og der kunne jeg så sidde og være langhåret i de her snakke. Og det er jo klart, der har været et markant skifte i Sørensen første regeringsperiode. Her er 250 millioner, brug dem fornuftigt, det var tilstrækkeligt for Leif.

Derudover har vi fået en meget anderledes organisationskultur på de indre linjer, og hvis man skal give den en overskrift, så tænker jeg, at det er meget mere transparent, meget mere opmærksomhed på at være en stor civil organisation, som til syvende og sidst lever af offentlige midler. Og derfor skal man så have en høj overligger på den adfærd, man udviser, og den moral og etik, der følger med.«



Formandsskifte i DGI. Ved årsmødet i november 2001 blev forstander for Gerlev Idrætshøjskole Søren Møller valgt som landsformand for DGI og afløste dermed Leif Mikkelsen, der senere samme år kom i folketinget for partiet Venstre

Hvis man tager sundhed, irriterer det dig, at der kom sundhed med?

»Det irriterer nok mest, at jeg ikke var en del af debatten, dengang man formulerede det. Det er nok i virkeligheden mest det, og så er der selvfølgelig også det her med, at vi kommer i det her paradigmeskifte, som Søren jo så også italesætter i tide og utide, var jeg lige ved at sige. Det gør vi også samfundsmæssigt i en eller anden forstand, ikke også? Vi kommer fra et demokratiprojekt over i et sundheds- og motionsprojekt, som man ikke engang har spidsformuleret endnu, hvis man kigger på det i de lange linjer, og så kan man jo mene meget om det lederskab, der blev udvist i forbindelse med fusionen, altså den, der ikke lykkedes.«

I 2008, ja?

»Ja, ikke også, og der tænker jeg, altså, Søren er jo robust på den måde, at han står jo på mål for sit eget synspunkt og også for den sags skyld nederlag. Ikke forstået på den måde, at jeg tror, at han synes, at han har taget fejl. Men var det ikke på den måde, så må vi finde en anden måde, og det, tænker jeg, ikke er forskelligt, fordi sådan var Leif også. Han gik lidt mere stille med det, hvis han havde fået et nederlag, tror jeg, end Søren ville gøre.«

Det med sundhed har det betydet noget for det folkelige?

»Det har betydet noget for virksomhedskulturen, hvis man kan bruge det udtryk. For kulturen i organisationen har det betydet noget. Det er der ingen tvivl om, og hvis man kombinerer det med new public service kodekser, var jeg lige ved at sige, og sådan nogle ting, så har det betydet rigtig meget. Det har været med til at forstærke det styrkeforhold, der i dag er mellem den professionelle del af organisationen og den frivillige del. Og vi italesætter jo i dag, at vi har folkevalgte, underforstået politikere. Folk som interesserer sig for organisationspolitiske og idrætspolitiske spørgsmål, og så har vi frivillige, underforstået aktivitetsfrivillige, altså folk som sådan set er interesserede i at få en fodboldturnering eller et ældretræf eller noget til at fungere sammen med vores sekretariat.

Det har flyttet rollefordelingen og forventningsforholdene imellem de ansatte og den frivillige del af DGI på mange måder. Og så har vi i øvrigt selv lagt tryk på, vil jeg så sige, at så skal vi have indfriet en lang række mål og satsninger. Hvis man skal være effektive så er det nu ti gange nemmere, hvis man kan sige til en medarbejder: Det, synes du, er interessant, få det lavet, end at vi skal igennem den meget givende, men også

langvarige folkelige proces hver gang, ikke? Vi italesætter jo lidt det der med, at vi har været enormt gode til at løbe med alles idéer, især mine egne, og nu vil vi egentlig gerne sige, jamen vi bliver nødt til at kigge lidt på, hvad der egentlig virker i forhold til de der målsætninger, som så kan være gode eller rigtige, eller hvad ved jeg. Så er det jo, at så forstummer den folkelige debat om, hvad man så synes, er det rigtige, fordi så bliver det et spørgsmål om, hvad der virker.«

Altså sådan, at en form for servicering bliver det primære?

»Ja, det kan du jo sige, jo altså. Vi gendigter ikke hele tiden vores selvforståelse eller vores opfattelse af det værdifulde folk imellem, fordi det er sådan set tilrettelagt. Det er aftalt i vores visionsprogrammer i vores strategiprogrammer, og så forstummer den del jo. Derfor får vi den her bestyrelse, som ansætter en direktør, som ansætter ... og så er det egentlig det, der er den politiske virkelighed, og resten af vores frivillige det bliver de aktivitetsfrivillige. De kan så hjælpe medarbejderne, og det er rigtig fint, fordi jo flere frivillige, der hjælper dem, jo mere kan vi, og det er super godt. Det er ikke det, der er udfordringen, når du spørger til folkelighed på den måde, så tænker jeg det tit som dialog, og det der med at gendigte selvforståelsen af, hvad er det egentlig, der er værdifuldt.

Vi skaber en landsledelse, og vi vil have nogle bestyrelser, der sådan set står for et ansvar for de programmer, vi vedtager. Og fordi vi har ligesom en dagsorden, der er sat, og det gør noget ved demokratiet, tror jeg i de her sammenhænge. Det er den ene ting, og den anden ting det er jo deltagelsen. Hvis vi skal illustrere det – for nogle år siden, der havde vi tre årsmøder på Fyn. DGI Svendborg, DGI Odense og DDS Fyn, og de havde 150 i hvert fald årsmødedeltagere hver. Og så slog vi Odense og Svendborg sammen, og så kunne de mønstre godt 100 årsmødegæster. Skytterne havde stadigvæk 150, så har vi jo fået dem med på vognen her for nylig. Nu er vi under 100, og jeg tror, hvis jeg taler stemmeberettigede, så er jeg nede omkring de 60, og det går stærkt, så hvis man skal illustrere den der interesse for at deltage i vores generalforsamlinger, så er den jo stærkt faldende. Og der er meget af det, der handler om, at også vores foreninger stemmer med fødderne i stedet for at deltage i demokratiet.«

Er det sådan, at med de tendenser, der er nu, da er aktivitetsdeltagere eller idrætsudøvere vigtigere end de andre deltagere?

»Ja ja, det forstår jeg godt, tror jeg. Ja, jeg kan huske, vi havde en lidt

karikeret debat, og et af de første oplæg jeg lavede til DGI's hovedbestyrelse, det var det der med at sige, det er godt nok at være en folkelig organisation, men et eller andet sted, så skal man også have fat i folket, altså vi skal løse opgaven, vi kan jo ikke kun lave snakkeklubber. Det er vigtigt for folk, at vi får løst en opgave eller har et fælles mål i forhold til slutbrugerniveauet. Om det så er en borger, et medlem, eller hvem det er, så er det den interesse, der skinner igennem for mange af vores frivillige.«

Hvad med forholdet til politikerne?

»Jamen altså, Søren er jo stik modsat på det felt ikke? Altså, der er hele paradigmeskiftet, men også det der med, at Søren jo både på årsmøder og landsdelsmøder italesætter det der med, hvem er det nu, der ejer os, og hvem er de vigtigste beslutningstagere? Det er borgeren, og det er foreningen. Han havde for to årsmøder siden det der med at vende pyramiden på hovedet, og kongerne, det var dem, der kom til hærvejsløbet og så ned til ham selv i bunden.«

Hvordan forholder man sig i DGI-landsdelsforeninger til de nye udviklingstendenser?

»Jeg tænker på mange måder som fisk i vandet i den forstand, at det er blevet mere enkelt at kommunikere DGI's mission og vision i den her periode. Og vi er helt med på, at det også betyder noget nede i vores lokalforeningsliv, fordi der er nogen, der køber den, og der er nogen, som drømmer lidt mere om noget andet. Det er ikke sådan, at vi oplever, at folk er imod, men de er bare ikke med på samme måde. Men det er vigtigt, at der er den tydelighed omkring det, at vi også er nødt til at levere mening helt ned i borgerne, altså både dem der er medlem, men også dem som ikke er medlem. Det er jo en af priserne for hele sundhedsdimensionen, det der med de 75 og de 50 pct., altså vi skal snakke ud over vores foreningers medlemskreds i en eller anden forstand. En af udfordringerne internt i organisationen er, om vi få kan processerne til at hænge sammen, sådan at vi faktisk får understøttet og lavet den rigtige service og de rette aktiviteter til vores foreningers medlemmer.

Men vi har et hovedproblem, synes jeg, som hedder tid. Vi har leget meget med de der managementfirmaer og sådan noget, og de kommer og siger, jamen, medarbejderne de skal jo forstå, at de er katedral-byggere, sådan at man arbejder på en større sag. Og det er jeg så glad for det billede. Det tager kun et par hundrede år at bygge en katedral, og så

forstummer salen lidt, fordi når vi laver de her ting, så skal vi jo eksekvere helst i morgen, og det kan vi bare ikke. Det, tror jeg, er noget af det, vi har stukket os på i de senere år, at så hurtigt flytter det sig ikke nede i lokalniveauet, og vi kan ikke springe dialogen om mening over.

Det kan godt være, at det var en anden mening, end den vi drømte om, da vi var folkeoplysende og folkelige bevægelser og hele dannelsesperspektivet, men at tilføre mening i den lokale kontekst, det er enormt vigtigt, og det er også lidt en ny udfordring for os, men det er også derfor, at det har været en fisk i vandet, altså. Noget af det som "bevæg dig for livet" har sat rigtig meget skub i, det er foreningsudviklingsindsatsen som sådan.«

Hvad med fremtidssamarbejdet efter den forliste fusion i 2008 med DIF. Hvad betyder samarbejdet om 25-50-75-visionen? Hvad fører det til?

»Det er svært at sige. Der er rigtig mange, der synes, at det fører til fusion før eller siden, så kan vi ikke bare begynde nu. Og det var tydeligt i den forliste fusionsproces, at det var ikke folket på gulvet eller lokalforeninger, som syntes, at det her var noget skidt. Men jeg tænker, at det, som bliver udfordringen, det er, om man kan nyordne understøttelsen af eliteidræt i Danmark i kraft af en ny-organisering, sådan at vi kan få nogle motionsidrætsforbund og nogle decentrale enheder. Jeg oplever i specialforbundene, at der er en klar erkendelse af, at man ikke kan understøtte dansk idrætsliv kun fra Brøndby. Deres historie er jo meget, at man har nedlagt de decentrale strukturer, altså både DIF jo i Amtskredsen, men også i specialforbundene. Altså, på Fyn er det jo håndbold og fodbold. Dem kan jeg tage ud og snakke med, men de andre, så skal jeg til Brøndby, ikke? Og der er en meget klar erkendelse af, at det er meget vigtigt, at vi har decentrale enheder som er velfungerende. Vi skal kunne noget administrativ servicering.

Vi skal kunne noget rådgivning, vi skal kunne noget uddannelsesvirksomhed og måske sådan en eller anden form for innovationsservicering af organisationer. Om den organisation så er en kommune eller et idræts-samvirke, en eller anden form for breddeidræt, en eller anden form for motionsforbund, eller hvad søren ved jeg, det bliver sådan mere adskilt. Men så skal man lave nogle nye aftalestrukturer for at sige, jamen, de aftaler, man løser, dem får man også penge for i kraft af de aftaler, man så gør for sin kunde, hvis man kan sige det på den måde, og det bliver en af udfordringerne, at vi prøver at flytte nogen.

I dag er det sådan, at 60 % til 65 % af lottomidlerne til de decentrale enheder i DIF, altså specialforbundene og i DGI landsdelsforeningerne, er bundet op på antallet af medlemmer. Og der kan man sige, at hvis man hugger det over i to og kun giver halvdelen af dem, mens jeg så skal eksekvere på nogle af de indsatser, som fornuftige folk i et eller andet motionsforbund har formuleret, så må jeg jo finde ud af det. Det kan jo være, at gymnastik, fodbold og badminton har brug for alle 15 enheder i DGI-regi. Det kan være, forbundet i DIF kun skal bruge fire i landet, så hele den der versionering af, hvordan får vi lavet det rigtige organisatoriske strukturelle set up for en eller anden idræt, som jo mindre den bliver, jo mere har behov for at være en enhed i stedet for to.

DGI Fyn har lige oprettet en administration af volleyball i DGI-regi, fordi man har lavet en aftale med Dansk Volleyballforbund. Det er svært at være partner i en aftale, hvis man ikke har styr på sig selv. Så det har vi haft brug for, og vi er så meget bevidste om, at det er lige så svært at styre volleyball kun fra Odense som kun fra Brøndby, så den situation skal vi jo ikke have skabt. Det er det, der kommer til at betyde noget for, hvordan de nationalorganisatoriske forhold så bliver. Det er pisseirriterende i min hverdag, men det er en politisk genistreg af Møller og Nygaard, at de simpelthen ikke vil snakke om, hvor det her det ender.«

Ja, det har de jo meldt klart ud.

»De vil ikke. De vil ikke bryde sammen og sige, jamen, selvfølgelig skal vi bare have dem fusioneret, fordi samme dag, som det er sagt, så er vi jo kun optaget af at kigge på hinanden og snakke om os selv i stedet for at løse opgaverne. Det er pisseirriterende, fordi, som jeg siger, det er godt nok, at broen er faldet ned, det er sådan et billede, Søren har brugt, og så er der sådan en landevej ude i horisonten, ikke? Og jeg siger, hvis du vil sige, hvor vi skal hen, så er det ti gange nemmere for mig at hjælpe dig med at komme derhen. Men de holder vand jo indtil videre, og det tror jeg er en klog strategi, og så kan det da godt være, at de har en mastertegning, som de bare ikke vil dele med andre, men fred være med det.

Altså, badminton er meget langt med at lave en aftale imellem Badminton Danmark og DGI Badminton, hvor man får fællesorganisering på landsniveauet, ikke ude i landsdelsforeninger og kredse, men på landsniveauet. Vi har en fælles afdeling for turnering og konkurrencevirksomhed og stævner og sådan noget. Vi har en fælles afdeling for bredde og udvikling. Vi har en lille bitte eliteafdeling, som skal være der, selvfølgelig

skal den det, og de har i øvrigt deres partnerskab til Team Danmark, og hvad de nu skal have, og så laver man en fælles styregruppe, og den styregruppe ansætter en direktør, og så får han nogle afdelingsledere, og dem skal vi så samarbejde med.

Det betyder, at min konsulent skal så til at ringe til Brøndby, og det finder hun nok ud af i løbet af et par dage, hvem hun skal ringe op og sådan, men den ordning er jo tæt på at komme. Det, man så mangler, det er bare at samordne organisationerne. Det er for eksempel at sige, jamen okay, så tager vi halvdelen af værdien af et badmintonmedlem og giver til den der styregruppe i stedet for til landsdelsforeningen, fordi så sker snakken i styregruppen om, hvordan er det så, hvordan er det vi understøtter badminton bedst muligt. Eller det kan være, at de siger, jamen, dem der på Fyn de skal slet ikke være en del af det. Så den type udfordringer får vi, og vi skal have mange forskellige organiseringer af idrætten i Danmark, fordi der er 8.000 medlemmer i Dansk Motor-Union, der er 5.000 i Dansk Bryde-Union, og så er der 150.000, eller hvor mange der er i de store Idrætsforbund, og de har brug for forskellige typer organiseringer. Men der skal gives slip på nogle rigtig gamle vaner og strukturer i organisationerne, for at det kan lade sig gøre, om det så tager ti eller 15 år, jeg aner det ikke.«

Er der noget, der er gået i glemmebogen i forbindelse med udviklingen i DGI?

»Jamen, det er klart, at vi har haft et tab af international opmærksomhed og hele det der internationale arbejde, der betød enormt meget i DDGU og dermed også i den første tid af DGI i den forstand, at vi har outsourcet det til ISCA. Vi har sådan set også haft et tab af historie i den forstand, at det ikke har været prioriteret, det har ikke været det vigtigste.

ISCA er jo sådan en lidt underlig modbevægelse, men i virkeligheden kan det jo godt være, at man bare har løst, hvad kan man sige, nogle opgaver, som var sværere at løse lokalt eller som enkeltperson, fordi folk rejser alle mulige steder hen, foreninger rejser alle mulige steder hen, når de skal ud, og hvis de skal løbe et eller andet løb i Sydamerika, så gør de jo bare det.«



DGI og DIF har med Bevæg dig for livet-konceptet forpligtet hinanden på at samarbejde for at nå fælles visionsmål: At 50 procent af den danske befolkning i 2025 vil være aktive i en idrætsforening, og 75 procent af befolkningen vil dyrke motion i en eller anden form

Danmarks Idræts-Forbund og DGI gennem 25 år

Interview med Morten Mølholm Hansen



Morten Mølholm Hansen er direktør for Danmarks Idræts-Forbund (DIF). Fra 1990-1992 var Morten Mølholm ansat i Kulturministeriet, hvor han bl.a. arbejdede med idrætsområdet. I foråret 1992 blev han ansat i DIF først som leder for DIF's idrætspolitiske sekretariat, siden som kommunikationschef, udviklingschef og så i 2015 som direktør. Morten Mølholm har således gode forudsætninger for at kommentere og vurdere DGI's 25 års historie set gennem DIF's briller.

I de 25 år DGI har eksisteret, har der været to formænd. Hvorledes opfatter du udviklingen fra umiddelbart efter sammenlægningen og så i perioden med Leif Mikkelsen som formand?

»Jeg synes helt klart, at der var en forskel på Leif Mikkelsens formandsperiode og Søren Møllers, som egentlig også er meget naturlig. Der er ingen tvivl om, at Leif var meget mere ideologisk og i højere grad så DGI som et modstykke til DIF. Det var jo egentlig meningen med at danne DGI, derfor blev tingene hele tiden sat op overfor hinanden. Til gengæld går mange folk galt i byen, hvis de tror, at grunden til, at der var alle de her stridigheder i den periode, det var, fordi Leif og Kai Holm (DIF's tidligere formand) ikke kunne med hinanden. Det er overhovedet ikke tilfældet. De kunne fantastisk godt med hinanden og havde et glimrende samarbejde om bl.a. de løbende revisioner af tips- og lottolovgivningen. Så det var mere i forhold til, hvordan det fremstod udadtil.

Begrundelsen for overhovedet at smelte DDGU og DDSG&I sammen var jo reelt at få dannet en stor folkelig modvægt til DIF, det var Leifs projekt, og så er det klart, at så skal man jo især i en lang fase, hvor man skal opbygge sin egen identitet, der skal man identificere sig i forhold til den store "stygge" modpart. Det, synes jeg, er en meget naturlig strategi,

og jeg kan godt forstå den, men det er jo klart, det gav dønninger nogle gange, fx da vi røg ud i den store medlemstalskrise (handlede om optællingen af antallet af medlemmer i de to organisationer, hvor DGI kom til at tælle for mange med).

Da Leif går af, og Søren kommer til, så har det ikke kun noget at gøre med, at de ser forskelligt på det, det har også noget at gøre med, at på det tidspunkt har DGI haft en periode, hvor man har opbygget sin identitet og konsolideret sig som organisation, og der var måske også et mindre behov for partout at definere sig som en modpart til hinanden, og det betød også, at forholdsvis hurtigt blev tingene lidt mere pragmatiske både udadtil og indadtil imellem DIF og DGI. For Leif var det umuligt overhovedet at tale om et samarbejde omkring for eksempel uddannelse, fordi det var så ideologisk, og derfor måtte vi have to vidt forskellige tilgange. Sådan ser Søren ikke på det.

Det hænger også sammen med, at organisationerne har udviklet sig på den måde, at vores medlemskreds i dag mere ligner hinanden, end det oprindelige udgangspunkt var. DIF var meget byerne, og især nogle idrætter havde deres tyngde i det østlige Danmark, mens DGI var meget lidt København. Apropos DGI-byen, hvor man hurtigt fik etableret sig. Mange grunde gjorde, at du på den måde fik to forskellige perioder i DGI's historie.

Nu skete det ikke sådan her, men det skete lidt gradvist, da Søren kom til, og som jeg husker det, begyndte han allerede fra start af at sende nogle pragmatiske signaler. Der var også nogle personlige forskelle. Jeg vil skyde på, at Søren har lavet en anden analyse, ikke bare i forhold til DIF, men i forhold til hele udviklingen i idrætsdeltagelsen, hvor man bliver nødt til at kigge lidt mindre ideologisk på, hvad der lige er god idræt. Er det bare et middel til noget større folkeoplysende, eller hvad er det?»

Leif Mikkelsen kunne godt lide nogle konstruktioner, for eksempel forskellen mellem breddeidræt og folkelig idræt.

»Ja, jeg har altid syntes, at det var nogle super kunstige ting, og jeg synes, at det har været super morsomt at se, hvordan tingene lige pludselig skifter mellem DGI og DIF i forhold til, hvad de lægger vægt på. I Leifs periode var der et meget ideologisk billede af, hvad idræt var, og hvad de folkelige fællesskaber og foreningerne betød. Så sker der pludselig et skift, da Søren kommer til, hvor der bliver lagt vægt på idræt som noget meget mere mekanisk. Sundhed, som var Søren's store ting i starten, og vel stadigvæk er det, og der sker en udvikling for DGI, så man bevæger sig lidt væk fra

foreningerne. Det fører til diskussioner om, hvad er egentlig kernen, hvad skal egentlig ligge i begrebet DGI, og hvor meget fylder foreningerne. Hvor viovre i DIF er meget mere foreningstraditionsbundne og stadigvæk er det. Jeg vil faktisk vove at påstå, at i vores forbund er det meget mere foreningerne, det drejer sig om, mens landsdelsforeninger i DGI laver alle mulige projekter løsrevet fra foreningerne. Og det er jo et kæmpe skifte i forhold til den påstand eller den ideologi, Leif havde dengang i forhold til, at det kun var i DGI, hvor der var det reelle folkelige foreningsfællesskab.«

Sundhed har – som du nævnte – fået stor betydning i DGI og blev i 2004 skrevet ind i formålsparagraffen. Var det noget, I diskuterede i DIF?

»Ja, vi havde også diskussioner i DIF i forhold til sundhedsdelen, vi var selvfølgelig med på, at idræt er sundt, men for os var det vigtigere, at det havde en værdi i sig selv, altså at man dyrker idræt for sjov, og egentlig ikke gør det for at blive sundere. Vi lagde klart mindre vægt på det, fordi vi i højere grad end DGI var præget af vores børnedel.

Sundhed er kommet ind i DGI, fordi der er en meget stærk gymnastikbevægelse, som er præget af voksne motionister, og derfor har DGI tidligere end os set de ting, vi bliver nødt til at gøre på voksendelen, og som vi nu er fælles om med visionen 25-50-75. Der er vi nødt til at tænke, jamen folk dyrker idræt, fordi de synes, at det er sjovt, men de dyrker også idræt, når de bliver ældre, og stadigvæk fordi de synes, at det er sjovt, men også fordi de ved, at det er nødvendigt. Der er således forskel på folks idrætsmotiver i forskellige livsfaser.

Vi tog ikke sundhed op i samme omfang som DGI, fordi vi syntes, at det var forkert i forhold til vores identitet, og hvad vi syntes, at idræt først og fremmest var. Og politisk mente vi altså i forhold til ministeriet og politikerne, at vi meget nødtigt ville have, at idræt blev et mekanisk redskab for noget andet.«

Når specialforbundene fylder så meget hos jer, er I så mere forpligtet på foreningstankegangen?

»Jeg oplever klart, at vi føler os mere forpligtede på foreningsdelen, end DGI gør i dag. Landsdelsforeningerne er også sammensat af foreninger, men de går i langt højere grad ud og laver ting løsrevet fra foreningerne. Det har også noget at gøre med finansiering og med at lave projekter sammen med kommuner, som ikke i samme omfang hører hjemme hos os. Det kan vi også se i vores samarbejde om visionen nu.«

Hvad med diskussionen om dobbeltorganiseringen, hvor er den egentlig henne i dag?

»Den er lagt død, fordi vi lavede en fælles aftale om registreringssystemet, som betød, at vi gik sammen om registreringen, fordi vi var blevet enige om registreringsprincipperne.«

Dengang man etablerede DGI-byen, diskuterede I det i DIF?

»I forhold til DGI-byen i København og de DGI-huse der efterfølgende blev etableret, blev spørgsmålet hos os: Skal vi så også begynde at gøre sådan noget? Der var vores svar, nej det skal vi bestemt ikke, dels fordi vi ikke har penge til det, dels fordi vi har et princip om, at det ikke er mursten, vi skal bruge pengene på. Det er aktiviteter.

Men der var en anden diskussion i DIF. Det var spørgsmålet om det runde svømmebassin, og det er klart, det ophidsede sindene, især i svømning. Den tredje ting var spørgsmålet om DGI's indtog i København som sådan. Her var reaktionen i DIF: Hov, nu kommer DGI ind i København, hvor de indtil nu har været super svage. Det skal vi naturligvis være opmærksomme på, for København var DIF-kerneland, især for en række af vores specialidrætter.«

Københavnerudvalget i DIF, var det en reaktion på det?

»Nej, Københavnerudvalget var faktisk oprettet, og jeg var selv med til at foreslå det oprettet. Det var oprettet på baggrund af analyser af situationen, ikke så meget omkring DGI, men situationen omkring foreningsidrættens vilkår i København. Udvalget blev oprettet, fordi vi havde et behov for at gøre en særlig indsats i København, hvor idrætten stod så svagt. Der var ikke nogle DGI-problematikker involveret.«

Forsøget på fusionen i 2008, hvorledes kom den på dagsordenen, og hvorfor mislykkedes den?

»Ja, grunden til, at den kom på dagsordenen var, at Niels Nygaard blev valgt som formand for DIF, og i forbindelse med hans valgkampagne satte han fokus på, at vi blev nødt til at kigge på forholdet til DGI. Niels syntes, DIF-idrætten blev urimeligt forfordelt i forhold til pengedelen, så vi blev nødt til at udnytte ressourcerne bedre, hvorfor en tilnærmelse til DGI ville være på plads.«

Så formandsskiftet i DIF var afgørende?

»Søren Møller kom til i 2001 og Niels i 07. I de seks år inden 07 har du en situation, hvor Søren er formand, og Kai er formand hos os, og der var bare ikke nogen rigtig dialog om sådanne emner mellem DGI og DIF, i hvert fald ikke på formandsniveau. Kai Holm var jo vant til Leif, og Søren og Kai var to forskellige personer og to forskellige generationer, så dialogen var på det område dårlig.

Niels er jo meget mere dialogpræget end Kai, så lige pludselig var der igen en dialog mellem formændene i DGI og DIF, og ud af det udvikler sig så fusionsidéen, som egentlig tager udgangspunkt i vores samarbejde omkring foreningsfitness. Hvis vi kan finde ud af at danne foreningsfitness sammen, kan vi så ikke gå videre endnu i forhold til de grundlæggende analyser, der er omkring hele voksenmotionsdelen? Er vi gearret til det i foreningsidrætten? Og i stedet for at bruge kræfter på at holde øje med hinanden vil vi i stedet for holde øje med, hvad der sker rundt omkring i samfundet. Den bedste måde man gør det på, det er enten at slå sig sammen eller arbejde sammen og styrke foreningsidrætten.

Det udviklede sig så til, at når vi kunne lave et fælles selskab om foreningsfitness, kunne vi så gå skridtet videre og kigge på en fusion mellem DIF og DGI. Jeg mener at kunne huske, at vi laver en lancering af foreningsfitness i januar/februar 2008, og tre til fire måneder senere holder vi et pressemøde i DGI-byen, hvor vi tror så meget på den helt store sammenlægning, at vi lancerer en fusionsplan.

Og det er nok en stor del af problemstillingen: Det går for hurtigt. Lidt præget af al den der retorik, der havde været gennem alle årene omkring det, der forhindrede, at DIF og DGI kunne fusionere. Nemlig, at det var toppen, der klæbede til taburetterne og forhindrede fusion. Det modbeviste Søren og Niels og den administrative top hurtigt: Toppen af de to systemer lagde alle egne interesser til side og fandt hurtigt sammen om en plan, hvor to toppe blev lagt sammen til en top uden skelen til personlige hensyn. Problemet var de andre led. Især fodbold havde svært ved at se sig selv i en decentral struktur sammen med DGI. Og omvendt vil jeg så egentlig vove at påstå, at DGI også kunne have løbet ind i de samme problemer, som DIF løb ind i i forhold til de decentrale led. Nu nåede DGI jo ikke så langt, fordi vi havde vores afgørende repræsentantskabsmøde, før DGI havde deres.

Jeg tror, at Niels og Søren blev forblændet af, at det gik så super glat både i analysen af, hvad der var nødvendigt, og af at toppene hurtigt kun-

ne finde sammen om en struktur for det. Men en ting er at snakke "lidt" med folk om det, noget andet er, når det går op for folk helt konkret, hvad det indebærer. Her undervurderede vi, at der var behov for en meget længere inddragelsesfase, og at ting skulle tales igennem med flere end lige toppen af specialforbundene. DBU skulle f.eks. have fat i alle lokalunioner, og lokalunionerne var af gode grunde ikke klar til fra den ene dag til den anden at tale fusion med "hovedfjenden".

Sådan en proces skal fødes igennem meget længere tid, og hos nogle af de folk, der arbejder med det til daglig, og som også arbejder centralt, de skal meget tættere på, og det er det, der i øjeblikket sker med visionen. I det sekund vi satte fusionen til side og sagde nå okay, lad os se, om vi kan samarbejde, så lige pludselig er DBU, der var den største modstander af fusionen, i gang med et samarbejde med DGI's landsdelsforeninger, og for DBU's lokalunioner har det nærmest været nemmere at finde sammen i et samarbejde med landsdelsforeninger end at finde sammen i et samarbejde med deres egen centrale organisation. Dybest set er der ikke nogen anden vej end den der lange tålmodighedsvej. Men der er ingen tvivl om, at både vi og DGI var super skuffede over det og havde meget svært ved at forstå, hvorfor det kiksede.«

Vision 25-50-75 har medvind og også politisk medvind, eftersom den er kommet ind i regeringsgrundlaget. Hvad kan du se for enden af visionen?

»Jeg er grundlæggende usikker. Forstået på den måde, at i starten så sagde alle bare, at det var en smart måde at arbejde for en fusion på. Det afviste vi. Vi syntes faktisk, at det var ekstremt sundt at snakke om samarbejde og vision i stedet for at begynde at snakke om sammenlægning. Det har gjort det meget nemmere, og så tror jeg, at ingen politikere i DIF's bestyrelse ønsker så kort tid efter at sige, det her er bare det nye langvarige fusionsprojekt. Det er der ikke nogen, der har en interesse i, så derfor er det enormt vigtigt for os, at det er en vision og et samarbejde med de fordele og ulemper, det giver.

Der er nogle klare fordele i det. Det vil betyde, at vi kan få en række idrætter, som ellers var brage modstandere, og som ikke har kunnet samarbejde i årevis, dem kunne vi få til at gå sammen om et fælles projekt. Jeg siger ikke, at det har været super nemt, men i hvert fald det første år, hvor vi fik de første samarbejder i stand, var meget nemmere, end jeg havde forestillet mig.

Så opstår der altid bump på vejen, når man skal implementere, men det med at indgå samarbejdsplaner og forpligte hinanden, det viste sig faktisk at være forholdsvis nemt selv i idrætter, som kunne have det svært med hinanden, men ulempen er selvfølgelig, når man samarbejder, at der er nogle ting, der er mere besværlige, når man ikke er i samme organisation. Der er flere, der skal tages i ed. Der skal dannes fælles styregrupper og opbygges et kæmpe system omkring samarbejdet, hvor man mange gange siger arh, det ville være nemmere, hvis det bare var lige linjer, så der er jo fordele og ulemper ved det her. Men fordelene er langt de største, i hvert fald set med vores briller.«

Helt tilbage til omkring '92 er der en begyndende interesse fra politikernes side for de midler, som idrættens hovedorganisationer modtager. Hvad har det offentliges rolle som medspiller og modspiller betydet?

»Jeg synes ikke, at det er en lige linje, forstået på den måde, at mange lægger op til, at det bare kan gå i en retning mod, at der er større krav fra det omgivende samfund til, at vi skal gøre det og det. Jeg synes, det bølger i konjunkturer lidt afhængig af, hvem der sidder på ministerposterne. Uden at vi føler os tvunget til det, påtager vi i DIF os et større samfundsansvar. I dag er der ikke noget super politisk pres på, at vi går ud og laver en række samfundsmæssige indsatser – men der er nok nogle forståelige forventninger skabt bl.a. på, at vi har vist, hvad idrætten kan. Faktisk kan du nogen gange møde politikere, der siger, det er nok, at foreningsidrætten bare er der. Hvor jeg synes, at vi i højere grad er derhenne, at vi gerne vil have markeret idrætten i forhold til, at vi kan nogle ting. Fx med vores udbygning af hele Get2Sport for socialt udsatte, som fungerer super.

Vi har, synes jeg, i DIF-regi, i hvert fald på centralt plan, flere tunge samfundsmæssige opgaver, vi går ind og tager end DGI, hvor det mere er spredt ud til landsdelene, hvordan de projektpreget vil samarbejde med kommunerne. DGI ligger måske lidt mere ovre på en almen sundhedsdel, mens vi er lidt mere omkring det sociale. Vi oplever ikke et pres som i Jytte Hildens og Ebbe Lundgaards tid, hvor der var et super stærkt pres også både retorisk og praktisk: I får nogle penge, og I skal løfte nogle helt specielle ting, og vi er ligeglade med al jeres almindelige virksomhed. Det pres er der ikke i dag. Hverken under den tidligere socialdemokratiske og heller ikke under den Venstre borgerlige regering. Men det har måske også at gøre med, at vi selv forebygger ved, at vi så selv

tager ting op og løbende er i en rigtig tæt dialog med de politiske partier, med regeringen om de ting, vi gør. Vi ved, at det godt kan give nogle politiske point, men der er stadigvæk en forskel på at føle sig presset til at gøre nogle ting og så i højere grad gøre det, fordi man her kan se, der har man fat i noget rigtigt. Sådan noget som sociale indsatser i sport, der er vi i DIF ekstremt prægede af, at vi ikke ønsker at indgå i meget løsrevne projekter, det skal være forankret i nogle af vores foreninger.«

DGI involverer sig i events, som fx hærvejsløbet.

Hvad er DIF's holdning til events?

»Der er stor forskel på DGI og os der. Vi har et samarbejde i visionsregi især omkring de idrætter, hvor det giver mening at tale om events. Det er jo især løb og cykelløb, hvor vi bruger events til at tiltrække folk, men hvor det for os er ekstremt vigtigt, at den indsats så også bliver forankret i nogle klubber ligesom nogle af de events, som vi arbejder med gennem Sport Event Danmark. Der går vi op i at få fokus på en idræt i forbindelse med mesterskaber, hvor vi skal forsøge at få det forankret, så nogle klubber kan tage imod et indtog af børn i den forbindelse.

I den sammenhæng er vi mere klassiske foreningsorienterede i DIF på godt og ondt, mens DGI i højere grad er til nogle projekter, som kan være events, men også kan være projekter i samarbejde med en kommune, men som egentlig ikke involverer nogle foreninger. Det er sværere for os. Jeg er med på, at vi har lavet en vision sammen, hvor vi selv har foreslået, at vi også skal arbejde med 75 %-delen af befolkningen. Det betyder så også, at vi henvender os til folk, der dyrker idræt uden for foreningerne. Men vi vil fortsat gerne give tilbud til de foreningsløse gennem foreningerne – og så kan det være uden at forpligte de foreningsløse på et medlemskab, men fx kun at få dem til at deltage i events og løsere ting. Jeg tror, at der er en forskel her mellem DIF og DGI, hvor vi er noget mere optagede af at forankre ting i foreninger. Det kan forekomme paradoksalt, fordi umiddelbart tror folk, at fordi DGI har en meget mere decentral struktur end os, så må de også være tættere på foreningerne. Og de er også super tæt på en række foreninger, men de er som tidligere nævnt også tæt på kommunerne og de ønsker, kommuner har om at etablere projekter, som ikke nødvendigvis er forankret i foreninger. Her oplever jeg, at vi og vores forbund er mere bundne af, at vi føler at det her, det skal ske i foreningsregi.«



DGI Hærvejsløbet har ruter for alle, der kører Landevej eller MTB og er på få år blevet en populær event i cykelkredse. I 2016 vandt DGI Hærvejsløbet Danish Bike Award. Løbet finder sted i juni og arrangeres af DGI Midtjylland sammen med lokale foreninger

Det er DGI og DIF, der har udformet visionen 25-50-75.

Nu er den også skrevet ind i regeringsgrundlaget.

»Ja, vi er super glade for, at regeringen tager visionen seriøs, og vi forsøger også at gøre det bredere endnu, forstået på den måde, at vi jo også snakker med socialdemokraterne. Det skal gerne gå bredt på tværs af partierne, og det ser også ud til, at der er en bred opbakning til det. Nu skal vi så videre til den næste fase, der hedder, at det ikke bare er en retorisk opbakning, men noget mere. Dvs. forankre visionen bredt – på tværs af mange ministerier.«

Hvad med diskussionen om pengene? Vil I på finansloven, eller vil I hellere være afhængige af spilleindtjeningen? Efter den nyeste beslutning er I sikret et vist tilskud, men er vel stadigvæk på en måde afhængig af spilleindtjeningen?

»Den model, der lige er gået igennem nu, sikrer os fint. Det skal gå meget galt med Danske Spil, i hvert fald for DIF og DGI, fordi vi ligger i gruppe 1, hvor vi er sikker på at holde det nuværende niveau, og så får vi en pristalsregulering. Der er stadigvæk en kæmpe forskel i forhold til at være på finansloven, at en finanslov tages op hvert eneste år og kan lige pludselig ryge ind i et eller andet politisk spil, hvor fx Kulturministeriet skal finde en eller anden stor besparelse, hvor vi kan blive ramt. Derfor er det set med vores briller en fordel at være der, hvor vi er, fordi det giver os nogle lidt mere langsigtede rammer at arbejde efter.

Dertil kommer, at vi er lidt forskellige fra de øvrige områder under ministerierne, fordi vi trods alt er nogle organisationer, der har en udstrakt grad af selvstyre. Vi er ikke oprettet ved lov, det er den model, man har lavet i Danmark for idrætsdelen. Ulempen ved den nye fordelingsmodel er så, at den ligger fast. Både Sverige og Norge har en anden model, og i Sverige er det jo lykkedes gennem de seneste år at få nogle kolossale merbevillinger til svensk idræt, som vi slet ikke har oplevet i Danmark, men vurderingen hos både os og DGI er, at det her er den bedste model. Vi er tilfredse med det, Folketinget er nået frem til nu, og vi håber så, at det giver os noget ro de næste år.«

DIF indgår i sportens internationale samarbejde som fx De Olympiske Lege og verdensmesterskaberne i de forskellige idrætsdiscipliner. Under Leif Mikkelsen etablerede DGI ISCA som et organ for deres internationale samarbejde. Var det noget, I diskuterede?

»Det har fyldt forholdsvis lidt i DIF. Det, der har fyldt mest i DIF, det har været en holdning til, at hvis DGI gjorde sig kloge på alt det rigtige, der skulle ske i international idræt, så er det nemmere at stå på sidelinjen og sige det, end det er at være en del af systemet og prøve at præge det.

Vi må erkende, at vi lever i en verden, hvor der er forskel på alle mulige syn på demokrati, som gør, at der sker forfærdelige ting internationalt, som vi både tager skarpt afstand fra og bestemt ikke er stolte af, jf. blot de seneste skandaler i FIFA og IAAF. Vores lod er, at vi bliver nødt til at arbejde med det indefra. I en periode har vi samarbejdet med DGI omkring Play the Game, hvor vi så trak os ud af det på et tidspunkt, men stadig giver støtte i forbindelse med de toårige konferencer. Ellers er det meget lidt, det internationale fylder i DIF og DGI's samarbejde. Konflikterne om det er heller ikke så store længere, fordi Søren i højere grad end Leif dengang accepterede, at der er noget, der hedder international eliteidræt på eliteidrættens præmisser. Dvs. at det er ok med et stort fokus på at konkurrere, blot man ikke tror, at elitesucces internationalt pr. automatik skaber breddetilgang. Det er vi meget enige om i dag.«

I DGI's 25 år er der sket en oprustning med flere professionelle ansatte i begge organisationer. Hvad har det betydet, og er der forskel på udviklingen i DIF og DGI?

»Vi har forskellig struktur. Når man ser på professionaliseringen i DIF som hovedorganisation, er vi et par og tres ansatte. Folk tror ofte, at vi er meget større, men antallet af professionelle i DIF er mindre end – eller på størrelse med – de største af vores medlemsforbund. DGI har over dobbelt så mange centralt ansatte i landsledelsen. Det er en pudsigt paradoksal ting. Man opfatter DIF som en super centraliseret hovedorganisation, og DGI som en decentral organisation. Jeg vil bare sige, at DGI har 150 ansatte. Vi har 60. Så er jeg godt klar over, at i den struktur ligger der også, at DGI så går ud og servicerer på nogle områder i deres landsdelsforeninger, som vi ikke gør i forhold til vores forbund.

Udviklingen i DIF som hovedorganisation har faktisk været, at vi de sidste ti år er gået fra at være 100 ansatte til at være et par og tres. I forhold til vores forbund har vi jo lavet en decentralisering, og der, hvor udviklingen især er sket i forhold til specialforbundene, det er, at der især er flere udviklingskonsulenter i forbundene, der skal udvikle og servicere foreninger. Vi har faktisk fået gjort hovedorganisationen smallere, og her er vi gået i en anden retning end i DGI, hvor man har udbygget den centrale del i DGI.

Det betyder også, at vi sender 75 % af vores penge videre. DGI sender kun 50 % af deres penge videre. Så der er en klar forskel på, hvor centralt styret tingene er – med de fordele og ulemper, der ligger i den centrale og decentrale model. Og her anerkender jeg helt klart, at det så også betyder, at DGI kan have et helt andet – og godt – serviceapparat på tværs af idrætter og geografi, som vi ikke har. Til gengæld skal DGI være opmærksom på ikke at være bureaukratisk og ufleksibel og sigte efter "one size fits all".

Når vi skal arrangere visionssamarbejder, fx hvis vi skal have løb til at fungere, så er vores indgangsvinkel, at mange af tingene skal udspringe af løb selv, mens DGI gerne vil have, at der er ting, der går igen på tværs af alle vores samarbejder, fx klare marketingskabeloner. Det er meget illustrativt for de forskellige tilgange. DGI har nogle klare fortrin i forhold til strømlighed på tværs af idrætter, hvor vi er noget mere anarkistiske. Til gengæld formår vi i DIF at tage udgangspunkt i det særegne og skræddersy løsninger hertil. Når vores samarbejde fungerer bedst, supplerer de to tilgange hinanden fint. Men undervejs kan de to tilgange støde på hinanden.«

Har den mere centrale struktur i DGI været en fordel for DGI?

»Hvis jeg kigger på DGI, så kan jeg huske, at jeg i de første år af DGI's levetid, og faktisk et stykke op, var overrasket over, at DGI ikke blev stærkere og mere synlig hurtigere. Man fik jo samlet rigtig mange ressourcer et sted, og vi kunne i DIF jo kun med misundelse se på, at vi skulle sprede de fleste af vores midler på 60 forbund, mens DGI både kunne gøre sig stærkere centralt og komme længere ud decentralt med ressourcerne. DGI havde efter min mening en motorvej på både det decentrale område og på breddeområdet at markere sig på, som vi slet ikke kunne hamle op med.

Alligevel gik der et stykke tid, før DGI blev en markant aktør – og det skyldes selvfølgelig, at det tager længere tid, end man tror, at opbygge en slagkraftig organisation, hvor arbejdsdelinger mellem centrale og decentrale led er klare og giver mening. Det tror jeg, DGI brugte meget tid på at drøfte i de første mange år, og jeg fornemmer også, at DGI med Søren Møllers formandskab og Søren Brixen som direktør reagerer på den lange procestilgang og på et tidspunkt siger: Nu bliver vi nødt til at kunne implementere og markere og få nogle ting i gang. Der er stadigvæk kulturforskelle mellem os. Der er fortsat en kultur, som er meget mere procesorienteretovre i DGI-regi og er super resultatorienteretovre i vores regi, også på breddeområdet. Nogle af vores forbund står helt af på nogle af de lange processer, som DGI gerne vil have i visionssamarbejdet og spørger:

Hvorfor kan vi ikke bare køre derudaf i forhold til at skaffe nogle deltagere her? Så på det område er der stadigvæk nogle clash mellem os, men hvor vi også lærer af hinanden, fordi der jo er gode ting ved begge tilgange.«

Sidste spørgsmål, er der noget vigtigt, jeg har glemt at spørge dig om?

»Ja, måske det kærligt mente eksistentielle fremtidsspørgsmål for en for os meget tæt samarbejdspartner, som vi i dag har uendelig meget tillid til – og som vi derfor ønsker al det bedste: Hvad skal DGI gøre for ikke at ”glemme sig selv”? Hvad skal DGI gøre for fortsat at have en egen profil og identitet sideløbende med det tætte samarbejde med os i DIF?

For hvis vi fx kigger 10 år frem, så fylder visionssamarbejdet sandsynligvis en del mindre i DIF end i DGI, fordi vi også har alle mulige andre ting end bredde- og motionsidræt i primært en række større idrætter. Vi har fx i DIF elite- og talentarbejde, internationalt arbejde samt arbejdet i de mange mindre idrætter, som ikke findes i DGI, mens visionsdelen af gode grunde vil fylde mere i DGI. Det, synes jeg, er en udfordring for DGI i forhold til, at de ikke blot kan lægge alle æg i den kurv, der hedder, nu får vi bare sammenlagt DIF og DGI. For det er jo langt fra sikkert, at det er det, der er sket om 10 år. Derfor bliver DGI også nødt til at tænke over, hvad de selv står for – og hvad de har af selvstændig profil ved siden af visionen. I DIF føler vi stadigvæk, at vi har vores egen identitet på en række områder, men DGI skal være opmærksom på, hvad er så deres egen identitet, og hvordan kan det hænge sammen med visionssamarbejdet, så vi får suppleret hinanden og får lavet nogle arbejdsområder, hvor DGI så bliver kendt for det her, og vi så bliver kendt for det her.«

De har deres sundhedsarbejde med kommunerne, de satser på?

»Ja, men jeg synes godt, at profilen kan være endnu klarere. For mig ville det fx være fint, hvis DGI udbyggede sin profil på sundhedsområdet og gjorde den mere konkret og handlingsorienteret, mens vi gjorde det samme på det sociale område. Så opnår vi både at supplere hinanden, skabe en særlig identitet for os selv og i øvrigt fokusere på noget, vi er gode til og brænder for i stedet for at ville alt halvt. Så mit kærligt mente fremtidsråd til DGI vil være: Find en særlig ting, som DGI (både centralt og i landsdelene) vil være kendt for i sin daglige løbende virksomhed, og som er andet end Verdenshold og landsstævne, som er nogle imponerende og markante elementer i DGI, men som af gode grunde ikke har en værdi i dagligdagen, men snarere er festlige højdepunkter, som de lange seje træk i dagligdagen bygger op til.«



Foreningsbaserede træningscentre nær Osnabrück i Tyskland var målet for 30 danske foreningsfolks studietur i 2006. DGI opdagede, at Deutscher Turner-Bund er stærke på fitness- og sundhedsområdet, og DGI har gennem årene modtaget en masse knowhow fra det tyske forbund

Deutscher Turner-Bund og DGI

Interview med Herbert Hartmann



Herbert Hartmann har været vicepræsident i Deutsche Turner-Bund (DTB) fra 1983-2003. Han er i dag æresmedlem af DTB. Han har været professor i Sportsvidenskab ved universiteterne i Marburg og Darmstadt og har haft en lang karriere i DTB som sportspolitiker, hvor han ud over at have været vicepræsident i 20 år har siddet i præsidiet for DTB. Han har især arbejdet med "Sport for all", den internationale udvikling inden for turnen og gymnastik og har siden 2000 haft et tæt samarbejde med DGI og været vicepræsident i ISCA. Jeg talte med Herbert Hartmann i forbindelse med "Den Internationale Turnfest" i Berlin i maj i år.

Hvornår startede samarbejdet mellem DTB og DGI?

»Samarbejdet med DGI er egentlig opstået via ISCA. ISCA havde rettet en forespørgsel til DTB om at indgå i ISCA, som jeg bakkede op. Men i slutningen af 1990'erne var flertallet i DTB's præsidium modstander af dette. Det skyldtes, at DTB også er medlem af det internationale gymnastikforbund (FIG), hvor Dansk Gymnastik-Forbund (DGF) har været samarbejdspartneren. DGF er et specialforbund i DIF, og derfor mente flertallet i DTB, at man ikke kunne samarbejde med ISCA, da det jo var en organisation, der var grundlagt af DGI. Dengang kunne DGI jo heller ikke deltage i Gymnaestradaen.

I 2000 fik DTB en ny præsident, og der skete en udskiftning i præsidiet, så jeg gjorde et andet forsøg på at få DTB med i ISCA, og denne gang lykkedes det.

Derefter fik jeg så kontakter til personer i DGI, blandt andet Holger Vestergaard og Hans Jørgen Lørup. Vi aflagde de første besøg hos hinanden og begyndte derefter at tale om, hvilke samarbejdsmuligheder der ville være. Et af de første skridt var, at DGI's Verdenshold blev inviteret til at deltage i Turnfesten i Leipzig i 2002 – også det mødte modstand i DTB.

Hvordan kan man invitere en hel gruppe fra Danmark til en tysk turnfest? Men jeg fik min vilje, og besøget var en kæmpesucces for Verdensholdet, der bl.a. for fulde huse gav opvisning i operaen i Leipzig. Og derefter var isen brudt. Modstanden skyldtes også, at det var første gang, at man inviterede en gruppe fra et ikke-tysksproget land. Dertil kom, at Turnfesten endnu ikke var blevet en international begivenhed – først i 2005 blev Turnfesten til en "International Turnfest" for at demonstrere, at DTB også åbnede sig internationalt.

Efter 2002 udviklede samarbejdet sig så. Vi opdagede, at DGI er stærke i forhold til gruppeperformance, at det samme gælder for Ollerup-gymnasterne, og at der er en god instruktøruddannelse i DGI i Danmark. Det kunne vi bruge.

DGI opdagede, at vi i DTB var stærke på fitness- og sundhedsområdet, hvad til at begynde med ikke altid blev velvilligt modtaget i DGI. Men gradvis ændredes opfattelsen jo i DGI og i forbindelse med denne ændring mod mere fitness og sundhed, har DGI modtaget en masse knowhow fra os.«

I 2004 ændrede DGI formålsparagraffen, så sundhed kom til at indgå i denne.

»Det vidste jeg faktisk ikke, men mange af de problemer, som man havde i begyndelsen i DGI i forbindelse med sundhedsorientering, havde vi også tidligere i DTB. Det startede, da vi ville tage aerobic på programmet og siden hen fitness, men gradvis ændredes holdningerne i DTB, og i 1995 ændredes navnet til Deutscher Turner-Bund, Verein für Leistungs-, Freizeit-, Breiten- und Gesundheitssport. (Tyske Turnerforbund, Forening for Præstations-, Fritids-, Bredde- og Sundhedssport).

Et af de største problemer i begyndelsen var at sikre kvaliteten inden for fitness- og sundhedsområdet, var vi dygtige nok på det område, og der var jeg faktisk lidt skeptisk. Men trykket fra basis var så stort pga. konkurrencen fra de kommercielle fitnesscentre, så der var ingen vej tilbage, og vi gik i gang med at kvalificere uddannelsen inden for området.«

Var der et samarbejde med det offentlige om sundhed?

»Nej, det var der ikke på nogen måde. Vi var længe det først forbund, der arbejdede med sundhed – det tyske sportsforbund havde slet ikke tænkt i de baner dengang, og derfor måtte vi selv sikre kvaliteten i arbejdet.«

ISCA blev etableret i samarbejde med DGI på en måde som et modstykke til sportens internationale samarbejde. Hvordan ser det ud med DTB i forhold til ISCA og i forhold til fx IOC?

»Altså, DTB er en meget bredere organisation end DGI. Vi har jo både en elite og bredde inden for DTB. Eliten er fx de gymnaster, der deltager i redskabsgymnastik ved VM og OL. Derfor samarbejder DTB både med IOC og ISCA. Dertil kommer, at vi i Tyskland ikke har den samme struktur som i Danmark, hvor der er flere hovedorganisationer. DTB er også medlem af Der Deutsche Olympische Sportbund. (DOSB, svarer til DIF).«

Både ISCA og IOC arbejder med sport for all – er der egentlig nogen forskel?

»Ja, helt klart. ISCA er en ren sport for all organisation, mens IOC efter min opfattelse mere postulerer at arbejde med sport for all – selvfølgelig har de mange flere midler, og det betyder da noget, men det når ikke ud til forbundene. Når DTB er medlem af ISCA, så passer det fint med, at af DTB's ca. 5 millioner medlemmer arbejder 80 % deraf med breddeidræt – altså med sport for all. Men i grunden interesser det politiske mig ikke så meget. Jeg synes, at det var nemt at bringe fitness og sundhed ind i ISCA, fordi det var en åben organisation og ikke så mistænksom som IOC, som jo hele tiden også er belastet af politiske problemer. Der er desværre en helt anden atmosfære inden for eliteidrætten end inden for breddeidrætten.«

Kan du nævne nogen konkrete eksempler på samarbejdet mellem DTB og DGI?

»Et af de første projekter var "European Project on Tour", jeg mener, det var i 2006. Et EU projekt, hvor der skulle være tre til fire forskellige partnere involveret, og her blev DGI en af de centrale samarbejdspartnere. Vi opstillede et fælles program, hvor vi stod for fitness- og sundhedsdelen, mens DGI stod for hold- eller gruppeopvisninger og koreografien i den sammenhæng, sådan at vi hver især tog udgangspunkt i de områder, hvor vi var stærkest. Det gik fint, men det var svært at gøre bæredygtigt – det er jo ulempen ved at være afhængig af projektmidler.

Et andet spændende projekt var arbejdet med ældreidræt, med "Active Aging". Et EU projekt i regi af ISCA, hvor DGI var en stærk medspiller, og hvor omkring 30 medlemsorganisationer har været involveret. Et helt aktuelt projekt er "The European Fitness Badge", som er blevet præsenteret her på Den Internationale Turnfest, og som også blev præsenteret på Landsstævnet i

Aalborg. Formålet er at stimulere til en mere aktiv livsførelse. Altså, vi har et tæt samarbejde om en række konkrete projekter, hvor DGI, men også Ollerup indgår – det sidste er jo ikke DGI, men alligevel. Verdensholdet giver også ofte flere opvisninger i Tyskland og ikke kun i forbindelse med Den Internationale Turnfest.«

I Danmark samarbejder DIF og DGI tæt om en vision 25-50-75, en vision, som regeringen i Danmark har skrevet ind i regeringsgrundlaget – kunne sådan noget ske i Tyskland?

»Både ja og nej. Den tyske sport er blevet mere og mere klar over, at det er vigtigt at kunne tale med en stemme. Og her er det vigtigt at tænke på, at der ikke er en selvstændig breddeidrætsorganisation i Tyskland – DOSB skal repræsentere hele sporten. På det øverste idrætspolitiske plan – med DOSB som talerør, er samarbejdet blevet bedre og bedre. På ældreområdet har DTB et samarbejde med det offentlige og med andre organisationer, men det er ikke helt ukompliceret. Fx synes vi ikke, at alle samarbejdspartnere helt lever op til vores kvalifikationskrav i arbejdet med børn, ældre og idræt.

Dertil kommer, at der også er strukturelle problemer, fordi vi i Tyskland på den ene side har den centrale struktur med forbundene i DOSB – hvor DTB jo er et af dem. På den anden side har vi organiseringen af idrætten i alle de tyske delstater, og her er man mere og mere gået i gang med at interessere sig for arbejdet med fitness- og sundhedsidræt i forhold til fx børn og ældre, hvor vi i DTB har vores spidskompetencer, men hvor vi ikke bliver inddraget i den grad, vi kunne tænke os. Derfor halter kvaliteten i arbejdet. Det er jo os, der har de bedste kompetencer på området. Løsningen på problemstillingen, der desværre har eksisteret i adskillige år, vil være, hvis vi kunne få accepteret vores krav om, at det kræver en certificering for at kunne arbejde med fitness- og sundhedssport. Plus, at man udelukkende arbejdede med videnskabeligt evaluerede programmer, så man ved, at der er tale om en gunstig effekt.«

Er der noget, jeg har glemt at spørge om?

»Nej, jeg kan bare sige, at vi er enormt glade for samarbejdet med DGI. Verdensholdets fremvisninger ved de tyske turnfester er kommet for at blive, det er også samarbejdet om konkrete projekter med DGI eller ISCA. Alt dette opfattes i dag i DTB som en selvfølge.«



Det 11. DGI Verdenshold inden opvisning til Turnfest i 2017.
Det tyske Deutscher Turner-Bund (DTB) og DGI har haft glæde af et gensidigt
og voksende samarbejde inden for gymnastik og fitness og sundhedsområdet



Fra bøssen fat – til fat om hinanden

Ove Korsgaard

I min barndom i 1950'erne var et af årets højdepunkter gymnastikopvisningen hvert forår i forsamlingshuset.

Der var nerver på, når vi stod i den lille sal og ventede på, at pigerne blev færdige med deres opvisning, og det blev vores tur. Det gav et sæt i os, når vores leder, Poul Riis, kommanderede: "Alle ret – fremad gå, ét-to, ét-to..." Vi havde sommerfugle i maven, når vi gik gennem døren ind til den store sal. De sad der jo alle sammen, vore forældre, søskende, naboer og mange andre fra sognet. Når vi havde marcheret halvvejs rundt i den store sal i forsamlingshuset, skulle vi istemme Ingemanns sang:



I alle de riger og lande,
 hvorhen jeg i verden for,
 jeg fægted med åben pande
 for, hvad jeg for alvor tror

Kunne vi nu huske alle vers i Ingemanns sang? Godt nok havde vi øvet os forinden, men det var noget andet, når der var publikum på. Flovt ville det være, hvis vi gik i stå efter de første linjer. Så vi forsøgte, så godt vi kunne, at se mandige ud og med vores dybeste stemmer at synge igennem.

Om vinteren gik vi til gymnastik to gange om ugen i Hvidbjerg Forsamlingshus på Mors. Det gjorde man bare. Selv om lysten til at blive hjemme i stuen kunne være stor, når cyklen skulle trækkes frem af det mørke udhus, og vinterkulden bed i kinderne på vej til forsamlingshuset. Tanken om at skulle ind i en kold sal, klæde om i kælderen og kommanderes ned på gulvet for at lave rygøvelser fremmede heller ikke lysten. Men ulysten forduftede som regel, når vi gik i gang med de stående øvelser, og var helt væk, når vi nåede frem til at skulle springe, hovedspring, kraftspring, flyspring – og så det svære: arabspring med flikflak.

Gymnastikopvisningerne i Hvidbjerg var festdage. Om foråret i forsamlingshuset og om sommeren i Fælledparken, som landsbyens anlæg blev kaldt. Alle hold begyndte med at gå gennem byen, karlene og pigerne, drengene og de små piger. På pladsen blev der hilst med fanen og sunget "Hil dig, vor fane! / kors-banner hvidt!" Opvisningen var selvfølgelig det

væsentligste. Der var mange ting at se, og det var en hemmelig fryd at se pigernes spæde bryster aftegne sig i de tynde gymnastikdragter. Konfirmationen betød, at jeg kom på karleholdet. Og verden blev større. Vi deltog i forårsopvisningerne i Det ottekantede Forsamlingshus i Øster Jølby med gymnastikhold fra hele Mors. Det var overvældende. Så mange hold og så mange tilskuere havde jeg aldrig set. Da både balkon og gulv var fyldt til bristepunktet, var der knap nok plads til gymnasterne. Om aftenen blev der spillet op til dans, som vekslede mellem vals, rheinländerpolka, 'totur fra Vejle' og en form for dans med mere ubestemmelige trin. Festen sluttede kl. et med, at formanden trådte frem midt på gulvet og takkede for en god dag og opfordrede alle til at synge med på



Altid frejdig, når du går,
veje Gud tør kende,
selv om du til målet når
først ved verdens ende!

Om sommeren var der gymnastikstævne for hele øen i den gamle grusgrav i Præstbro, der dels rummede en stor gymnastikplads med græsbeklædte siddepladser op ad den ene skråning, dels et græsklignende amfiteater, hvor der kunne spilles dilettant. Det føltes næsten som en ære at blive bedt om at lægge bræddegulv ud på gymnastikpladsen nogle aftner i forvejen.

Hele søndagen var der karle- og pigehold fra Solbjerg, Erslev, Bjergby, Hvidbjerg og andre landsbyer på øen, der gav opvisning. Når et hold skulle marchere ud og et andet ind, satte orkestret på tribunen ind med fuld musik. Midt på eftermiddagen var der en tale. Det var som regel en efterskoleforstander, en præst eller en politiker, der sagde noget om folkelighed og fællesskab. Den idehistoriske baggrund for stævnet blev ofte trukket op ved hjælp af navne som Grundtvig, St. St. Blicher, P.H. Ling, Ernst Trier og Elly Bjørksten samt steder som Sverige, Finland og Vallekilde Højskole. Efter talen blev der sunget endnu en sang fra Højskolesangbogen. Stævnet bestod således både af gymnastik, sang og tale, en treenighed som indikerede, at det var et grundtvigsk stævne. Nok skulle kroppen dyrkes, men der skulle også tales og synges.

Som ung deltog jeg også i de såkaldte delingsførermøder, der blev afholdt en lørdag-søndag på Galtrup Efterskole. Vi havde i slutningen af 1950'erne endnu ikke lært, at der var noget, der hed weekend. Det var møder, hvor landets kendteste og dygtigste gymnastikledere underviste. Når karlene havde gymnastikinstruktion, havde pigerne gymnastikteori, og omvendt. Fælles var der foredrag, folkedans og sang efter Højskolesangbogen. Det hele sluttede søndag eftermiddag med, at karlene og pigerne viste for hinanden, hvad de havde arbejdet med. Stemningen til disse møder var lys og sitrende. Det, man ti år senere kaldte euforisk.

Min verden udvidede sig yderligere, da jeg som 19-årig deltog i landsstævnet i Vejle i 1961. Jeg var med på Ribe Amts gymnastikhold, som under ledelse af Gunnar Elbæk var et af de største. Der deltog omkring 100 gymnastikhold, dog kunne der ifølge Mads Nielsen, forstander på Viborg Gymnastikhøjskole, iagttages en bekymrende forskydning i forhold til tidligere, idet der deltog færre unge hold og flere motionshold.

Et par timer før jeg sammen med de øvrige 12.000 deltagere marcherede ind på Vejle Stadion forlod den sidste regnbyge Vejleegnen, og stævnet blev begunstiget af smukt sommervejr. Efter indmarch og opstilling blev der hilst med fanen og talt af DDSG&I's og DDG's formænd samt af Vejles borgmester. Efter talerne blev landsstævnets prolog, skrevet af forfatteren Poul Jeppesen, læst op.

Landsstævneprolog og -epilog

At der blev skrevet en prolog til landsstævnet i Vejle lå i forlængelse af en lang tradition for at få skrevet og oplæst en prolog og/eller en epilog til hvert landsstævne. Målet var netop at knytte en forbindelse mellem historien og samtiden.

Digteren, Valdemar Rørdam, skrev for eksempel en epilog til landsstævnet i Ollerup 1935. Epilogen, som han kaldte "Tak for mødet", blev læst op af den unge skuespiller Jens Arnth Jensen. Den lange epilog blev indledt med følgende linjer:



Tak for mødet her på marken, landsmænd, skytter og gymnaster,
Med den lysning over vangen, som jer unge manddom kaster!
Tak for pigeflokkens rejsning mod fremtids himmelbryn;
Det var banken, som den blomstrer, det var solblå bølgers lyn!
Tak for glimtet af de gamles uforknytte holden stand!
Landshold efter landshold fremtrådt har I vist os, hvad I kan

Til landsstævnet i Odense 1947 blev prologen skrevet af forfatteren Jørgen Bukdahl og fremført af skuespilleren Ole Larsen, Odense Teater. Prologen åbnede med følgende fanfare:



Vær hilset, I mænd og I kvinder
Fra sommerens Danmark, der blåner
Mod rugagerens guld og de græsgrønne enge,
Mod banker og klinger, der skråner
Ned i den sommerblå sø,
Under flagenes bølgende valmueskær,
Det skinnende hvide, - de blussende røde,
Som for fædrene før og for slægter, der kommer,
Et besværgende kærtegn, et møde
Mellem tusinde år og dagen i dag

Jeg husker ikke indholdet af prologen i Vejle 1961. Jeg havde åbenbart andre ting i hovedet end at mærke mig de manende ord, der sikkert blev fremført med stor patos. Jeg blev heller ikke understøttet af tidsånden. Det var nemlig en hel anden ånd, der prægede 1961 end 1861 – året hvor De danske Skytteforeninger blev oprettet som den første landsdækkende foreningsdannelse efter indførelsen af Grundloven i 1849.

Da stævnerne tog deres begyndelse den 24. oktober 1862 med 103 skytter, der deltog i en præmieskydning på Halmtorvet i København, var der krigstorden i luften. Samme år, skyttestævnet blev afholdt, skrev den tyske kansler, Otto von Bismarck: "Jeg er ikke i tvivl om, at hele det danske anliggende kun ved en krig kan løses på en for os gunstig måde. Anled-



Når flere tusinde efterskoleelever deltager i
DGI Landsstævne, giver det sangen stærke stemmer.
Op til DGI Landsstævnet i Holbæk i 2009 øvede
4000 elever sammen med skuespiller Peter Mygind



ningen til denne krig lader sig finde i hvilket som helst øjeblik, som man finder belejligt for krigsførelsen". Bismarck ønskede en krig mod Danmark, og dette ønske fik han opfyldt i 1864.

Tag bøssen fat

Det var skyttebevægelsen, der lagde grunden til landsstævnetraditionen og landsstævnesang. De ældste skyttesange var stærkt manende i deres budskab. Digteren Mads Hansen, fra Sydfyn, var den første – og største – digter i skytte- og gymnastikbevægelsens barndom. I 1863 stiftede han "Skytteforeningen Palnatoke", opkaldt efter den fra sagnhistorien kendte fynske bueskytte, hvis valgsprog – ifølge Grundtvig – var: "End er mit bedste skud i vente". Dette valgsprog blev indskrevet i den fane, som foreningens kvinder i 1866 skænkede foreningen. Til faneindvielsen skrev Mads Hansen sangen "Til Nordens kvinde. Vi har sagt det så tit, og du ved det så godt, du er mægtig, du kvinde i Nord!"

Mads Hansen var patriot, og tabet af Sønderjylland i 1864 gik ham meget nær, hvilket han bestemt ikke var ene om. Tværtimod. Mange frygtede endda, at Preussen ikke ville nøjes med Sønderjylland og Holsten, som de overtog i 1864, men på et tidspunkt vende tilbage og kræve hele Jylland – et krav, der siden 1848 var blevet formuleret gentagne gange af en række fremtrædende tyske forfattere og intellektuelle.

Mads Hansen skrev sin mest kendte sang, "Til våben brødre! tag bøssen fat!" til en skyttefest, der blev afholdt i september 1864. Efter nederlaget i 1864 ramte sangen tidsånden med et brag:



Til våben brødre! tag bøssen fat!
vor bane véd vi, vort mål er sat,
- og målet er: Danmarks frelse.
og målet er: Danmarks frelse!

Jeg blev født under 2. verdenskrig, men har ikke oplevet krigen. Det er et privilegium, men det er også en slags uvidenhed, siger den britiske historiker Mark Mazower. Selv om historikerne søger at gøre fortiden levende, kan det kun lade sig gøre til en vis grad, og vi betaler prisen med gradvis

svigtende hukommelse. Har man levet med fred hele sit liv, kan det være svært at leve sig ind i det tankesæt og det følelsesregister, der ligger bag sangen "Til våben, brødre, tag bøssen fat". I dag er vi tilbøjelig til at betragte Mads Hansens sang som forskruet nationalisme og udtryk for højstemt militarisme. Men inden man fælder en sådan dom, er det klogt at skrive sig Mark Mazowers ord bag øret.

Tidsånden afspejler sig i de sange, der er blevet skrevet og sunget til skytte- og gymnastiklandsstævner gennem 150 år. Til landsstævnerne har man i særlig grad søgt at bygge bro mellem historien og samtiden. Men i takt med at såvel krigen i 1864 som 2. verdenskrig ikke længere vækker heroiske eller sørgmodige følelser, er det blevet stadig vanskeligere.

Sangbøger

Krig er en faktor af helt afgørende betydning for tidsånden. Det folkelige gennembrud for Højskolesangbogen kom således under 2. verdenskrig, hvor den blev brugt flittigt i forbindelse med de store alsangsstævner, der fandt sted rundt om i landet. Fædrelandssangene blev de almindelige danskeres stille protest mod den tyske besættelse, og derfor udkom 13. udgave fra 1939 i ikke mindre end 335.700 eksemplarer fordelt på 14 oplag, inden den i 1951 blev afløst af 14. udgave. I de følgende udgaver – 15, 16 og 17 – blev de fleste af de sange, der handlede om krig, luget ud, og i stedet fandt Nordahl Griegs pacifistiske sang "Kringsatt av fiender" vej ind i Højskolesangbogen og blev et stort hit. Kim Larsens rockprægede indspilninger i 1979, 1985 og 2007 bidrog afgørende til sangens bredere popularitet.

I den 18. udgave blev 166 sange udskiftet fra den 17. udgave. Det gik hårdt ud over Grundtvig, der blev skåret ned fra 118 sange og salmer til 'kun' 86. Dog er han stadig den suverænt bedst repræsenterede forfatter. Derefter følger B.S. Ingemann med 23 sange og Jeppe Aakjær med 18. Af nyere forfattere er Jens Rosendal og Benny Andersen repræsenteret med henholdsvis 13 og 11 sange. Endvidere har Kim Larsen, Martin Brygmann, Suzanne Brøgger, Johannes Møllehave og Sebastian bidraget til 18. udgave af Højskolesangbogen.

At vi siden 2. verdenskrig har levet i en meget lang periode med fred i Danmark, afspejler sig i de forskellige udgaver af Højskolesangbogen.



Ved landsstævnet i Holbæk i 2009 sang deltagerne for første gang med på "Gi' os lyset tilbage", som siden er blevet en af de mest skattede danske sange

Det samme gælder i den række af sangbøger, som DDGU, senere DGI, har udgivet siden 1969.

I udgaven fra 2000 er der kommet et nyt afsnit om "Fællesskab", der ifølge forordet "indeholder en række sange, der kan bruges alle steder, hvor mennesker mødes i et godt samvær." Der er tyve sange i afsnittet, enkelte af dem indgår også i Højskolesangbogen. I "DGI blues" med tekst af Ulla Velling Nicolaisen og melodi af Tine Lützen hedder det:



Vi har det, vi ta'r det:
 Et årtusind ligger lige her.
 Vi står sammen og skaber rammen,
 Li' meget hvem du er.
 Kom og vær med, tiden er din og min.
 Bevæg dig, og glæd dig,
 Vi vil finde al vor energi.
 Brug nu kroppen, gå med i troppen,
 Venskab gi'r harmoni.
 Kom og vær med, livet er dit og mit.

At det er godt at være sammen, er det gennemgående tema i de tyve sange, men hvad det er godt at være sammen om, blafrer ofte i vinden. Danmark nævnes i en enkelt sang, men det nationale og det danske indgår ikke – længere – som et identitetsgivende centrum. Det er ikke en bebrejdelse, snarere en konstatering af, at der er lysår mellem "DGI blues" og "Bøssen fat".

Landsstævnesange

Tidsånden afspejler sig også på klagørende vis i de sange, der bliver skrevet til landsstævner, og som har afløst de symbolbærende og historie-tunge prologer og epiloger.

Med undtagelse af landsstævnet 2017 er der komponeret en speciel landsstævnesang til de seneste seks landsstævner.

- 1990** "Lad det leve" – forfatter og komponist Helge Engelbrecht.
- 1994** "Kong pukkelrygs land" – tekstforfatter Lars Lilholt, komponist Kristian & Lars Lilholt.
- 1998** "Endnu en dag" – tekstforfatter Iben Plesner, komponist Jan Glæsel, solist Jette Torp.
- 2002** "Stævnemøde" – tekstforfatter Ricco Kjær og Martin Rauff, komponist Peter Rosendal.
- 2006** "Det Danmark jeg kender" – tekstforfatter og komponist Peter A.G. Nielsen.
- 2009** "Ren fysik og kærlighed" – tekstforfatter og komponist Dodo & The Dodoes.
- 2013** "Livsuret" – tekstforfatter Kirsten Pram, komponist Rasmus Skov Borring.

Der er skrevet andre sange til landsstævnet end de officielle. Jens Sejer Andersen skrev "En stjerne fødes" til stævnet i 1994 med musik af Holger Laumann.

Efterskolerne tager teten

Mens det tidligere var gymnastikhøjskolernes elev- og elitehold, der tiltrak sig størst opmærksomhed til landsstævnerne, er det gennem de seneste årtier blevet efterskolerne med deres kæmpegymnastikhold, som er blevet det helt store omdrejningspunkt. Det gælder også de sange, som efterskoleholdet kommer med. Ofte står de stærkere end de officielle stævnesange, blandet andet fordi de indøves mange gange af tusinder af unge over hele landet. Til landsstævnet i Aalborg 2017 var der således 6700 efterskoleelever, der havde lært og sang efterskoleholdets landsstævnesang "Øjeblikket" med tekst og melodi af Mette Poulsen.

"Gi' os lyset tilbage", som var efterskolesangen til landsstævnet i Holbæk 2009, blev et monsterhit og langt mere kendt end den officielle landsstævnesang. Da DR i koncerthuset den 20. maj 2015 afslørede de ti bedste danske sange, havde danskerne stemt "Gi' os lyset tilbage" ind på ind på en tredjeplads, kun overgået af H.C. Andersens "I Danmark er jeg født" og Thøger Larsens "Danmark nu blunder den lyse nat".

Der gik således kun seks år fra, at "Gi' os lyset tilbage" blev sunget af efter-

DGI Sangbog udkom i en revideret udgave i 2016, hvor en række nye danske og engelsksprogede sange er kommet med



skoleholdet i Holbæk 2009 til, at sangen med tekst af Per Krøis Kjærsgaard og melodi af Rasmus Skov Borring blev stemt ind blandt de bedste danske sange gennem tiderne. Så den fortjener at blive bragt i sin helhed.

Gi' os lyset tilbage

Tekst af Per Krøls Kjærsgaard og melodi af Rasmus Skov Borring

Kloden har mange forskellige slags.
Alle må leve og dø.
Glæd dig – du er her alligevel nu!
Meningen er vel at så sine frø,
på en overladt stjerneø.
Gi' os tiden tilbag',
og lad os bruge ethvert timeslag.
Dørene åbne og smilene slidt.
Sådan er landet, jeg gerne vil kalde for mit.

Lykken du holder i hænderne nu,
den er vist egentlig min.
Og at du lever og bærer og er,
gør at jeg også kan værne om din;
denne smukkeste disciplin.
Gi' os glæden tilbag',
og lad os leve af dét trylleslag:
Kroppene mange, men styrken er en.
Sådan er landet, der står på de viseste sten.

Ser du kun mørke, hvor du vender hen?
Tomhedens sorte protest?
Skyggerne lever kun hvor der er lys.
Husk nu at solsiden klæder dig bedst!
Og i aften, så se mod vest!
Gi' os lyset tilbage.
Vi vender op på ethvert nederlag.
Lukket bli'r åbnet og støjen bli'r tyst.
Nu skal der danses og elskes, hvor mørket er lyst!

Alt hvad vi kom for at give og få:
dele og elske og slås.
Blev på et år, det vi levede på,
fællesskab fødes når JEG bli'r til OS!
Og vi vandrer med Helios.
Gi' os landet tilbag'.
Gi' tolerancen et nyt folkeslag.
Hjertet er åbent og sindet er frit.
Sådan er landet, jeg gerne vil kalde for mit.

Per Krøis Kjærsgaards sang hed oprindelig "Gi' os landet tilbage" og var skrevet som en protest mod Dansk Folkepartis brug af sangerinden Natashas hit "Gi' mig Danmark tilbage". Året efter hendes død i 2007 brugte DF sloganet "Gi' os landet tilbage" til en kampagne mod brugen af tørklæder. Kjærsgaards sang, der var en slags støtteerklæring til Natashas udgave, var dog for politisk kontroversiel for efterskolernes landsstævneudvalg. Så sangen skiftede titel og første linje i B-stykket – "Gi' os landet tilbage" – blev ligeledes ændret. Kjærsgaard accepterede, da han fandt, at sangen siger det samme – om end i mere afdæmpet form.

Fællesskab om hvad?

Da vi i 1950'erne søgte at få Ingemanns sang "I alle de riger og lande" til at lyde af noget i Hvidbjerg forsamlingshus, var vi 12 drenge. Det lød unægtelig af mere, da 6.700 efterskoleelever sang "Øjeblikket" på Aalborg Stadion. Da de marcherede ind på stadion, havde de sikkert de samme sommerfugle i maven som os. Selv om der var stor forskel i antal og tid, var vi ligeledes fælles om at synge, hvad 'jeg' tror på: På Aalborg Stadion sang efterskoleeleverne: "Jeg drømmer og tror/ på at vi gror/ mærker pulsen stige/ gør dette øjeblik til en evighed". I Hvidbjerg forsamlingshus sang vi: "Jeg fægted med åben pande/for, hvad jeg for alvor tror". Men på trods af ligheder er der markant forskel på det, de to 'jeg'er' tror på.

Hvor meget forstod vi af Ingemanns sang? Nok ikke meget, men vi fornemmede sikkert, at de voksne havde en stærk forventning om, at vi ville kæmpe for Danmarks sag – ligesom Holger Danske, når han vågnede op til dåd. Godt nok synede vore splejsede kroppe ikke meget i forhold til kæmpen på Kronborg, men vi prøvede alligevel, så godt vi kunne, at se mandige ud. Hvilken virkning det har haft på dannelsen af vores karakter, er svært at vide, men en vis effekt har det antagelig haft.

Som nævnt er det i dag uhyre vanskeligt at knytte en forbindelse mellem en fortid, hvor ungdommen blev opildnet til: "Tag bøssen fat", og en nutid, hvor de unge snarere bliver opfordret til: "Tag fat om hinanden". Jeg priser mig lykkelig over, at vi i dag ikke har behov for at skrive, og ej hellerer synge sange som Mads Hansen. Men samtidig spørger jeg, om ikke det er nødvendigt i højere grad, end tilfældet er, at tydeliggøre, hvad det er, vi bør være sammen og fælles om.



Gymnastik og boldspil eller stavgang og cykelture

– ændringer i befolkningens
idrætsvaner gennem 25 år

Maja Pilgaard

Denne tekst ser 25 år tilbage i danskernes idrætsvaner. Et kvart århundrede, som blot udgør et lille hjørne i dansk idræthistorie.

Se bare på guldhornenes afbildninger af tre væsener, der spiller bold, som indikation på, at tradition for idrætslige lege i Danmark går flere hundrede år tilbage. Eller på gymnastikken og den moderne idræts gennembrud i løbet af 1800-tallet samt inspirationsbølgerne udefra, der skyllede ind over Danmark i løbet af 1970'erne og 1980'erne med yoga og diverse kampsportsgrene fra øst samt fitness og løb fra vest. Der findes et væld af historiske kilder, som vidner om en lang og traditionsrig idrætskultur, men det er først i sidste halvdel af 1900-tallet, at landsdækkende statistik blev omdrejningspunkt for analyser af, hvem, hvor mange og hvordan danskerne tager del i denne motions- og sportskultur. Det statistiske materiale giver mulighed for at dykke ned i interessante brydninger og udviklingstræk, som har været med til at føre danskernes idrætskultur ind i det nye årtusinde.

Teksten tager udgangspunkt i statistik fra Danskernes Kulturvaner i 1964, 1975, 1993, 1998 og 2004, som på overordnede spørgsmål kan sammenlignes med data fra Danskernes motions- og sportsvaner 2007, 2011 og 2016. Fokus vil primært være på data mellem 1993 og 2016 for at belyse de seneste 25 års udvikling.

Søger man efter de største nyheder i denne kohorte, skal man først og fremmest kigge på aldersgrupper over 50 år. Forældrene til skolebørn under DGI's dannelse i 1992, babyboomerne. Det er især dem, som har ændret normerne for, hvem der fylder på medlemslisterne, i fitnesscentre og i naturens altid åbne idrætscenter. Teksten belyser, hvordan også aktivitetsmønstret og måderne at organisere aktiviteterne på har ændret sig de seneste 25 år.

Et blik på danskernes motions- og sportsvaner siden 1993 viser for det første, at udviklingen primært er båret af vækst blandt voksne, særligt over 50 år. For det andet foregår væksten primært under selvorganiserede eller kommercielle organiseringsformer, og for det tredje sker de største udviklingstræk i motionsaktiviteter, der kan karakteriseres som individuelle, og som kan foregå udendørs under fleksible tilrettelæggelsesvilkår, også kaldet livsstilsidræt. De følgende afsnit uddyber tendenserne.

Udvikling i andelen, der dyrker sport eller motion

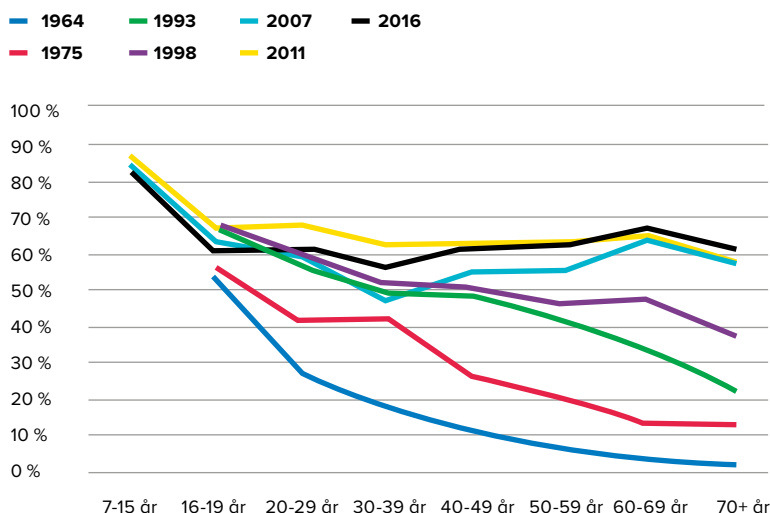
Voksne danskeres motions- og sportsvaner tegner en uafbrudt væksthistorie de seneste mange årtier, som i sidste måling fra 2016 blev erstattet af et foreløbigt vendepunkt (61 pct. af voksne 16 år+ og 83 pct. af børn på 7-15 år svarer 'ja' til spørgsmålet 'Dyrker du normalt sport/motion?' i forhold til hhv. 64 og 86 pct. i 2011).

Samtlige aldersgrupper yngre end 50 år angiver i mindre omfang at dyrke sport eller motion, end tilsvarende aldersgrupper gjorde ved forrige måling i 2011 (se figur 1). Omvendt fortsætter aldersgrupper over 50 år stimen af stadig flere deltagere i sport og motion.



Figur 1:

Andel af børn (7-15 år) og voksne opdelt på aldersgrupper, der svarer 'ja' til spørgsmålet 'Dyrker De sport?' (1964), 'Dyrker De sport (motion)?' (1975), 'Dyrker du normalt sport/motion?' (1993, 1998, 2007, 2011, 2016).



Kvindernes indtog i idrætskulturen vandt allerede frem i løbet af 1970'erne og 1980'erne, og i 1993 angav lige mange mænd og kvinder at dyrke sport eller motion. Den kønsmæssige bastion blev altså ud-kæmpet forud for DGI's dannelse, og siden har kvinderne været tilbøjelige til i lidt større omfang end mændene at dyrke sport eller motion, selvom mænd stadig bruger mest tid herpå (Pilgaard & Rask, 2016). Man finder også stadig kønsmæssige forskelle i aktivitetsvalg og organiseringsformer samt i forhold til at konkurrere og deltage i frivilligt arbejde (Pilgaard & Rask, 2016). Selvom man kan tale om ligestilling, hvad angår andelen af motionsaktive danskere (hvilket stadig er unikt i et internationalt perspektiv), finder man under overfladen tegn på en tydelig kønsopdelt kropskultur.

Der skulle gå endnu et årti, før udligning i aldersforskelle kom på tale. Først i det nye årtusinde modnedes den ældre del af befolkningen til at tage massivt del i de sportslige glæder. Analyser viste for første gang i 2007, at en større andel af ældre fandt vej til motion i sammenligning med midaldrende aldersgrupper (se figur 1).

Udligning på køn og alder gennem de seneste årtier har dog endnu ikke smittet af på udligning mellem uddannelsesgrupperne. Uddannelseslængde hænger stadig tæt sammen med tilbøjeligheden til at dyrke sport og motion, og udviklingen over tid viser ingen tegn på ændringer (Pilgaard & Rask, 2016). Dog bliver gruppen med højst en grunduddannelse mindre over tid, da stadig flere danskere får en uddannelse (Pihl, 2017). Det ændrer dog ikke ved, at der fortsat er en direkte sammenhæng mellem antal år på skolebænken og andelen, der dyrker sport eller motion i fritiden.

Udspecificerer man analyserne på beskæftigelse, bliver det meget tydeligt, at grupper, som generelt er udfordret i hverdagslivet, i mindst grad finder vej til en idrætsaktiv fritid. Det gælder personer på kontanthjælp, førtidspension eller orlov, mens også personer i ufaglærte erhverv sjældnere deltager i idrætslige fritidsaktiviteter.

For børns vedkommende (7-15 år) kan man tale om idræt som en relativt stabil, men dog faldende fritidskultur de seneste årtier. I den første måling fra 1998 angav 89 pct. af børn mellem 7 og 15 år at dyrke sport eller motion i forhold til 83 pct. i 2016.

Børns idrætsdeltagelse er tæt knyttet til forældrenes idrætsdeltagelse, uddannelse, beskæftigelsesstatus og/eller etniske herkomst. Aktiv deltagelse i sport og motion i fritiden handler stadig om at blive socialiseret ind i en idrætskultur fra forældrenes side. Piger, hvis forældre begge er født uden for Europa, er nogle af de mindst tilbøjelige til at dyrke sport eller motion i fritiden med 43 pct. idrætsaktive mod hele 73 pct. aktive blandt drenge med ikke-europæisk baggrund.

Når ingen andre i familien dyrker sport eller motion, har det dog stor betydning for både drenge og piger med 58 pct. af pigerne og 57 pct. af drengene, som dyrker sport eller motion, hvis den øvrige familie er helt uden for deltagelse i sport eller motion (mod 85 pct. blandt børn, der har andre idrætsaktive familiemedlemmer).

De tilgængelige danske data giver ikke mulighed for at følge de samme personer over tid, men vurderet på baggrund af tværsnitsdata blandt børn og voksne ser den sociale arv ud til at leve og trække tråde fra barneårene ind i voksentilværelsen.

Udvikling i idrættens karakter

Langt de fleste aktiviteter, som har tilslutning blandt voksne udøvere, vandt især frem i løbet af 1990'erne i takt med, at de voksne og ældre danskere tog motionsaktiviteterne til sig. I 1993 var DGI's kerneaktivitet, gymnastik, den største voksenaktivitet på lige fod med svømning med tilslutning af 10 pct. af voksenbefolkningen, mens 'jogging' og badminton fulgte efter med 9 pct., som angav at dyrke disse aktiviteter. Selvom gymnastik og badminton fortsatte med at stige andelsmæssigt helt indtil 2007-undersøgelsen, tabte de i løbet af 1990'erne terræn til andre motions- og fitnessprægede aktiviteter, som har oplevet massiv vækst i det nye årtusinde.

I 2016 er de tre største aktiviteter, styrketræning, løb og vandreture, så udbredte, at man kan tale om deciderede megatrends, der har manifesteret sig som en form for hverdagsmotion, som mange danskere dyrker regelmæssigt. De appellerer til både mænd og kvinder i alle aldre enten som eneste motionsform eller som supplement til andre motionsformer.

Siden 1992 finder man også vækst i andre, relativt store aktiviteter som cykelsport, fodbold, dans, yoga og fiskeri. Tilsvarende vandt en række mindre (niche-)aktiviteter som golf og jagt og i mindre grad ridning, tennis og håndbold befolkningens interesse op mod det nye årtusinde. Af de mange ovennævnte aktiviteter oplever kun styrketræning, yoga og mountainbike fortsat vækst, mens de øvrige aktiviteter ser ud til at have nået foreløbige mætningspunkter i idrætsvaneundersøgelserne fra enten 2007 eller 2011. En traditionel aktivitet som fodbold ligger dog med 7 pct. aktive udøvere i 2016 på niveau med 1993, mens øvrige boldspilsaktiviteter er på retur.

Cykling har ændret navn i undersøgelserne fra at være opdelt i cykelsport og turcykling i 1993 og 1998, mens det i 2004 og 2007 blot hed cykelsport (ikke som transport), for i 2011 og 2016 atter at være opdelt i landevejscykling (ikke som transport) og mountainbike. Tabel 1 viser andelen af cykeludøvere i delkategorierne samt en samlet kategori, som indikerer, at cykelsport ligger relativt stabilt over tid. Dog var befolkningen meget tilbøjelige til at angive turcykling i 1998 (13 pct.) resulterende i en samlet andel på hele 17 pct., som på daværende tidspunkt anså sig selv som fritidscyklister. Cykling er dog en aktivitet, som har opnået en del op-

mærksomhed i både mediebilledet og på de danske landeveje de senere år, hvorfor det kan undre, at statistikkerne ikke peger på fortsat vækst. Analyserne tillader dog ikke nærmere indblik i karakteren af den megen cykelaktivitet, men det er muligt, at cyklisterne i dag 'gør mere opmærksomme på sig selv' ved at have mere professionelt udstyr og ved at cykle i fællesskaber (formelle eller uformelle), så de ligner reelle cykelhold, som man kender dem fra eksempelvis Tour de France.

Stavgang, som indgår i titlen til denne tekst, har i DGI's levetid oplevet noget af en rutsjebanetur af både storhed og fald. Det indgik for første gang i undersøgelsen fra 2007 efter at have opnået en hypet opmærksomhed i almenbefolkningen. Aktiviteten havde samlet set tilslutning af 6 pct. af voksenbefolkningen og en solid plads i top 5 over de største aktiviteter i alderen 70 år+ i 2007. Dette selvom aktiviteten på daværende tidspunkt var relativt ny. Stavgang voksede med den generelle stigning i ældre danskers motionsdeltagelse. Men allerede i 2011 og igen i 2016 angav en mindre andel på 2 pct. af voksne at dyrke aktiviteten, og kerneudøverne er fortsat kvinder på eller ældre end 70 år.

De seneste 25 år er der også kommet nye aktiviteter til. Mange af de nytilkomne aktiviteter i undersøgelserne af danskernes motions- og sportsvaner er dog ikke nye i den forstand, at almenbefolkningen ikke har hørt om eller kender til aktiviteterne. De er snarere kommet til som udtryk for, at de har vundet større genklang og dermed har været relevante og interessante at spørge mere specifikt ind til i undersøgelserne. Mountainbike, parkour og triatlon/duatlon blev eksempelvis tilføjet idrætsvaneundersøgelsen i 2011, mens crossfit, dykning/undervandsjagt, floorball, open water-svømning/kystlivredning og stand up-paddling er eksempler på nye aktiviteter i undersøgelsen fra 2016.

Af de nævnte nytilføjede aktiviteter har både mountainbike og crossfit etableret sig med henholdsvis 6 og 4 pct. aktive voksenudøvere i 2016, mens de øvrige aktiviteter (endnu) er meget små med højst 1 pct. voksne udøvere.

Tabel 1:

Andel af voksne danskere (16 år+) der dyrker forskellige aktiviteter i 1993, 1998, 2004, 2007, 2011 og 2016.

	1993	1998	2004	2007	2011	2016
Fodbold	7	6	8	10	9	7
Håndbold	3	3	2	4	3	2
Volleyball	-	-	-	3	1	1
Basketball	-	-	-	4	1	1
Hockey/floorball	1	3	4	3	1	1
Anden holdsport	-	-	-	-	-	1
Badminton	9	8	9	10	6	6
Tennis	3	3	4	4	3	2
Bowling	-	-	-	6	4	2
Billard	-	-	7	3	2	2
Petanque	-	-	-	2	1	1
Bordtennis	1	3	2	2	1	1
Andet individuelt	-	-	-	1	1	1
Golf	1	3	5	6	5	4
Gymnastik	10	11	12	18	12	8
Skydning	1	2	3	2	2	2
Ridning	2	2	3	3	2	2
Sejlsport	2	3	3	2	2	1
Kano/kajak/roning	0	2	3	3	2	3
Cykling*	2	5	8	12	8	8
Turcykling	5	13	-	-	-	-
Mountainbike	-	-	-	-	4	6
Total cykling	6	17	8	12	11	12
Kampsport	0	2	2	1	2	2
Svømning	10	18	11	15	12	15
Dans (alle former)	2	3	5	7	5	4
Løb (jogging)	9	15	16	25	31	29
Orienteringsløb	-	-	-	2	1	1
Aerobic	5	7	-	17	12	7
Styrketræning	4	10	11	19	24	30
Yoga	1	2	4	6	6	9

fortsættes...

	1993	1998	2004	2007	2011	2016
Rulleskøjter	-	5	4	3	2	2
Skateboard**	-	-	-	1	-	1
Vandreture	3	15	16	32	23	25
Jagt	2	4	3	4	3	3
Fiskeri	3	8	8	6	4	4
Spinning	-	-	4	10	11	11
Stavgang	-	-	-	6	2	2
Crossfit	-	-	-	-	-	4
Pilates	-	-	-	-	-	3
Klatring + ***	-	-	-	1	-	1
Triatlon	-	-	-	-	<1	1
Parkour	-	-	-	-	<1	<1
Atletik	-	-	1	1	<1	<1
Rollespil	-	-	-	<1	-	<1
Handicapidræt	-	-	1	1	<1	<1
Dykning/UV jagt	-	-	-	-	-	1
Spejder	-	-	-	-	-	1
Windsurf/kite	-	-	-	-	-	1
Svømning + ****	-	-	-	-	-	<1
Surfing/standup	-	-	-	-	-	<1

* 1993, 1998, 2004 og 2007: cykelsport - ikke som transport
 2011 og 2016: landevejscykling - ikke som transport

** Snowboard og waveboard

*** Klatring og bjergbestigning

**** Svømning, Open Water og kystlivredning

Kilde: Larsen, 2003; Bille et al., 2005; Pilgaard, 2009; Laub, 2013; Pilgaard & Rask, 2016

Danske børn gik både i 1990'erne og i 2016 i størst omfang til fodbold, svømning eller gymnastik på et tidspunkt mellem deres 7. og 10. leveår. Mange holder ved ind i teenagealderen, særligt fodbold formår at bevare tilslutning og oplever drop out noget senere end de to øvrige aktiviteter. Men generelt stopper et flertal på et tidspunkt med de aktiviteter, de startede på i børneårene for at prøve nye aktivitetsformer eller helt andre fritidsvaner. Fitnessaktiviteter især hitter i teenageårene som alternativ til mere klassiske aktiviteter som boldspil, gymnastik og svømning.

Børneaktiviteterne har generelt udviklet sig mere jævnt end voksenaktiviteterne i forlængelse af, at det generelle deltagelsesniveau blandt børn har ligget relativt stabilt i perioden. Mange aktiviteter har oplevet svage stigninger mellem 1998 og 2007 efterfulgt af svagt fald til nogenlunde samme niveau i 2016 som i 1998. Håndbold, badminton, cykling, bordtennis og til dels gymnastik er nogle af de aktiviteter, som oplever størst nedgang blandt børn de seneste årtier. Omvendt er kampsport og styrketræning de eneste enkeltstående aktiviteter, som har opnået større tilslutning i 2016 end den forrige måling fra 2011.

Mens håndbold, badminton og gymnastik primært foregår i foreningsregi, finder en aktivitet som bordtennis ofte sted i SFO, og cykling er typisk selvorganiseret. Cykling hed indtil 2007 'cykelsport (ikke som transport)', og blev i 2011 og 2016 opdelt i 'landevejscykling (ikke som transport)' og mountainbike. I 2007 noterede hele 11 pct. af børn cykelsport som en regelmæssig aktivitet, mens det fylder meget lidt i 2016 med blot 1 pct. aktive udøvere (og 3 pct., der kører mountainbike).

Samme rutsjebanetur er foregået i bordtennis, som henholdsvis 10 og 9 pct. angav at dyrke i 2007 og 2011, mod 2 pct. i 2016. Selvom der i alle undersøgelserne har været fokus på, at transport ikke skulle indgå, er det nærliggende at tro, at der i forhold til cykling ligger forståelsesmæssige forklaringer bag det store udsving snarere end et reelt udsving i børns idrætslige praksis. Hvorfor der lige i 2007 er mange børn, som har angivet at cykle, er dog vanskeligt at forklare. Det er heller ikke let at forklare, hvorfor bordtennis er faldet så drastisk det seneste årti. Har der for begge aktiviteters vedkommende været tale om en 'modedille', som nu er erstattet af andre aktiviteter? Er cykling blevet erstattet af de mange nye løbehjulskørere? Og hvad har erstattet SFO-aktiviteten bordtennis? Anno

2017 kunne et nærliggende bud være e-sport, som endnu ikke har fået opmærksomhed i de danske idrætsvaneundersøgelser.

Dans oplevede tæt på fordoblet tilslutning på få år omkring årtusindeskiftet (fra 6 til 11 pct. mellem 1998 og 2004), og siden har danseaktiviteterne ligget med stabil tilslutning. Aktiviteten har næsten udelukkende vind i sejlene blandt piger, og kønsfordelingen ser ikke ud til at ændre sig over tid. I 2016 var dans pigers tredjestørste aktivitet (22 pct.) kun overgået af gymnastik (34 pct.) og svømning (38 pct.). I 1998 lå dans helt nede på en 8. plads over pigers mest dyrkede aktiviteter (10 pct.), men tilslutningen til de øvrige aktiviteter er siden svundet ind, mens dans er mere end fordoblet blandt pigerne.

Nogle af de individuelle livsstilsprægede aktiviteter, som hitter blandt voksne, ser også ud til at vinde frem blandt børn. Især løb og styrketræning står stærkt. Løb indgik ikke som en selvstændig aktivitet i børneundersøgelserne før 2007 og opnåede tilsyneladende størst tilslutning på daværende tidspunkt med 23 pct. af 7-15-årige, som angav at løbe regelmæssigt mod 18 pct. i 2016. Løb ser altså ud til at have nået sit toppunkt blandt både børn og voksne. Omvendt er styrketræning for børn stadig i vækst, og samtidig er yoga tilføjet undersøgelsen for første gang i 2016 med tilslutning af 2 pct. aktive børneudøvere (2 pct. blandt piger og 1 pct. blandt drenge).

Gadeidræt eller streetsport bliver brugt som samlebetegnelse for en gruppe af aktiviteter (primært rulleskøjter, skateboard, løbehjul og parkour), der får meget opmærksomhed anno 2017. Set over en længere årrække finder man dog ingen tegn på, at disse aktiviteter er i rivende udvikling, hvad deltagerantal angår. I 1998 indgik udelukkende rulleskøjter med den største tilslutning (23 pct. mod 22 pct. i 2007 og 8 pct. i 2016). I 2004 og 2011 var rulleskøjter og skateboard lagt sammen til én kategori. I 2007 og 2016 indgik skateboard i en separat kategori og begge gange med 6 pct., som angav at dyrke aktiviteten. Slår man de to aktiviteter sammen for at sammenligne med øvrige undersøgelsesår, får man stadig lavere andele i 2007 (22 pct.) og 2016 (12 pct.) sammenlignet med de 23 pct. aktive rulleskøjteløbere fra 1998. Noget tyder på, at rulleskøjter har gennemlevet en afmætning efter at have været et stort modefænomen blandt børn omkring årtusindeskiftet. Omvendt er løbehjul tilføjet undersøgelsen for

første gang i 2016 med 15 pct., som dyrker aktiviteten. Og samler man rulleskøjter, skateboard og løbehjul i 2016, lander man på 21 pct., dvs. stadig en mindre andel end rulleskøjteløbere i 1998.

Tabel 2:

Andel af danske børn (7-15 år) der dyrker forskellige aktiviteter i 1998, 2004, 2007, 2011 og 2016.

	1998	2004	2007	2011	2016
Fodbold	32	35	45	46	37
Håndbold	18	16	20	20	13
Volleyball	-	-	3	4	2
Basketball	-	-	5	5	3
Hockey/floorball	-	-	5	5	1
Anden holdsport	-	-	4	-	3
Badminton	13	17	19	16	9
Tennis	3	6	7	6	4
Bordtennis	4	3	10	9	2
Andet individuelt	-	3	2	1	-
Golf	-	-	4	3	1
Gymnastik	22	18	34	27	24
Svømning	28	32	40	38	35
Atletik	-	3	5	3	2
Dans (alle former)	6	11	13	13	12
Kampsport	5	4	6	6	7
Cykelsport*	4	4	11	4	1
Mountainbike	-	-	-	2	3
BMX	-	-	-	-	1

fortsættes...

	1998	2004	2007	2011	2016
Rulleskøjter	23	10	22	17	8
Skateboard	-	-	6	-	6
Løbehjul	-	-	-	-	15
Trampolin	-	-	31	-	17
Ridning	10	9	12	10	8
Kano/kajak/roning	2	1	3	1	1
Sejlsport/windsurf/kite	1	2	3	2	1
Spejder	-	12	14	-	11
Løb (jogging)	-	-	23	20	18
Aerobic	-	-	2	4	1
Styrketræning	2	3	10	9	12
Spinning	-	0	3	2	2
Yoga	-	-	-	-	2
Vandreture	-	-	12	10	6
Fiskeri	-	-	8	5	3
Parkour	-	-	-	3	3
Rollespil	-	-	8	3	2
Handicapidræt	-	-	2	<1	<1
Skydning	-	-	-	-	2

* 1998, 2004 og 2007: Cykelsport
2011 og 2016: Landevejscykling

Kilde: Bille et al., 2005; Pilgaard, 2009; Laub, 2013; Pilgaard & Rask, 2016

Udvikling i organiseringsformer

Siden 1993 har foreningsidrætten samlet set oplevet fremgang blandt både børn og voksne, dog med svag tilbagegang i de seneste målinger mellem 2011 og 2016 (fra 86 til 83 pct. blandt børn 7-15 år og fra 41 til 39 pct. blandt voksne 16 år+). Samtidig vinder sport og motion under både selvorganiserede og private/kommercielle former frem med hastige skridt. Figur 2 illustrerer dog, at privat/kommerciel idræt stadig har lang vej (særligt for børns vedkommende) til foreningsidrætten, hvad andelen af udøvere angår. Fortsætter udviklingen uændret de kommende år, skal man dog ikke langt på den anden side af 2020, før private aktører udgør den primære organiseringsform for voksne danskere.

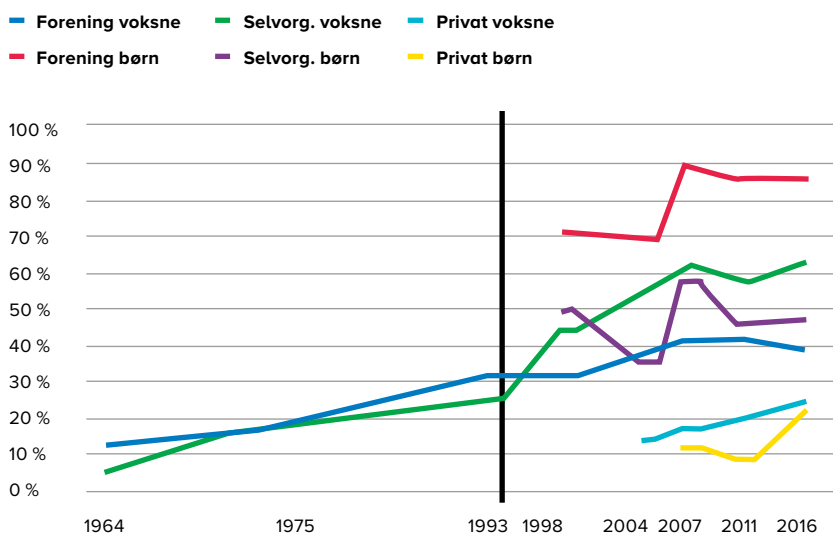
Selvorganiserede aktiviteter har i hele perioden siden 1993 været den dominerende organiseringsform blandt voksne, ofte som supplement til en organiseret aktivitet, men også som den eneste måde at dyrke sport eller motion på. Knud Larsen (2003) debatterer i rapporten 'Den tredje bølge' om, hvorvidt fokus på selvorganisering er udtryk for en ændring i befolkningens commonsense forståelse af, hvad det vil sige at dyrke sport og motion, snarere end en revolutionerende udvikling i den idrætslige praksis. Larsen har primært fokus på den del af de selvorganiserede aktiviteter, som han kategoriserer som 'hverdagsmotion', dvs. primært turcykling og vandreture. Temaet er siden taget op i Pilgaard (2011) og Pilgaard (2012) med betragtninger af, at udviklingen sker som følge af både forståelsesmæssige ændringer og en stigning i andelen af voksne danskere, som bevæger sig i fritiden med intentioner om at motionere. Disse brydninger i commonsense forståelser og øget fokus på hverdagsmotion skete især i løbet af 1990'erne i årene efter DGI's dannelse.

De senere år er de selvorganiserede aktivitetsformer blevet lettere at organisere også i sociale sammenhænge gennem brug af sociale medier. Samtidig foregår aktiviteterne ofte udendørs på veje, i parker, skove eller på vandet, hvor det ikke kræver leje eller booking af faciliteter, hvor man er afhængig af faste tidspunkter. Mange kommuner understøtter de selvorganiserede motionsformer gennem etablering af udendørs, offentligt tilgængelige faciliteter som skater- og parkouranlæg, træningsfaciliteter, opmålte og oplyste motionsruter, multibaner mv. De første udendørs træningspavilloner blev eksempelvis etableret ved Tangkrogen i Aarhus i 2004. Men først et årti senere er der langsomt sket en modningsproces

i befolkningen i forhold til for alvor at gøre brug af sådanne træningsfaciliteter i det offentlige rum (Pilgaard, 2016). Ligesom løb på offentlig gade kunne forekomme grænseoverskridende i 1980'erne, er der foregået en normaliseringstendens i forhold til at gøre ophold på løberuten og udføre forskellige styrketræningselementer det seneste årti.

Figur 2:

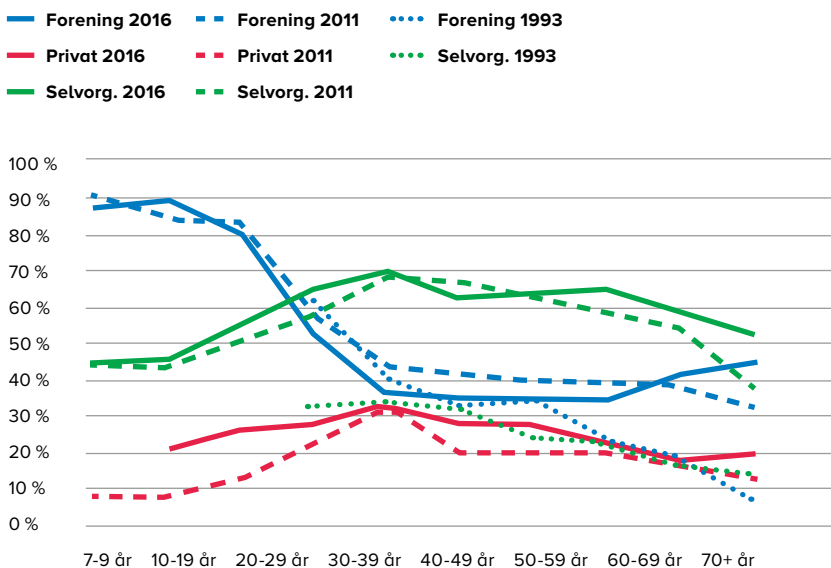
Andel af børn (7-15 år) og voksne (16 år+) der dyrker aktiviteter organiseret i forening, selvorganiseret eller i privat/kommercielt regi i 1964, 1975, 1993, 1998, 2004, 2007, 2011 og 2016.



Som vist i figur 3, har det kommercielle marked især vundet 'markedsandele' blandt både yngre og ældre aldersgrupper, mens det tidligere primært var unge i 20-års-alderen, som valgte denne organiseringsform. I København oversteg kommercielt organiseret sport og motion (35 pct.) foreningsidrætsandelen (32 pct.) blandt voksne i 2016. Det seneste halve årti har budt på en hurtigt voksende kommerciel revolution af idrætstilbud i Danmark, som nu appellerer til børn og voksne i alle aldre. De hyppigste aktiviteter i privat regi er fitness, dans, ridning og yoga.

Figur 3:

Andel af børn (7-15 år) og voksne (16 år+) der dyrker aktiviteter organiseret i forening eller selvorganiseret regi (1993, 2011 og 2016) samt i privat/kommercielt regi (2011 og 2016).

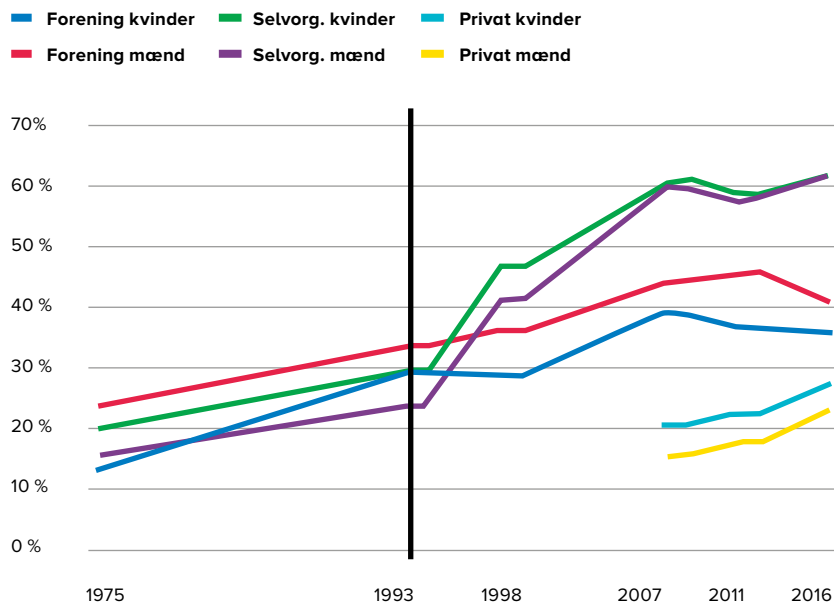


Fordelt på aldersgrupper ser man, at alle aldersgrupper mellem 16 og 59 år angav højere foreningsdeltagelse i 2011 end i 2016. Aldersgruppen 16-19 år har dog i hver måling siden 1993 angivet lavere foreningsdeltagelse fra det højeste niveau i 1993 til det nu laveste niveau i 2016 (53 pct.) siden 1975 (33 pct.). Omvendt vinder foreningsdeltagelsen stadig frem blandt de ældre danske motionister, og i 2016 tager kurven form som en hængeskøjekurve med større andele blandt ældre end blandt midaldrende befolkningsgrupper.

Forskelle mellem kønnene ligger meget stabilt i tilslutning til de forskellige organiseringsformer over tid (se figur 4). Kurverne viser stort set parallelle spor med flere mænd end kvinder i foreningsidrætten og omvendt lidt flere kvinder end mænd i privat/kommercielt regi. Det betyder samtidig, at forskellene mellem den samlede andel af udøvere i foreningsregi i forhold til privat regi er meget større blandt mænd end blandt kvinder. Kvinder har tidligere været lidt mere tilknyttet selvorganiserede aktiviteter end mænd, mens kønnene har ligget meget tæt det seneste årti.

Figur 4:

Andel af voksne (16 år+) der dyrker aktiviteter organiseret i forening, kommercielt/privat og selvorganiseret regi fordelt på køn i 1975, 1993, 1998, 2007, 2011 og 2016.



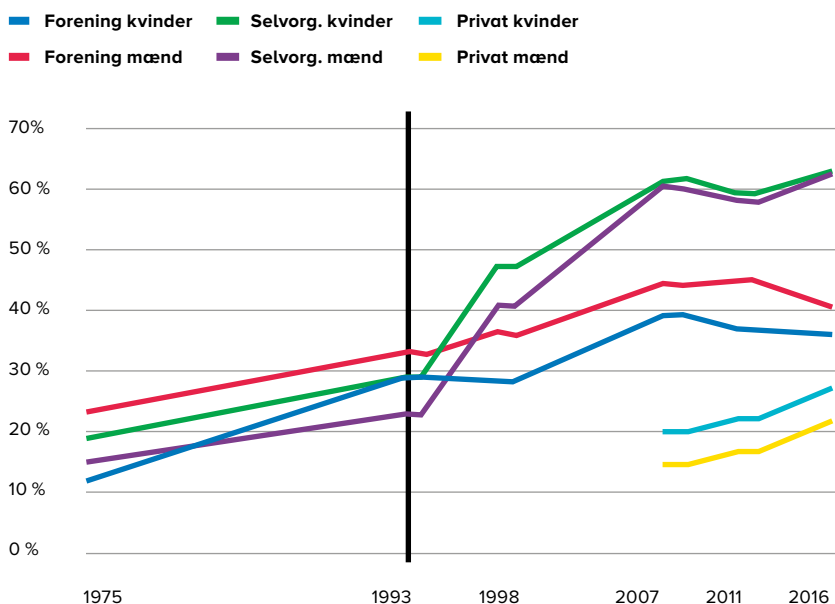
Som tidligere nævnt i denne tekst, ser man (stadig) tydelige forskelle på tværs af uddannelseslængde i forhold til andelen, der dyrker sport eller motion. Delt op på organiseringsformer finder man dog kun uddannelsesmæssige forskelle i privat/kommercielt samt i selvorganiseret sport og motion. Her stiger andelen af aktive med øget uddannelsesniveau (se figur 6 og 7). Omvendt ser man noget af en omvæltning inden for foreningsidrætten, hvad angår tilslutningen blandt forskellige uddannelsesgrupper over tid (se figur 5).

I 1993 var der stor forskel på andelen af udøvere blandt befolkningsgrupper med højst en grunduddannelse (20 pct.) i forhold til andelen blandt grupper med en lang videregående uddannelse (33 pct.). I 2016 er denne forskel ændret til fordel for den største tilslutning blandt

grupper med mellemlange uddannelser (40 pct.) tæt efterfulgt af de øvrige uddannelsesgrupper. Den laveste tilslutning finder man nu blandt grupper med de lange videregående uddannelser (37 pct.). Figur 5 viser endvidere, at gruppen med højst en grunduddannelse er den eneste gruppe, som stadig øger tilslutningen til foreningsidrætten, mens de øvrige uddannelsesgrupper lå med størst tilslutning i 2007 eller i 2011. Disse forandringer hænger dels sammen med ændringer i alderssammensætningen i foreningsregi med flere ældre aktive medlemmer, som i større omfang har en grunduddannelse som længste uddannelsesniveau.

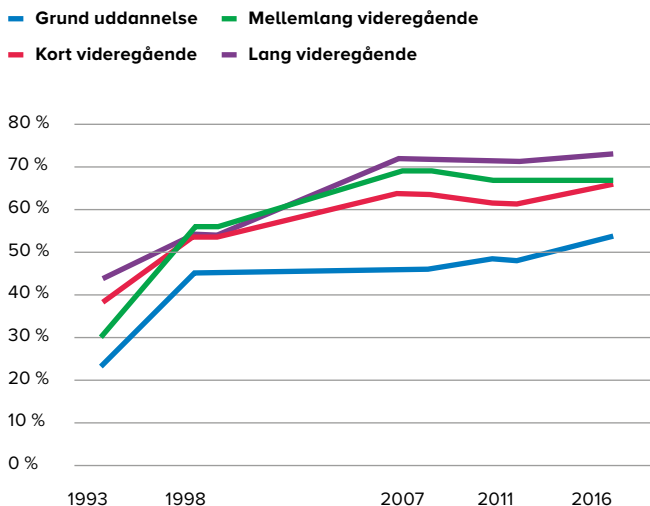
Figur 5:

Andel af voksne (16 år+) der dyrker aktiviteter organiseret i forening fordelt på uddannelsesgrupper i 1993, 1998, 2007, 2011 og 2016.



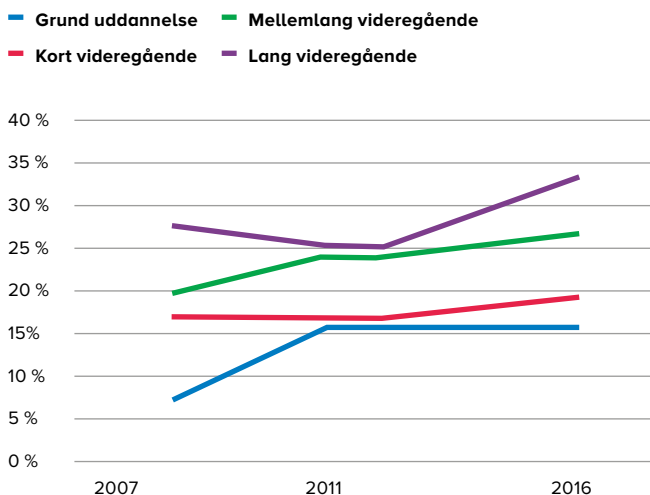
Figur 6:

Andel af voksne (16 år+) der dyrker selvorganiserede aktiviteter fordelt på uddannelsesgrupper i 1993, 1998, 2007, 2011 og 2016.



Figur 7:

Andel af voksne (16 år+) der dyrker aktiviteter i privat/kommercielt regi fordelt på uddannelsesgrupper i 2007, 2011 og 2016.



Udvikling set i retroperspektiv

Undersøgelsen fra 2016 giver for første gang mulighed for at se på, hvor lang tid de aktive voksne danskere har dyrket deres nuværende aktiviteter. Det giver et retrospektivt indblik i udvikling over tid. Det overordnede indtryk af disse analyser viser, at et flertal af idrætsaktive voksne danskere (16 år+) angiver at have dyrket samme aktivitet i mere end ti år. Og aktivitetskontinuiteten stiger med stigende alder som udtryk for, at den enkelte idrætsudøver fastholder et relativt stabilt aktivitetsmønster gennem voksenlivet. Et sådant perspektiv vidner om en særdeles stabil idrætskultur de seneste 25 år.

Særligt de klassiske idrætter som fodbold, håndbold, ridning og gymnastik ligger i toppen over aktiviteter, som udøverne har dyrket i flere livsfaser, mens der omvendt også findes aktiviteter, som voksne kun har få års erfaring med i gennemsnit. Sådanne 'senstartere' finder man typisk i aktiviteter som surfing/stand up paddling, crossfit, triatlon, klatring, skateboard og yoga. I gennemsnit har udøverne dyrket disse aktiviteter under 3 år, men samtidig er udøverne i disse aktiviteter relativt unge (Pilgaard & Rask, 2016).

Blandt 16-19-årige angiver 36 pct. af de aktive at have dyrket deres nuværende aktivitet i mindre end et år. Det viser dels, at ungdomsfasen ikke udelukkende er en frafaldsfase, men at unge i høj grad også starter på nye aktiviteter i denne alder. Hvis de fastholder samme loyale tilknytning til aktiviteterne, som nuværende ældre udøvere angiver, kan man forvente, at unge vil være tilbøjelige til at fastholde deres deltagelse i de aktiviteter, som de netop er startet på i de sene teenageår. De største aktiviteter blandt 16-19 årige i 2016 er styrketræning (52 pct.), løb (43 pct.) og fodbold (26 pct.) med et meget langt hul ned til de næststørste aktiviteter som svømning (13 pct.), vandreture (12 pct.), gymnastik (10 pct.) og snowboard (10 pct.). Der er dog formentlig stor forskel på, hvordan aktiviteter som styrketræning og snowboard indgår i hverdagslivet.

I 1993 var de største aktiviteter for 16-19-årige fodbold (19 pct.), håndbold (14 pct.), badminton (12 pct.), jogging (11 pct.) og vægttræning (11 pct.). Disse tal illustrerer, at livsstilsidrætterne vinder frem i en stille revolution og overtager rollen fra nogle af de mere klassiske idrætter, men at det også lykkes nogle af de traditionelle aktiviteter som fodbold og gymnastik at fastholde en central figur blandt nutidens unge. Både gymnastik og fodbold har i



Nye tiltag i traditionelle rammer udvikler foreningsidrætten. Eksempel herpå var DGI Aqua fitness Convention 2011 i Them. De små lokale conventions har i dag udviklet sig til instruktørmessen "Aqua Inspiration", som DGI Svømning og Dansk Svømmeunion afholder i fællesskab, hvor over 400 instruktører får inspiration

øvrigt fat i en større andel af 16-19-årige i 2016 (10 pct. gymnastik og 26 pct. fodbold) end i 1993 (7 pct. gymnastik og 19 pct. fodbold).

Stille revolutioner præger udviklingen i danskernes idrætsdeltagelse

I overordnede termer bliver de nye aktivitetsformer i befolkningens idrætsdeltagelse de seneste 25 år ofte karakteriseret som individuelle (de kan dyrkes alene eller i fællesskab med andre), og de kan foregå under uformelle organisatoriske rammer med fleksibel tilknytning udendørs på gader eller i naturen. Ofte bliver sådanne aktivitetstyper kategoriseret som 'livsstilsidrætter', der adskiller sig fra den traditionelle gymnastik og den moderne sport, som er mere bundet op på rutinemæssig udøvelse, standardisering af faciliteter og bevægelser, nedskrevne regelsæt og for den moderne sports vedkommende et ofte iboende konkurrenceelement (Scheerder et al., 2005).

Titlen på denne tekst: 'Fra gymnastik og boldspil til stavgang og cykelture' fortæller indirekte om en udvikling fra gymnastik og moderne sport, der foregår i fællesskaber, til livstilsaktiviteter, der har mere individuel karakter. De seneste 25 års overordnede statistikker om danskernes motions- og sportsvaner vidner dog om, at dette er en 'sandhed med modifikationer'.

Selvom mange af de individuelle aktiviteter oplever flerfoldig fremgang, dominerede de allerede billedet som de mest dyrkede aktiviteter i 1990'erne. Og den danske idrætssociologiske litteratur vidner om, at brydningerne går endnu længere tilbage med udgivelser som: 'Idrætsfaciliteter i Ringsted Kommune (Jespersen & Riiskjær, 1980), '80'ernes idræt – mod en ny breddeidræt?' (Jespersen & Riiskjær, 1982), samt 'Idrættens tredje vej' (Eichberg & Bøje, 1994). Disse publikationer diskuterer alle 'den stille revolution' i dansk idræt med reference til, at nye, mere uformelle og alternative aktivitetsformer tog fart allerede fra 1960'erne. I DGI's fødeår 1992 noterede Bjarne Ibsen desuden en stærk tendens til individualiseret sports- og motionsdeltagelse med udvikling i aktiviteter, der kan dyrkes alene eller i fællesskab med andre, mens holdsport ikke oplevede samme vækst (Ibsen 1992: 92).

Det nye (i et 25-års perspektiv) ligger snarere i en voldsom udbredelse af de største aktiviteter til børn og voksne i alle aldre samt de ældre generationers stille revolution gennem fortsat deltagelse i sport og motion i voksen- og seniortilværelsen. Babyboomerne har ændret normerne for, hvem

der går til sport og motion, mens generationer før dem ikke har haft samme tradition for at fastholde en idrætsaktiv fritid gennem hele livet. Som nævnt tidligere er det også primært babyboomer-generationen, der har ændret foreningsidrættens status fra at være en børne- og ungdomsbeskæftigelse til at være en livslang fritidsbeskæftigelse de seneste 25 år. Men babyboomerernes indtræden i foreningsidrætten har tilsyneladende ikke været omkostningsfri i lyset af stigende tilbøjelighed til at dyrke foreningsaktiviteter blandt yngre generationer.

Stigning i voksne og ældres tilbøjelighed til at dyrke sport og motion er sket over de seneste årtier i takt med generel øget fokus på sundhed og evidens for betydningen af fysisk aktivitet i forhold til god og sund aldring (Regeringen, 2002). Uden at denne tekst går dybere ind i den meget komplicerede og omfattende diskussion om motiver for at dyrke sport eller motion, er det nærliggende at antage, at megen motions- og sportsudøvelse blandt unge, voksne og ældre i dag mere eller mindre implicit udføres med sundhedsmæssige hensigter.

Samtidig kan man øjne en anden 'stille revolution' blandt de yngre generationer, som i dag ser ud til at ligge lavere på andelen af idrætsaktive (især lavere på foreningsdeltagelse) end deres ældre medborgere. De 16-19-årige angav det laveste deltagelsesniveau i 2016 siden 1993 og den laveste tilknytning til foreningsidræt siden 1975. I 2016 ser man også de lidt ældre aldersgrupper helt op til 50-års-alderen angive lavere deltagelsesniveau (både i forhold til samlet idrætsdeltagelse og i forhold til foreningsdeltagelse mere specifikt) end ved forrige måling i 2011. En nedgang, som spreder sig til stadig ældre aldersgrupper over tid. Er vi vidne til nye generationer i disse år, som ikke er så præget af sundhedsdiskurser som deres ældre medborgere? Føler de behov for at distancere sig fra de ældre generationer og 'gøre oprør' mod normative samfundsstrømninger, der gør sport og motion til en pligt i dag? Eller er der snarere tale om, at de yngre generationer får stadig sværere ved at indpasse sport og motion i hverdagslivet som følge af øget pres fra skole og uddannelse?

Man kan finde argumenter i begge retninger. Danskernes motions- og sportsvaner 2007 og 2011 viser, at de hyppigst valgte udsagn blandt ikke-idrætsaktive er 'bruger tid på venner/arbejde/familie', bruger tid på andre fritidsinteresser' eller 'gider ikke'. Sådanne udsagn kan bruges som

argumenter for, at sport og motion ikke anses for at være 'så vigtigt' i hverdagslivet.

Man ser også en tendens blandt de ikke idrætsaktive til at 'holde pause' fra sport og motion med en formodet intention om at begynde igen på et tidspunkt. Særligt unge piger angiver 'ja, men ikke for tiden' som svar på spørgsmålet 'Dyrker du normalt sport/motion?'. Andre undersøgelser påpeger øget stressniveau og en stigende andel af børn og unge med 'dårlig trivsel' (Rasmussen et al., 2014; Sundhedsstyrelsen, 2014), hvilket kan være argumenter for, at yngre generationer får stadig sværere ved at indpasse sport og motion i hverdagslivet, selvom de gerne ville.

Modningsprocesser i aktivitetsformerne

I forhold til karakteren af danskernes idrætsdeltagelse ser man nogle banebrydende 'udviklingshop' i modningsprocesserne af aktiviteter og organiseringsformer de seneste 25 år. Med inspiration i Stamm & Lamprechts trendsportsmodel (2002) kan man tale om forskellige faser i aktiviteternes modningsprocesser (1. oprindelse, 2. udvikling, 3. udbredelse og vækst, 4. modenhed og diffusion, samt 5. mætning)¹. Modningsprocesserne omfatter bl.a. aktiviteternes udbredelse i forhold til antal og type af udøvere, etablering af faciliteter, institutionalisering af de organisatoriske rammer, kommercialisering gennem mediedækning, genkendelighed, events mv. Den følgende gennemgang maler dog med en meget bred pensel nogle tilnærmede afgrænsninger for at illustrere overordnede udviklingstræk vel vidende, at grænserne mellem forskellige typer af aktiviteter er flydende. Samtidig kan der være eksempler på både nyere og ældre aktiviteter inden for hver af de overordnede aktivitetskategoriseringer.

Med dette forbehold kan man i overordnede træk sige, at de etablerede traditionelle aktiviteter som gymnastik og den moderne sport har gennemgået en afmætningsfase i det nye årtusinde efter at have været i rivende udvikling i dansk (forenings-) idræt igennem et helt århundrede. Mange af disse aktiviteter vandt frem i Danmark under industrialiseringen og deler centrale værdier med samfundets generelle fokus på daværende tidspunkt

¹ Inspiration til at benytte denne model kommer fra et oplæg af udviklingskonsulent Jakob Færch, Lokale- og Anlægsfonden ved temagruppemøde i Idan Forum, Viborg Gymnastik- og Idrætshøjskole 22. juni 2016.

på bl.a. rutine, præstationsoptimering og specialisering (Elias & Dunning, 1986; Guttmann, 1978). Aktiviteterne har primært fodfæste i foreningsidrætten, og mange foreninger har skullet vænne sig til at opleve modgang fra flere sider de seneste årtier. Ikke bare i forhold til medlemstal, men også i forhold til lokal konkurrence fra andre udbydere af sport og motion samt i forhold til en stigende kritisk interesse for-, stillingtagen til- og indsigt fra kommunalt hold i eksempelvis drift og udnyttelse af faciliteter.

De individuelle, såkaldt livsstilsbetonede idrætter, vandt først frem fra 1960'erne og kan i et makrosociologisk perspektiv kobles til postmoderne samfundsformer, som afløste industrisamfundet, og hvor værdier som fleksibilitet, omstillingsparathed, frihed og autonomi står centrale. Livsstilsidrætterne befinder sig altså længere nede i modningsprocesserne og har i løbet af de seneste 25 år primært gennemgået fase 3 med udbredelse og vækst. En central aktivitet som løb ser dog ud til at være i nærheden af trin 5 med afsæt i den seneste nedgang i 2016 på 2 procentpoint blandt både børn og voksne.

Udbredelsen og væksten af livsstilsidrætter har fundet sted de seneste årtier i forhold til antal udøvere, etablering af passende faciliteter og rammer for udøvelse af disse aktiviteter (hovedsaligt fitnesscentre og udendørs rum for udfoldelse som løbestier, mountainbikespor, skateranlæg, udendørs fitness-stationer mv.) samt i forhold til revolutionerende organisatoriske løsninger. Særligt de kommercielle aktører er kommet på banen dels med vækst i fysiske steder som fitnesscentre, yoga- og dansestudier, men også i virtuelle mødesteder og platforme. Sidstnævnte gør det lettere at organisere livsstilsidrætter i fællesskab med andre uden at gå på kompromis med de postmoderne værdier om fleksibilitet, frihed og hensyn til individuelle behov, som implicit ligger i livsstilsidrætterne.

Som tidligere nævnt, har nogle af de helt centrale individuelle aktiviteter opnået så massiv udbredelse de seneste årtier, at man nærmest kan tale om hverdagsmotion, der indgår i mange danskeres hverdagsliv i dag. Det gælder især vandreture og styrketræning, som knap halvdelen af voksne danskere dyrker regelmæssigt (48 pct. dyrker mindst én af de to aktiviteter), og som de aktive dyrker gennemsnitligt flere gange ugentligt (Pilgaard & Rask, 2016). Aktiviteterne foregår primært selvorganiseret eller i kommercielt regi og stort set uden konkurrencedeltagelse.



Livsstilsidrætter og outdoor aktiviteter er i vækst, og dermed stiger behovet for udvikling af klubberne. DGI har indgået visionssamarbejde med Dansk Kano og Kajak Forbund for at imødekomme den efterspørgsel, der er blandt danskerne for at komme i gang med kano/kajak. Billedet er fra instruktørsamling i havkajak 2016



Aktiviteter som løb, yoga og cykling har også karakter af hverdagsmotion, men foregår dog gennemsnitligt med lidt lavere frekvens (1-2 gange ugentligt i gennemsnit), og især løbere har tendens til at deltage i konkurrencer gennem forskellige løbeevents, hvilket ikke umiddelbart er en del af livsstilsidrætternes dna – i hvert fald ikke oprindeligt. Konkurrencedeltagelsen sniger sig dog langsomt ind på nogle af livsstilsidrætterne i takt med disses modnings-, institutionalisering- og kommercialiseringsprocesser. Foruden løb er triatlon, open water-svømning, crossfit, mountainbike, stand up paddling, snowboard, skateboard og surfing aktuelle eksempler på individuelle livsstilsidrætter, som vinder frem med udvikling af diverse konkurrencer og events under både foreningsbårne- og kommercielle aktører.

Livsstilsidræt som begreb dækker dog over en meget bred vifte af aktiviteter. Aktiviteterne spænder lige fra den meget uformelle hverdagsmotion, som er tilgængelig for den enkelte under fleksible vilkår i hverdagslivet, til meget udstyrskrævende og ekstreme aktiviteter, som kræver mere planlægning, tid, organisering og formel involvering. Fælles for de fleste nyere livsstilsidrætter er tilbøjeligheden til, at aktiviteterne foregår udendørs på veje, i parker og natur. I Breddeidrætsbetænkningen fra 2009 var der fokus på, at 'idrætten rykker udendørs' (Kulturministeriet, 2009) efter en årrække med det omvendte fokus, som i breddeidrætsbetænkningen fra 1987 blev formuleret som 'idrætten rykker indendørs' (Kulturministeriet, 1987). I 1987 refererede denne betragtning til en massiv udbygning af haller med håndboldstørrelse i Danmark.

Et udtryk som 'outdoor' ser også ud til at vinde mere frem de senere år som et paraplybegreb, der forsøger at favne den megen udendørs motion. Jagt og fiskeri er dog nogle meget klassiske eksempler på outdoor-aktiviteter, mens også klatring, mountainbike, kajak, open water-svømning, orienteringsløb, trailløb og triatlon er eksempler på aktiviteter, der i dag bliver kategoriseret som 'outdoor'.

Det statistiske materiale det seneste årti byder dog ikke på tydelig evidens for en fortsat udvikling i retning af udendørs motion. Eksempelvis ligger andelen af voksne, som dyrker aktiviteter i naturen, stabilt omkring 44 pct. i 2016 mod 45 pct. i 2007. Samtidig er mange af de mindre nicheaktiviteter, som typisk foregår udendørs på gader eller i naturen (fortsat) så små, at landsdækkende data på danskernes motions- og sportsvaner ikke giver tydelig indikation af vækst på området, hvad udøver-antal angår.

I forlængelse af dette kan der være grunde til at overveje, hvorvidt mere traditionelle aktiviteter og nyere såkaldte livsstilsidrætter i princippet gennemgår de samme modningsprocesser, men at de på nuværende tidspunkt befinder sig på forskellige stadier i forhold til at indtage mere eller mindre formelle og institutionaliserede former. Det er ikke en fjern tanke, at der om et par årtier vil blive kigget på de mange skaterbaner, parkouranlæg eller udendørs fitnessstationer, som blev bygget i løbet af 10'erne, med samme øjne, som der i dag bliver kigget på mere traditionelle anlæg som atletikanlæg eller håndboldhaller. En analyse af sammenhæng mellem aktiviteterens alder og udvikling i antal udøvere, standardisering af bevægelser i forhold til konkurrencer og etablering af faciliteter kunne være interessant i den forbindelse. Det ligger dog uden for nærværende teksts formål og kapacitet at foretage sådan en analyse.

En beskrivelse af udvikling baseret på landsdækkende data beskriver dog blot én af flere sandheder om danskernes idrætsvaner. Datamaterialet tegner et overordnet billede af de helt store trends og fortæller dermed en historie uden indblik i lokale udviklingstendenser, nye eller hurtigt forbigående modefænomener, som ikke opnår en størrelse, der skaber genklang i de statistiske tværsnit på udvalgte undersøgelsesår. Eksempelvis viser datamaterialet ikke historien om lambada, optaget i Dansk Sprognævn i 1989, som i starten af 1990'erne kunne få to tredjedele af en sjette klasse til at starte til dans i en lille provinsby, hvis den lokale gymnastikforening havde en instruktør, der opsnappede tendensen. Siden har der været andre trends som poledance (2004), zumba (2008) eller twerking fra 2012 for blot at nævne nogle aktiviteter inden for dansekategorien, der har appelleret til forskellige målgrupper af befolkningen gennem tiden.

Dertil kommer en relativt ny og tilsyneladende hurtigt-voksende aktivitet som e-sport, som endnu ikke har fået opmærksomhed i undersøgelserne af danskernes motions- og sportsvaner. Det er derfor ikke muligt at estimere aktivitetens udbredelse. Kigger man i de åbne svarkategorier fra danskernes motions- og sportsvaner fra 2016, finder man dog kun e-sport nævnt i tre tilfælde. Et nærliggende spørgsmål er dog også, hvorvidt udøverne af e-sport definerer sig selv som en del af en motions- og sportskultur? En del flere respondenter har i stedet angivet aktiviteter som amerikansk fodbold, ishockey, rope skipping og cheerleading, som alle kunne være gode bud på 'upcoming trends' i dansk kontekst. Sådanne aktiviteter blev ikke nævnt



Måske bliver rope skipping en af de amerikansk-inspirerede holdaktiviteter som får en 'renæssance' i de kommende årtier?

i undersøgelserne fra 1993 eller 1998, hvor voksne især skrev gåture, cykelture eller styrketræning i de åbne svarkategorier, mens børn skrev aktiviteter som aerobic og golf.

Det er interessant, at både amerikansk fodbold, rope skipping og cheerleading er amerikansk-inspirerede og (sammen med ishockey) holdbaserede aktiviteter. Selvom det forekommer på et analytisk tyndt grundlag, er det interessant at overveje, om der kan forekomme en 'renæssance' i de holdbaserede aktivitetsformer i de kommende årtier?

Dykker man yderligere ned i Dansk Sprognævns oversigt over nye ord, finder man en række aktivitetsformer, der blev optaget i ordbogen i DGI's fødeår 1992 som kampsport, pushup, akvarytmik, kickboxing, biatlon og rollerblade (inliner). Aktiviteterne kan alle betegnes som individuelle livsstilsidrætter og er med til at understrege, at udviklingen i livsstilsidræt allerede var godt på vej i starten af 1990'erne. I 1992 blev desuden også ordene e-mail og zappergeneration tilføjet, hvilket er interessante 'buzz-words' i forhold til de strukturelle ændringer, som har præget de seneste 25 års måder at gå til sport og motion på. Dels i forhold til de virtuelle kommunikations- og organiseringsplatforme, dels i forhold til, at en værdi som omstillingsparathed formentlig klinger mere positivt end stabilitet blandt nyere generationer.

Af idrætsrelaterede nye ord fra 2016 finder man udelukkende segboard (som er et teknologisk drevet skateboard) og en række kropsfokuserende ord med negative konnotationer som bodyshaming, fatshaming og mermaid thighs.

Danskernes motions- og sportsvaner – mod en postfaktuel fremtid?

Igennem det seneste årti er et udtryk som 'det postfaktuelle samfund'² gradvis vundet frem (Manjoo, 2008). Det er tænkt som et udtryk, der udfordrer det såkaldte videnssamfund (eller postindustrielle/postmoderne/senmoderne samfund), der har kendetegnet mange vestlige lande som Danmark i sidste halvdel af det 20. århundrede, og som afløste industrisamfundet. I det postfaktuelle udtryk ligger en fortælling om, at samfundet ikke beror på objektiv eller faktuel viden. At følelser og meninger kan være lige så tungtvejende som beviser og begrundede argumenter i forhold til at træffe beslutninger. At der i internettets tidsalder findes en vej til flere

mulige beviser og begrundede argumenter. Sandhed er i sandhed blevet subjektiv. Eller om ikke andet blevet suppleret af flere andre mulige 'sandhedsscenarier'. Når/hvis det postfaktuelle samfund gradvis afløser eller supplerer videnssamfundet, bliver værdiskabelse og autencitet meget centrale egenskaber. Og her bliver denne fortælling relevant for en beskrivelse af udviklingen i danskernes motions- og sportsvaner.

Den stærkt manifesterede sundhedsdiskurs i Danmark gennem 1990'erne og 2000'erne kan i den optik ikke længere vide sig sikker på at skabe genklang i hele befolkningen. I et postfaktuelt samfund er det ikke givet, at befolkningen opfatter sport og motion som noget godt. Det kan eksempelvis skabe stress i en travl hverdag eller skabe et pres for at skulle forme kroppen efter urealistiske idealer, som på bedste postfaktuelle vis fremstår på de sociale medier gennem 'snydebilleder'. Et bud kunne være, at sådanne postfaktuelle strømninger præger nye generationer til i mindre omfang at dyrke sport eller motion end deres ældre medborgere.

Desuden er der i det postfaktuelle samfund ikke monopol på hverken udbuddet af sport og motion eller på viden om træning. Foreningsidrætten havde i store træk monopol på uddannelse og levering af professionel træning til danskerne i en fritidskontekst under det postmoderne videnssamfunds fremvækst.

I dag har de faglige eksperter, instruktørerne, mistet dette monopol på viden. I feltet af udbydere finder man vennegrupper, frivillige foreninger, private enkeltmandsudbydere, store kommercielle kæder, internetbaserede aktivitetsfællesskaber mv. i et væld af mere eller mindre formelle organisatoriske udgaver. Internettet giver adgang til træningstips og træningsvideoer både for at modtage inspiration, og som en mulig eksponering af sig selv (og sit træningsfællesskab) til andre. Kampen om aktive udøvere handler derfor fremadrettet om at kombinere den faglige viden med individuelle løsninger og sociale fællesskaber, hvor værdiskabelse og autencitet i udbuddet af sport og motion står centralt.

Skal man pege på et autentisk eksempel fra DGI's side, falder opmærksomheden hurtigt på gymnastik. Her har DGI en stolt tradition og en helt særlig ekspertise, som gør de gymnastiske bevægelser og gruppeopvisninger 'danske' og 'DGI'ske' i ordenes bedste forstand. Omvendt kan man

diskutere graden af autencitet i Landsstævne 2017's forsøg på at inkludere graffiti og gadeidræt i stævnets dna.

De seneste 25 års bevægelseskultur i Danmark kan i lyset af disse betragtninger siges at have gennemlevet en værdimæssig forandring fra industrielle, over postindustrielle til postfaktuelle værdier. Spørgsmålet er, om det er med til at skubbe aktivitetsbarometeret væk fra den moderne sport, som vandt frem under det industrielle samfund, og som bunder i frivillighed og demokratiske værdier, i retning mod mere individuel motion, sundhed, effektivitet, individuel præstation og livsstil i et væld af forskellige udbud. Noget tyder på, at der fremadrettet er plads til både traditionelle, nye, individuelle og holdbaserede aktiviteter. De kommende årtier vil i høj grad handle om at skabe værdi og mening for deltagerne i udbuddet af sport og motion, hvilket ser ud til at lade sig gøre i tilfælde, hvor der ligger stor autencitet bag initiativerne.

² Udtrykket 'det postfaktuelle samfund' har skabt megen mediemæssig opmærksomhed og debat. Forskere, filosoffer og politikere er uenige om udtrykkets aktualitet, hvilket – interessant nok – i sig selv gør det postfaktuelle udtryk postfaktuelt. Udtrykket er samtidig blevet udskældt i forlængelse af, at den amerikanske præsident Donald Trump er blevet gjort til ansigt for dels fænomenet 'fake news', dels for tilbøjeligheden til at ignorere faktuel viden i forsøget på at tegne et bestemt politisk verdensbillede.



Hvad betyder konkurrencen fra andre idrætsaktører for idrætsforeningerne?

Bjarne Ibsen



...det gør en afgørende forskel, om et fitnesscenter er kommercielt eller ikke-kommercielt, og jeg tror ikke, at man skal rode de to organisationsformer sammen. Der er ingen tvivl om, at der er konkurrence mellem dem, men den store vision for os i Foreningsfitness er, at hver eneste idrætshal om 10 år også har et træningscenter. Så må de kommercielle sådan set gøre, hvad de vil

Søren Møller, DGI's formand, citeret i Kirkegaard, 2011, s. 222

På mange samfundsområder er der en politisk og ideologisk kamp om forskellige organisationsformers legitimitet. På sundhedsområdet er der en bred opbakning til, at sygehusene skal drives af det offentlige, men fra borgerlig politisk side har man i mange år talt for, at kommercielle aktører i højere grad skal spille en rolle. På skoleområdet er der tilsvarende en bred politisk opbakning til den kommunale folkeskole, men trods dette vælger et voksende antal forældre at sende deres børn i en privat eller fri skole, og der er politiske kræfter, som ønsker at styrke denne mulighed.

Børn og unges fritidsaktiviteter organiseres både i den offentlige, den kommercielle og den frivillige sektor. Når børn og unge går til musik, foregår det næsten udelukkende i en kommunal musikskole. Hvis de samme børn gerne vil gå til dans, er det som regel et kommercielt danseinstitut, de må søge hen til. Ønsker de at gå til idræt eller spejder, foregår det i en forening. Sådan har det været i mange år, og det er der både historiske, politiske og organisatoriske forklaringer på.

Til trods for en debat i ny og næ om det ønskelige og hensigtsmæssige i at de nævnte samfundsområder organiseres i enten den offentlige, den kommercielle eller den frivillige sektor, er det forbavsende få ændringer, der er sket de seneste årtier i organiseringen på de fleste samfundsområder. Men det gælder ikke idrætten. For et halvt århundrede siden var foreningen den helt dominerende organiseringsform for næsten al form for idræt – med en enkelt undtagelse, som jeg kommer ind på senere. I dag udfordres foreningen af et voksende tilslutning til kommercielle og semioffentlige tilbud om at dyrke idræt og motion, som stiller spørgsmålstegn ved foreningens ideologiske og politiske legitimitet.



Langt de fleste skolebørn i de små klasser nøjes ikke med idræt i skolen, men går også til idræt i en forening. Mange dropper foreningsidrætten, når de når teenageårene

Ændringer i idrætsdeltagelsen

De seneste 50 år er andelen af den voksne befolkning, som dyrker idræt, firedoblet fra 15 pct. i 1964 til 61 pct. i 2016. Igennem årene har den foreningsorganiserede idræt formået at øge eller fastholde andelen af såvel børn som voksne, der dyrker idræt i en forening. Omkring fire ud af ti voksne og otte ud af ti børn i skolealderen går til idræt i en forening (Pilgaard og Rask 2016). Dertil kommer, at mere end hver tyvende voksen dyrker idræt eller motion i sammenhæng med arbejdspladsen, hvoraf en stor del foregår i firmaidrætsklubber, og et par procent (især kvinder) dyrker forskellige motions- og bevægelsesfag i en aftenskole tilhørende et oplysningsforbund, der også hører til den frivillige sektor i Danmark. En EU-undersøgelse af idrætsdeltagelsen viser, at Holland, Schweiz, Danmark og Tyskland har den højeste deltagelse i foreningsorganiseret idræt (EU 2014).

Stigningen i idrætsdeltagelsen er dog overgået af en meget kraftigere stigning i såvel deltagelsen i selvorganiseret idræt som træning og motion i kommercielt regi. Det er svært at sætte præcise tal på udviklingen i den selvorganiserede idræt, fordi mange aktiviteter, som folk i dag betegner som motion, ikke tidligere blev betragtet som sådan, men tiddoblingen fra 1975 til 2016 i andelen af den voksne befolkning, som jogger og løber, er et bevis på en meget stærk vækst i denne måde at dyrke idræt. De første gange danskernes idræts- og motionsvaner blev undersøgt, spurgte man slet ikke respondenterne om deres eventuelle deltagelse i kommercielle idræts- og motionstilbud, men de seneste knap tyve år er deltagelsen i kommercielt organiseret træning og motion fordoblet fra 12 pct. i 1999 (Ibsen og Ottesen 1999) til 25 pct. i 2016 (Pilgaard og Rask 2016).

Langt de fleste skolebørn går til idræt i en forening, selvom mange falder fra, når de kommer i teenageårene. Hos børnene og især de ældste har andelen, som dyrker idræt i kommercielt regi, dog også været stigende det seneste årti fra 14 pct. i 2007 til 22 pct. i 2016 (Laub 2017). Privat organiseret idræt er imidlertid ikke et nyt fænomen for børn og unge. I årene efter Anden Verdenskrig var dans i private danseskoler efter alt at dømme den organiserede idrætsaktivitet, som flest børn gik til. Dengang fandtes en danseskole i enhver by, og derfra tog danselærerne ud til mange landsbyer for at undervise i dans i forsamlingshuset eller på kroen. En undersøgelse fra den tid viste, at tre ud af fire børn på et tidspunkt i deres barndom gik til dans (Ungdomskommissionen 1951).

Denne ændring i idrætsdeltagelsen og den kommercielle sektors indtog på idrætsmarkedet er en international tendens, men der er store forskelle fra land til land på deltagelsen i idræt under forskellige organiseringsformer. Fx er andelen af den voksne befolkning, som dyrker idræt i en forening, markant lavere i Norge end i Danmark, mens det modsatte er tilfældet for andelen, som træner og motionerer i et kommercielt motionsinstitut (Breivik og Rafoss 2012) – selvom foreningsliv og frivilligt arbejde mere generelt står stærkere i Norge end i Danmark, og selvom de politisk bestemte vilkår for idrætsforeninger er næsten de samme som i Danmark (Ibsen og Seippel 2010; Ibsen, Nichols and Elmoose-Østerlund 2016).

Hvad kan forklare den voksende deltagelse i andre organiseringsformer end foreningen? Den væsentligste – mest sandsynlige – forklaring er, at de idræts- og motionsformer, som i voksende omfang dyrkes, ikke i samme grad som traditionelle idrætsformer forudsætter en forening. I 1975 var de mest dyrkede idræts- og motionsaktiviteter i Danmark gymnastik, fodbold, badminton, svømning og håndbold. 40 år senere – i 2016 – havde disse idrætsformer stadig stor tilslutning, men de var overhalet af løb, styrketræning samt forskellige former for holdmotionstræning (aerobic, step mv.), der ikke sigter på et kollektivt udtryk (opvisning). Fælles for disse aktiviteter er, at de dyrkes med sigte på 'kropsoptimering' i form af bedre kondition og styrke eller formning af kroppen efter bestemte æstetiske idealer. Der er overvejende tale om enkle bevægelser, som de fleste hurtigt kan tilegne sig, træningen går hovedsageligt ud på mange gentagelser, og målet er hverken 'præstation' eller 'bevægelsesmæssig dygtiggørelse', som kendetegner den traditionelle idræt. Den del af disse aktiviteter, som vi normalt betegner som fitness, forudsætter på den ene side særlige redskaber og rekvisitter, men de kræver ikke store og dyre faciliteter, som mange sportsaktiviteter gør; og de fleste af aktiviteterne er ikke afhængige af en instruktør eller forudsætter ikke en træner med særlige kompetencer i en idrætsgrens teknik og taktik. For de aktive er foreningen derfor ikke det 'nødvendige' valg, og for de kommercielle udbydere kan aktiviteten organiseres på en måde, så prisen er overkommelig, og der kan tjenes penge på det.

Udviklingen i idrætsdeltagelsen er dog også præget af en anden tendens, som især gælder børn og unge, og som heller ikke dyrkes særlig meget i forening. Det er aktiviteter som skating, parkour, klatring og snowboard.



Skateducate er en aarhusiansk skateboardforening kun for piger og har få egentlige medlemmer, men mange skatere er med i dette community. Sociale medier som Facebook spiller en afgørende rolle for organiseringen

Her er det fælles snarere 'leg med kroppen'. I lighed med sporten, men til forskel fra fitness, stræbes der efter bevægelsesmæssig dygtiggørelse, men såvel bevægelserne som 'forhindringerne' (fx parkouranlægget eller klatrebanen) er meget mindre standardiserede end i sporten, og forbedringer går ud på at klare nye og sværere niveauer og udfordringer. Til forskel fra løbeturen og cykelturen forudsætter disse aktiviteter særlige anlæg, baner eller faciliteter, som er forholdsvis dyre, og det er overvejende kommuner og offentlige institutioner (bl.a. ungdomsskoler), der har etableret disse semiorganiserede aktivitetsmuligheder for børn og unge. Der foregår typisk ikke en organiseret undervisning eller træning, men ofte er anlægget bemandet med ansatte medarbejdere. Der findes dog også mange foreninger, som beskæftiger sig med disse aktiviteter - især klatreforeninger samt gymnastikforeninger, der har integreret parkour i foreningens aktiviteter. Flere steder i landet har private også oprettet kommercielt baserede klatrecentre.

Hvordan har udviklingen påvirket den foreningsorganiserede idræt?

Det seneste halve århundrede har den foreningsorganiserede idræt altså fået mere og mere konkurrence fra andre organiseringsformer. Først fra aftenskolerne, som til forskel fra gymnastikforeningerne fik kommunal støtte til at dække noget af instruktør- og lederlønnen. Derpå fra den stærke vækst i selvorganiserede aktiviteter som løb, cykling og andre aktiviteter i det fri. Samtidig dermed har antallet af kommercielle motions- og fitnesscentre været støt stigende, og den seneste opgørelse fra 2015 kom frem til 663 centre (Toft og Wittig 2016). Endelig er der som omtalt ovenfor også opstået en række kommunale semiorganiserede idrætsmuligheder for børn og unge i form af især skater- og parkouranlæg. Hvordan har disse konkurrerende idrætsmuligheder påvirket idrætsforeningerne?

Umiddelbart synes den voksende konkurrence fra andre organiseringsformer ikke at være gået ud over idrætsforeningerne i hverken antal eller tilslutning. De seneste mange år er andelen af den voksne befolkning, som dyrker idræt i en forening, vokset stærkt, men er dog stagneret de seneste knap ti år. Foreningerne har imidlertid tabt 'markedsandele'.

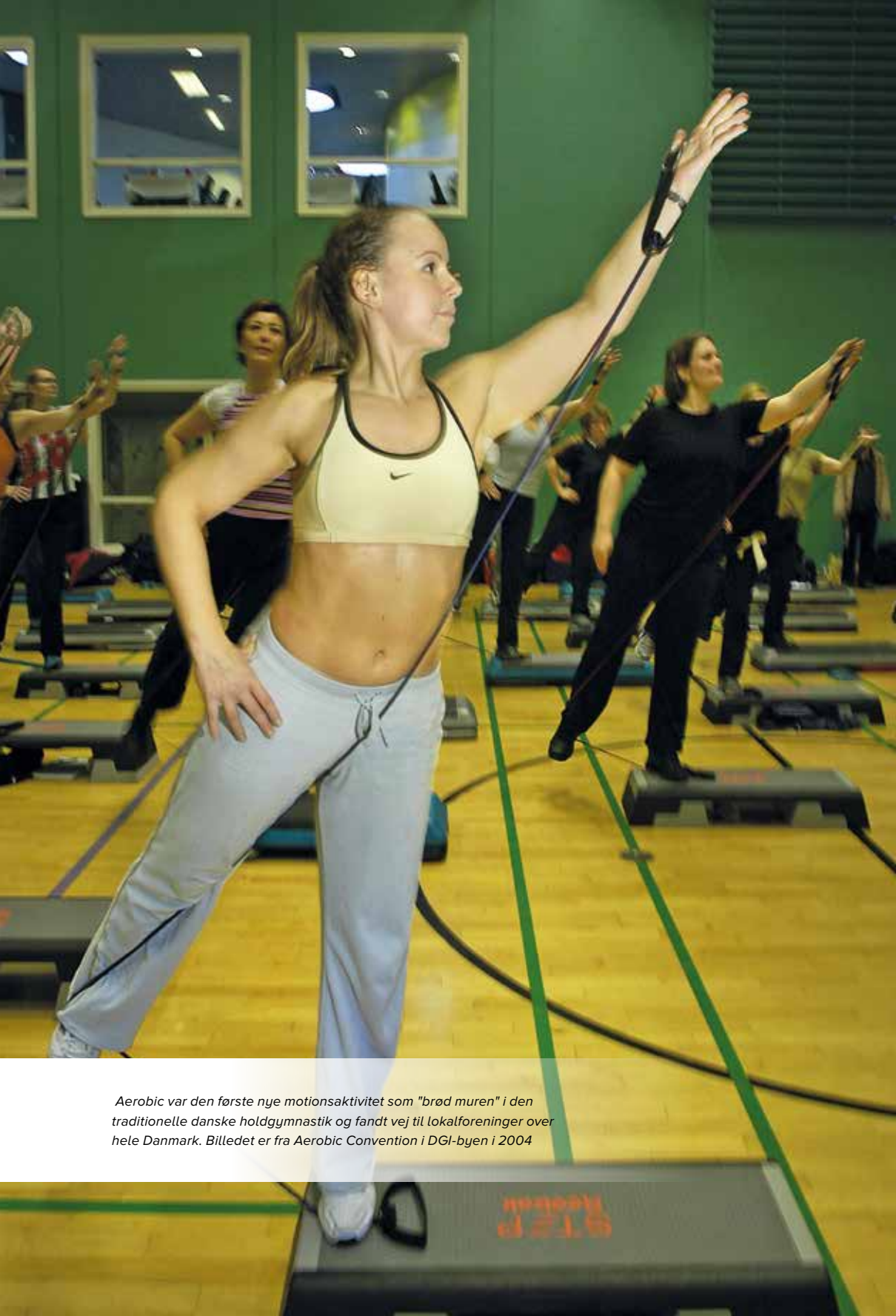
Måske er de nye idrætsmuligheder ikke gået så meget ud over idrætsforeningerne, men har udvidet idrætsmulighederne og fået grupper, som ikke dyrker idræt i foreninger, til at være mere aktive. En undersøgelse i

Schweiz viser, at idrætsdeltagelsen er højere i områder, hvor der er forholdsvis mange kommercielle fitnessstilbud, i sammenligning med områder, hvor der kun eller helt overvejende findes idrætsforeninger (Kägi et al 2017).

En følge af de nye idrætsmuligheder er, at de fleste foreningsmedlemmer også dyrker idræt i andre sammenhænge end foreningen, fx ved at spille badminton i foreningen, gå til spinning i et motionsinstitut og jævnligt løbe en tur for sig selv. En undersøgelse af medlemmerne i 36 idrætsforeninger, gennemført i 2016 som en del af en større europæisk undersøgelse af idrætsforeninger, viser, at mere end halvdelen af foreningsmedlemmerne dyrker idræt eller motion udenfor en organiseret sammenhæng, hver femte gør det også i privatejede fitnesscentre, og kun hver tiende dyrker udelukkende idræt i foreningen. Dette mønster er der forbavsende små forskelle på mellem de 10 lande, som undersøgelsen omfatter (van der Roest, van der Werff og Elmoose-Østerlund 2017). Men det er ikke ændret væsentligt de seneste knap tyve år. En undersøgelse fra 1999 kom til det samme resultat (Ibsen og Ottesen 2000).

Men selvom idrætsforeningerne objektivt set har mere konkurrence i dag fra andre idrætsmuligheder, synes langt de fleste idrætsforeninger ikke, at konkurrence fra kommercielle og kommunale idrætstilbud er et stort problem. Den seneste landsdækkende undersøgelse af idrætsforeningerne fra 2015 viser, at det kun er hver tiende forening, som synes, at konkurrence fra kommercielle idrætsudbydere er et stort problem, og af en række potentielle problemer og udfordringer opfattes dette som det næstmindste problem. Det er samtidig tankevækkende, at gymnastikforeninger og foreninger med fitnessaktiviteter, som umiddelbart synes at være mest udsat for konkurrence fra kommercielle aktører, ikke afviger fra dette svarmønster (Elmoose-Østerlund, Petersen og Ibsen 2017).

Man kan imidlertid forestille sig, at idrætsforeningerne er blevet påvirket af de professionelle og markedsorienterede principper, som både aftenskoler og kommercielle idrætstilbud arbejder efter. Undersøgelserne tyder imidlertid ikke på, at der er sket en væsentlig afsmitning. Tre undersøgelser af foreningslivet på Fyn, som er gennemført i 2004, 2010 og 2016, viser samme høje tilslutning til frivillighedsidealet. Alle tre gange var det kun mellem fem og ti pct. af idrætsforeningerne, som entydigt tilsluttede



Aerobic var den første nye motionsaktivitet som "brød muren" i den traditionelle danske holdgymnastik og fandt vej til lokalforeninger over hele Danmark. Billedet er fra Aerobic Convention i DGI-byen i 2004

sig udsagnet, at 'arbejdet i foreningen bør i højere grad lønnes', mens mellem 40 og 45 pct. tilsluttede sig det modsatte synspunkt, at 'arbejdet i foreningen bør være helt ulønnet' (Ibsen, Thøgersen og Levinsen 2013: 52; Levinsen og Ibsen 2017:77). De samme undersøgelser tyder heller ikke på en stærk professionaliseringstendens, selvom andelen af idrætsforeninger, som benytter lønnet arbejdskraft, er vokset lidt fra 2010 til 2016.

Det er givetvis primært de mere professionelle idræts- og motionsudbydere aktiviteter, som nogle foreninger har været inspireret af. Igennem 1970'erne og 1980'erne kopierede mange gymnastikforeninger de bevægelses- og motionsaktiviteter, som aftenskolerne fik succes med. Bl.a. fordi en del instruktører fungerede begge steder. De seneste par årtier har mange foreninger ligeledes taget aktiviteter op, der i første omgang blev udbudt af de kommercielle motions- og fitnesscentre (bl.a. spinning, pilates og step). Men det gælder for en lille del af idrætsforeningerne. Atletikklubben skifter ikke spyddene ud med golfkøller eller tennisketsjere, selvom det kunne forøge medlemstallet. Tilsvarende tænker de fleste idrætsforeninger ikke på at oprette et motionscenter, fordi en voksende del af befolkningen foretrækker den form for motion frem for foreningernes aktiviteter. Det skal interessere foreningen og være meningsfuldt for de frivillige. Nogle af de store foreninger tager dog i højere grad bestik af 'markedet', dvs. de idræts- og motionsinteresser borgerne har, end foreninger normalt gør. I Vinding Idrætsforening gennemførte man i 2002 en undersøgelse af de lokale borgeres idræts- og motionsønsker, inden foreningen turde oprette et motionscenter. Tilsvarende tog Ærø Idrætsklub først initiativ til at oprette et motionscenter, da to undersøgelser med et års mellemrum viste en stigende interesse for et sådant center. Men det er ønsket om at være forening for alle borgere mere end frygten for, at de kommercielle tilbud løber med medlemmerne, som er drivkraften. Og man sætter ikke nyt i gang uden støtte dertil i foreningen og frivillige, der engagerer sig i opgaven.

De nye populære motionsaktiviteter, der er udviklet i de kommercielle fitnesscentre, er især taget op i flerstrengede idrætsforeninger, som har en stærk lokal tilknytning, og gymnastikforeninger, der traditionelt har haft et bredt sigte mod forskellige motionsformer. Det drejede sig i første omgang om aerobic, som så at sige 'brød muren' i forhold til den traditionelle danske holdgymnastik, selvom der i begyndelsen var en

betydelig modstand mod fænomenet. Langsomt er denne uvilje blevet afløst af en mere åben indstilling til de nye træningsformer.

Oprettelsen af foreninger eller afdelinger for fitness er måske den største påvirkning af den foreningsorganiserede idræt. I mange år ignorerede idrætsorganisationerne de nye aktiviteter, men det blev sværere og sværere for organisationerne at fortrænge, at mange foretrak at dyrke motion under kommercielle former. Sidst i 1980'erne valgte idrætsorganisationerne at integrere workout og aerobic i udbuddet af kurser – selvom mange var af den opfattelse, at det anfægtede gymnastikkens traditioner og værdier. Langsomt fandt flere og flere af de nye aktivitetsformer indpas i især DGI, og sidst i 1990'erne udgav gymnastikudvalget temahæftet 'Velkommen til udvikling og fornyelse i voksengymnastikken', som blev startskuddet til en række initiativer og udviklingsprojekter. På en landsdækkende møderunde, hvor mere end 80 foreninger deltog, blev begrebet 'målrettet træning' introduceret med ideer til nye aktiviteter i foreningerne, og dette blev fulgt op af en omfattende kursusaktivitet, udvikling af kursusmaterialer og ansættelse af en projektmedarbejder. Lokalt var der imidlertid flere foreninger, som var forud for landsorganisationerne. Fx blev Brande Fitness Center oprettet i 1981, og tre år senere oprettede Jyllinge-Gundsømagle Idrætsforening et træningscenter, som hurtigt blev en stor succes med medlemmer fra hele Nordsjælland (Møller og Ibsen 2004). Inspireret af bl.a. dette besluttede DGI i 2003 at støtte oprettelsen af foreningsmotionscentre. Målet var, at der i løbet af 10 år skulle oprettes mindst 100 nye foreninger med træningscentre. Fra 2008 har DGI og DIF stået bag Foreningsfitness, som tilbyder rådgivning til foreninger, der ønsker at etablere et fitnesscenter. Siden da har Foreningsfitness være fødselshjælper for mere end 150 foreningsfitnesscentre, og antallet af medlemmer i idrætsforeninger, tilsluttet DGI, som dyrker fitness i en forening, er femdoblet til 138.000 i 2016. I antal er det kun overgået af fodbold, gymnastik og svømning.

Ovenstående synes at bekræfte den udbredte forestilling, at foreninger ikke forandrer sig, at de er tilbageskuende og ikke særligt omstillingsparate. Det er på den ene side rigtigt i den forstand, at foreninger kun tilpasser den måde, foreningen fungerer på, og tager nye aktiviteter op, der giver mening for medlemmer og frivillige. Langt de fleste idrætsforeninger er forholdsvis små, og de ændrer sig sjældent som følge af et

bevidst ønske om og en plan for en udvikling. Foreningerne er på den måde et 'konservativt' filter mod ideer til nye aktiviteter og nye organiseringsformer, som kommuner, landsorganisationer og kommercielle aktører forsøger at pådutte dem.

På den anden side udvikler og tilpasser foreningsidrætten sig hele tiden. Foreningerne var fx hurtige til at tage de nye digitale kommunikationsformer til sig, og i takt med den stærke vækst i andelen af de ældre, som dyrker idræt, er der dannet mange foreninger for senioridræt, og etablerede foreninger har åbnet døren for ældre medlemmer. De seneste undersøgelser viser, at andelen af de ældre, som dyrker idræt i en forening, er højere end gennemsnittet for den voksne befolkning (Pilgaard og Rask 2016), og i hver femte idrætsforening udgør medlemmer i pensionsalderen mere end halvdelen af medlemmerne (Elmose-Østerlund, Pedersen og Ibsen 2017). Dette adskiller danske idrætsforeninger markant fra idrætsforeninger i andre lande (Breuer, Feiler, Llopis-Goig Elmose-Østerlund 2017). De ældres indtog i idrætsforeningerne er en af forklaringerne på, at 60+ i 2015 udgjorde 26 pct. af medlemmerne i idrætsforeningerne mod kun 9 pct. i 2004. En af de store forandringer i den foreningsorganiserede idræt de seneste 25 år er dannelsen af foreninger – eller afdelinger af foreninger – for idræt for ældre (under navne som Senioridræt, Ældre i Bevægelse og Idræt om Dagen) (Ibsen 1999). Denne udvikling i den foreningsorganiserede idræt er sket på trods af konkurrence fra aftenskolerne og kommunale motionstilbud til ældre i mange kommuner.

I de fleste idrætsforeninger er udviklingen imidlertid sjældent et resultat af en særlig målrettet og bevidst proces. Udviklingen sker glidende, når foreningens ledere og instruktører er inspireret af og bruger deres kvalifikationer og erfaringer fra uddannelse, arbejde og hverdagsliv (Ibsen 2014). Og selvom den enkelte forening ikke er særlig tilskyndet til at tage nye aktiviteter og interesser op, så dannes der bestandig nye foreninger for nye aktiviteter og interesser, hvorved det samlede foreningsmønster forandres. Undersøgelsen af idrætsforeningerne i 2015 viste, at 22 pct. af foreningerne var dannet siden 2000 (Elmose-Østerlund, Pedersen og Ibsen 2016). Inden for et forholdsvis stabilt system foregår der hele tiden en udvikling for at løse opståede problemer eller udfordringer – men det er sjældent planlagt for at imødegå konkurrence fra andre foreninger eller kommercielle eller offentlige idrætstilbud.

Er idrætsforeningerne mere sociale end de kommercielle fitnesscentre?

Når idrætsforeningerne og deres organisationer skal retfærdiggøre sig selv og den offentlige støtte dertil, så fremhæves især to sider, som man mener, adskiller dem fra andre organisationsformer, der tilbyder idræt og motion. For det første hævdes det, at det sociale spiller en større rolle i foreningerne. For det andet gøres der en dyd ud af, at foreningerne er organiseret efter demokratiske principper, som giver medlemmerne en direkte indflydelse. Holder dette ved en nærmere granskning?

En af de helt centrale forestillinger om 'det gode foreningsliv' er fællesskabet. At vi dyrker idræt i fællesskab med andre, at vi er fælles ansvarlige for foreningen, og at fællesskabet også rækker ud over foreningens aktiviteter og rammer. Flere undersøgelser viser samstemmende, at det sociale element spiller en mindre og anden rolle for de idrætsaktive, som går i kommercielle motionscentre, end det gør for de idrætsaktive, som er medlem af en idrætsforening. En norsk undersøgelse viser, at medlemmer af idrætsforeninger i meget højere grad end aktive i kommercielle fitnesscentre er sammen med dem, de dyrker idræt sammen med, i andre sammenhænge end de idrætslige, og også i højere grad har fået nye venner gennem deltagelsen i aktiviteterne (Ulseth 2004). En analyse af den seneste danske idrætsvaneundersøgelse fra 2016 viser i overensstemmelse dermed, at de foreningsaktive i meget højere grad end de aktive i kommercielle motionscentre tillægger det betydning, at de 'får samvær med andre' (Asserhøj 2017).

Det er imidlertid alt for forenklet at fraskrive det sociale en betydning for de idrætsaktive i kommercielle motionscentre. For de fleste motionister i et motionscenter er det imidlertid en anden form for fællesskab (Jensen 2006). Det sociale tilstræbes i mindre grad i fitnesscenteret end i foreningen. Men mange går til fitness med venner og bekendte, de kender i forvejen. Fitnesscenteret fungerer som 'et diskotek uden alkohol'. I foreningen er der en stærkere 'vi-følelse' end i fitnesscenteret, men den er ofte knyttet til holdet og ikke så meget til hele foreningen. Nye fællesskaber i fitnesscenteret er ofte uforpligtende og overfladiske bekendtskaber. Ifølge Jens-Ole Jensen er fællesskabet i fitnesscenteret i højere grad end i foreningen 'senmoderne'. Det er typisk korterevarende, midlertidige og afgrænsede fællesskaber, der er løsrevet fra andre livssfærer. Træning forudsætter ikke et fællesskab i den nære forstand: Derfor kan man træne,

når og hvor det passer den enkelte. Det er ofte 'serielle' aktiviteter – noget man gør sammen med andre, men mere parallelt end i gruppe. Man er tvunget til at være sammen med andre, man ikke har andet til fælles med, end at man er der for det samme (som når man går i et supermarked). Man genkender andre og snakker med dem, men ellers har man ikke andet til fælles. Fællesskabet er ikke noget, man automatisk indgår i. Man skaber det selv. Mens idrætsforeningerne i høj grad skaber nye venskaber, så er motionscentrene snarere en ramme for opretholdelse af venskaber (Jensen 2006). Lidt forenklet sagt finder vi nye venner i idrætsforeningen, men når vi søger hen til motionscentrene, er det sammen med en eller flere af de venner, vi allerede har (Larsen 2005). Jens-Ole Jensen citerer den polske sociolog, Zygmunt Bauman, for denne karakteristik af de senmoderne fællesskaber. 'Fællesskaber der formår at trylle glæden frem ved at høre sammen uden ubehaget ved at være bundet'.

Vi ved imidlertid, at der er store forskelle på det sociale betydning mellem forskellige foreningsorganiserede idrætsaktiviteter. Derfor kan ovennævnte sammenligninger ikke fortælle, om det er aktiviteten eller organisationsformen, der gør forskellen. En sammenligning af idræts- og motionsaktive, der går til 'gymnastik, aerobic, afspænding eller styrketræning' i en forening og i anden organiseret sammenhæng (kommercielt fitnesscenter eller aftenskole), viser imidlertid, at foreningsmedlemmerne især adskiller sig fra de aktive, som dyrker aktiviteterne i andre sammenhænge, på to begrundelser for at dyrke idræt. For det første svarer de foreningsaktive i højere grad, at de dyrker idræt, fordi det er rart eller sjovt, og for det andet svarer de i meget højere grad, at de dyrker idræt, 'fordi det skaber venskaber' og 'for fællesskabets skyld'. Andelen, som bl.a. dyrker idræt af sociale grunde, er dobbelt så stor blandt de foreningsaktive end blandt ikke-foreningsaktive inden for de nævnte aktiviteter (Ibsen og Larsen 2002).

Det er dog usikkert, om de idrætsaktive vælger foreningen fremfor de kommercielle tilbud på grund af den sociale dimension, eller om forskellen skyldes de aktives erfaring med at dyrke idræt og motion under forskellige organiseringsformer. I en undersøgelse fra 2010 af medlemmerne af 22 foreningsfitnesscentre svarede mere end halvdelen af respondenterne, at deres indmeldelse i fitnesscenteret ikke havde noget at gøre med organisationsformen, dvs. om det var en forening eller et kommercielt institut (Øster-



Mange foreninger udbyder foreningsfitness for at tiltrække medlemmer. I 2013 blev Trekløverhallen i Stepping ombygget og fik bl.a. et nyt motionscenter som også bliver brugt af ungdomsskolen

lund og Kirkegaard 2010). Tidspunkt, afstand og fleksibilitet har større betydning for valget (Ibsen og Larsen 2002). Trods dette føler det store flertal sig mere som 'medlem' end som 'kunde' i foreningsmotionscenteret, og hovedparten svarer også, at det har en positiv betydning for dem, at de træner i et fitnesscenter, der ikke er privatejet (Østerlund og Kirkegaard 2010).

Involverer fitnessudøverne sig i foreningsdemokratiet?

Den anden væsentlige forskel mellem foreninger på den ene side og kommercielle og offentlige idrætsstilbud på den anden side er, at foreningerne er demokratiske, dvs. at et medlemskab af en forening er forbundet med muligheden for at få indflydelse på og ansvar for foreningens mål og aktiviteter. Der er imidlertid store forskelle fra forening til forening og mellem forskellige foreningstyper på, hvor meget medlemmerne søger indflydelse på foreningen og engagerer sig i medlemsdemokratiet. Hvor meget engagerer medlemmer, der dyrker fitness i en forening, sig i foreningsdemokratiet i sammenligning med andre foreninger.

Selvom de fleste medlemmer er bevidste om, at foreningsfitnesscenteret er 'en demokratisk ledet og frivilligt drevet idrætsforening', så er det meget få, som melder sig ind i foreningen, fordi de ønsker indflydelse og medbestemmelse, og forholdsvis få engagerer sig deri (Østerlund og Kirkegaard 2010). Dette bekræftes af en undersøgelse af unges deltagelse i foreningsdemokratiet, som blev gennemført i 2016. Undersøgelsen omfattede unge mellem 16 og 30 år i forskellige foreningstyper og deriblandt fitnessforeninger (Ibsen og Levinsen 2016). På næsten alle de undersøgte mål for deltagelse i foreningsdemokratiet scorede medlemmerne af fitnessforeninger lavere end medlemmerne i de øvrige foreningstyper, som undersøgelsen omfattede. For overskuelighedens skyld skal vi her nøjes med at sammenligne medlemmerne af fitnessforeningerne med medlemmer af håndboldklubber og medlemmer af børne- og ungdomskorpset FDF. Mens kun 14 pct. af medlemmerne af fitnessforeninger normalt deltog i foreningens generalforsamling, svarede 21 pct. af håndboldklubbernes unge medlemmer og 45 pct. af FDF-medlemmerne, at de normalt deltog i generalforsamlingen. Det samme mønster finder vi i de unges deltagelse i mere uformelle demokratiske aktiviteter i foreningen. 7 pct. af medlemmerne af fitnessforeningerne svarede, at de 'mindst hver anden uge' deltager i diskussioner eller møder om emner, der vedrører foreningen, og 17 pct. svarede, at de giver deres mening til kende over for nøglepersoner i foreningen.

I håndboldklubberne var andelene stort set den samme (9 pct. og 16 pct.), mens den uformelle demokratiske deltagelse var meget højere i FDF-foreningerne (16 pct. og 35 pct.).

Medlemmernes forhold til foreningen kommer også til udtryk i den måde, de agerer på, hvis de er utilfredse med foreningen. Der er principielt tre forskellige måder at udtrykke sin utilfredshed på (Hirschmann 1970). For det første kan medlemmet melde sig ud, dvs. 'stemme med fødderne' som det ofte udtrykkes. Det er en adfærd, man oftest forbinder med kunders forhold til forretninger. Ovennævnte undersøgelse viste, at medlemmerne af fitnessforeninger i højere grad end medlemmerne af håndboldklubber og FDF-foreninger vil 'stemme med fødderne'. Medlemmerne kan imidlertid også forsøge at ændre forholdene i foreningen. Fx ved at henvende sig til bestyrelsen eller ytre til utilfredshed over for andre medlemmer. Denne adfærd forventes halvdelen af de unge fra fitnesscentrene at benytte sig af, hvis de bliver utilfredse med foreningen, men andelen er lidt lavere end i håndboldklubberne og klart lavere end i FDF. Men måske gør medlemmet slet ikke noget. Hverken forlader foreningen eller kæfter op på trods af utilfredsheden. Det ville medlemmerne af håndboldklubberne og især FDF også gøre i højere grad, end medlemmerne af fitnessforeningerne (Ibsen og Levinsen 2016: 79). Der er altså ikke så store forskelle mellem fitnessforeningerne og håndboldklubberne på medlemmernes deltagelse i og holdning til foreningsdemokratiet, men engagementet deri er klart lavere end i FDF og flere andre børne- og ungeorganisationer. Disse forskelle kunne hænge sammen med, at det er forskelligt, hvor længe de unge har været medlem, hvor meget tid de bruger på foreningen og deres skole- og uddannelsesbaggrund. Men når man i de statistiske analyser kontrollerer for dette, skiller medlemmerne af fitnessforeninger og til dels håndboldklubber sig ud fra de andre foreningstyper ved i mindre grad at engagere sig i foreningsdemokratiet. Som bekendt er det formålet for den offentlige støtte til idrætsforeninger og andre fritids- og kulturforeninger at



...fremme demokratiforståelse og aktivt medborgerskab (...) og styrke medlemmernes evne og lyst til at tage ansvar for eget liv og til at deltage aktivt og engageret i samfundslivet

Folkeoplysningsloven

En lignende lovgivning med samme formål findes ikke i andre lande. Derfor skulle man forvente, at medlemmerne af danske idrætsforeninger i højere grad deltager i foreningsdemokratiet, end medlemmer af idrætsforeninger gør i andre lande. Den tidligere refererede undersøgelse af idrætsforeninger i ti europæiske lande viser imidlertid, at deltagelsen i såvel den formelle som den uformelle side af foreningsdemokratiet er lavest i Danmark (van der Roest, van der Werff og Elmoose-Østerlund 2017).

Foreningerne i fremtiden

Fra forskellig side er der sået tvivl om, hvorvidt foreningen som organisationsform vil have samme betydning i fremtiden, som den har i dag. Nogen forudser, at den (påståede) tiltagende individualisering vil få endnu flere til at dyrke idræt på egen hånd eller under former, der sigter på at opfylde den enkeltes snævre behov. Andre tror, at den kommercielle sektor i stigende grad vil trænge sig ind på foreningsidrættens domæner, fordi de kommercielle organisationer er bedre til at tilpasse sig ændringer i borgernes ønsker og behov på motions- og bevægelsesområdet. Inden for den frivillige sektor er der også nogen, som spår, at foreningerne vil blive afløst af mere fleksible organisationsformer, hvor der lægges mindre vægt på medlemskab og formelt demokrati og større vægt på øjeblikkelig deltagelse og engagement. Endelig er der dem, som mener, at foreningerne langsomt vil tilpasse sig og efterligne især de kommercielle organisationsformer, som de i stigende grad konkurrerer med, og derved miste de kendetegn (det frivillige arbejde, det sociale element og den demokratiske organisering), der især har legitimeret foreningerne og den offentlige støtte dertil. Disse dystre forudsigelser om foreningernes fremtid er dog ikke nye – allerede i 1980'erne var der mange, der forudså, at foreningerne ville blive afløst af enten organisationsformer, hvor profit er den væsentligste drivkraft, eller af græsrods-lignende organisationer, hvor central og professionel ledelse kombineres med lokal aktivisme.

Objektivt set er foreningsidrætten i en helt anden situation, end den var for tredive til fyrre år siden. For især de voksne, men i stigende grad også for børn og unge, er foreningen kun én af flere organisationsformer, hvor de idrætsinteresserede kan vælge at gå til idræt eller motion. Samtidig er de politiske forventninger til foreningerne øget – med ønske om at de bidrager til folkesundheden, integrationen og 'samskabelsen' med den offentlige sektor. Forventningerne og presset kommer dog ikke kun fra politisk side. Idrætsor-

ganisationerne er hoppet på vognen og forsøger fra centralt hold at engagere de lokale foreninger i den offentlige dagsorden - bl.a. 'Bevæg dig for livet'. Denne ændring fra en monopoltilstand til en tilstand med både større konkurrence og større vægt på inddragelse i den offentlige sektor har på den ene side ikke haft særlig stor indvirkning på foreningsidrætten. Tilslutningen til idrætsforeningerne er større end nogensinde; der dannes bestandig nye foreninger; de færreste foreninger lader sig forstyrre af, at borgerne foretrækker andre idræts- og motionsformer, og at kommunerne og landsorganisationerne gerne vil have dem til at udvide repertoire; foreningerne bygger fortsat på det frivillige princip – både i praksis og holdningsmæssigt; og selvom generalforsamlingen ikke er et tilløbsstykke, så tillægges de foreningsdemokratiske principper stadig stor betydning. På den anden side er der også sket store forandringer i foreningsidrætten. Der er dannet mange nye foreninger inden for de store motionsformer som løb, cykling, vandaktiviteter og fitness. Når den samlede tilslutning til foreningsidrætten igennem en række år har været forholdsvis stabil trods en betydelig tilbagegang i nogle af de store foreningsidrætsgrene (gymnastik og håndbold), så skyldes det en stor vækst i tilslutningen til fitness i foreninger samt en række nye idrætsgrene, som der er dannet foreninger for. Den store vækst i antallet af fitnessforeninger tilskrives ofte idrætsorganisationernes støtte dertil, men man glemmer, at det først skete tyve år efter, at de første foreninger havde taget initiativ dertil. Mange foreninger har også ladet sig inspirere af de mere fleksible trænings- og medlemsformer, som de kommercielle motions- og fitnesscentre slår sig op på. Den interne organisering af foreningerne er også ændret i takt med, at nye frivillige tager deres erfaringer og kompetencer fra job og uddannelse med ind i foreningen. Men de grundlæggende foreningsprincipper er der ikke rokket nævneværdigt ved.

Analysen i denne artikel tyder også på, at foreningerne fortsat adskiller sig fra idræt i kommercielt regi ved, at det sociale har meget større betydning i foreningerne, og trods kritik af foreningsdemokratiet og lille deltagelse deri i mange foreninger så fungerer det, og medlemmerne tillægger det betydning, at de har mulighed for at få indflydelse. Trods dette er det måske alligevel på disse centrale foreningsværdier, at foreningsidrætten er mest udfordret. For det første viser den sammenlignende undersøgelse af idrætsforeninger i 10 europæiske lande, at andelen af de idrætsaktive, som deltager i sociale arrangementer og involverer sig i foreningsdemo-

kratiet, er lavere i Danmark end i de øvrige ni lande. For det andet synes hverken politikere eller landsorganisationer at vægte det særlig meget – jo holdningsmæssigt, men ikke i praksis. De seneste mange år har såvel idrætsorganisationer som kommuner lagt mere vægt på aktivitet, dvs. at flere dyrker (mere) idræt, end på at styrke den sociale og demokratiske side i foreningerne. I 2017 kom der en udmelding fra idrætsorganisationerne, at de gerne så flere store og mere professionelt drevne foreninger, som bedre kan 'hjælpe kommunerne med sociale opgaver, fx integration og inklusion af udsatte målgrupper og arbejde med sundhedsforebyggelse' (DR-Nyheder, 1. februar 2017). Senere på året viste en undersøgelse, at store foreninger og foreninger med lønnede medarbejdere i højere grad samarbejder med kommunale institutioner end mindre foreninger, der kun baserer arbejdet på frivillig arbejdskraft (Levinsen og Ibsen 2017). Forskningen viser, at begge dele kan svække såvel den sociale som den demokratiske side i foreningerne.



"Sig tak til en frivillig - Gi' et skulderklap". Med det formål iværksatte DGI kampagnen "Fedt du er frivillig" under landsstævnet i 2013. Kampagnen levede videre efter landsstævnet blandt foreninger, som havde haft deltagere ved landsstævnet



Kan DGI skabe udvikling blandt sine medlemsforeninger?

Erfaringer fra 'DM i Foreningsudvikling'

Karsten Elmose-Østerlund

At DGI i 2011 lancerede 'DM i Foreningsudvikling' (DMIF) som en strategisk indsats, giver af flere årsager god mening. På den ene side er det et signal om, at man fra DGI's side har en interesse i at ruste sine medlemsforeninger til fremtiden – herunder ikke mindst til 'konkurrencen' med kommercielle og selvorganiserede idrætsaktiviteter, der de senere år har oplevet en større vækst end foreningsidrætten – særligt blandt voksne. På den anden side er det på flere parametre (hvoraf nogle vil blive uddybet senere) et velgennemtænkt tilbud til de foreninger, som gerne vil arbejde med at udvikle måden, de organiserer sig på, og/eller har et ønsket om at appellere bredere end til deres nuværende medlemskreds.

Kort fortalt har DMIF karakter af et intensivt foreningsudviklingsforløb for omkring 30-40 foreninger, typisk fordelt med tre til fem fra hver af DGI's landsdelsforeninger. Selve indsatsen strækker sig over en periode på ni til tolv måneder. Første runde af DMIF blev gennemført i 2011-2012, og i øjeblikket er sjette runde under afvikling med afslutning i efteråret 2017. Herefter vil rundt regnet 200 foreninger have gennemført et udviklingsforløb i forbindelse med DMIF.

Kort beskrevet er udviklingsforløbet åbent på indhold, men lukket på form. Der er med andre ord relativt vide rammer for, hvordan foreningerne vil udvikle sig, men de gør det i en proces, som indeholder en række faste elementer. Blandt de faste elementer er opstartskonferencen, hvor foreningerne bliver tilbudt inspiration i form af oplæg og workshops inden for forskellige temaer, de kan vælge sig ind på. Derudover forpligter foreningerne sig på at udarbejde forskelligt skriftligt materiale som eksempelvis målbeskrivelser, drømmescenarier og resultatbeskrivelser. Materiale, som foreningerne skal udarbejde og indsende til DGI inden en række på forhånd fastsatte datoer. Forløbet bliver rundet af med en finale, hvor vinderne, som bliver kåret af en jury på baggrund af resultatbeskrivelserne, bliver hyldet.

DMIF som foreningsudviklingsindsats

DMIF repræsenterer på sæt og vis et brud med en veletableret 'kursuskultur'. Således er tankegangen bag DMIF anderledes end i de (ledelses)

kurser, som DGI har tradition for at udbyde. Kurserne har potentiale til at nå mange foreninger for relativt få ressourcer, men til forskel fra DMIF, er fokus her primært på at informere, mens implementeringen er overladt til kursusdeltagerne efter endt kursusdeltagelse. I DMIF arbejder foreningerne i stedet ud fra principperne i 'situated learning', hvor læringen foregår direkte i foreningernes daglige praksis med mulighed for løbende konsulentbistand fra DGI. Færre foreninger kommer således igennem for de samme ressourcer, men til gengæld har 'situated learning' den fordel, at den ikke stiller de samme krav til 'transfer' af læring fra kursuskonteksten til dagligdagen i foreningerne.

Den måde, der bliver arbejdet med udvikling på i DMIF, er desuden med til at adskille DMIF fra en række andre foreningsudviklingsinitiativer. Formen tager således bestik af det forhold, at foreningsudvikling ikke alene kan foregå 'top-down', blandt andet fordi foreningerne er uafhængige af økonomisk støtte fra idrætsorganisationerne. I stedet skaber åbenheden på indhold et stærkt element af 'bottom-up', idet foreningerne har stor frihed til selv at vælge, hvilke mål og visioner de ønsker at realisere i deres respektive foreninger. Dermed ser DMIF ud til at ramme en balance mellem 'top-down' og 'bottom-up', som muliggør forandring. DGI udstikker rammerne for indsatsen og inspirerer til muligt indhold, men det er de frivillige i foreningerne, der til syvende og sidst bestemmer, hvordan de vil udvikle deres foreninger.

Med godt 6.500 registrerede medlemsforeninger under DGI kan det forekomme paradoksalt, at man har udviklet et foreningsudviklingsinitiativ, som det, med ét forløb om året, vil tage mellem 150 og 200 år at få udbredt til alle foreninger. Her er det imidlertid tanken, at de foreninger, der deltager i DMIF, vil kunne fungere som 'fyrtårne' i deres område, og at man derved med en intens indsats i få foreninger vil kunne inspirere mange foreninger. Vi mangler endnu at se klare vidnesbyrd om denne 'fyrtårnseffekt', men hvad vi til gengæld kan se er, at de foreninger, som har deltaget i DMIF, oplever et stort udbytte af deltagelsen.

Foreningernes udbytte af at deltage i DMIF

En repræsentant for en af de foreninger, der deltog i første runde af DMIF, udtalte, at det først var med foreningens deltagelse i DMIF, at DGI blev oplevet som relevant for foreningen. Hvor udbredt denne holdning er blandt DGI's medlemsforeninger skal være usagt, men det er et ganske

fint vidnesbyrd om, at de foreninger, der deltager i DMIF, oplever, at de får en hidtil uset stor opmærksomhed fra DGI's side. Et billede herpå er den direkte – og for nogle foreninger intensive – kontakt til en konsulent fra DGI, som de har under DMIF. I hvert fald bliver konsulentkontakten af DMIF-foreningerne vurderet som værende et af de forhold, der har haft størst betydning for deres udvikling.

Ovenstående resultat er udledt med udgangspunkt i de i alt fire undersøgelser, CISC har foretaget af DMIF, og som alle har taget sigte på at kortlægge foreningernes arbejde med DMIF og indkredse effekten heraf. Undersøgelserne kombinerer spørgeskemaundersøgelser med interviews. De første tre undersøgelser sammenligner DMIF-foreningerne med foreninger, der ligner dem på en række strukturelle parametre, men som ikke har deltaget i DMIF – de såkaldte 'kontrolforeninger'. Den fjerde undersøgelse inkluderer derimod kun DMIF-foreninger, men er vendt tilbage til dem tre til fire år efter deres deltagelse for at få et indblik i langtidsholdbarheden af de igangsatte udviklingstiltag. Tilsammen er der tale om et materiale, som giver et solidt indblik i foreningernes arbejde med og udbytte af deltagelsen i DMIF.

Undersøgelserne viser over en bred kam, at foreningerne typisk arbejder med udvikling i en symbiose mellem ledelses- og aktivitetsudvikling. De fleste foreninger kigger således både indad og udad i en erkendelse af, at dette dobbelte fokus er nødvendigt for at realisere de ønskede forandringer. Ledelsesmæssigt arbejder foreningerne typisk med at 'geare' den interne organisation på en måde, som muliggør forandring. Blandt DMIF-foreningerne er der således flere – set relativt til kontrolforeningerne – der arbejder med at ændre på organiseringen af det frivillige arbejde. Flere arbejdsopgaver bliver uddelegeret fra bestyrelse til udvalg og til enkelte frivillige, ligesom flere af DMIF-foreningerne lægger en strategi eller plan, som strukturerer deres arbejde med rekruttering og fastholdelse af frivillige.

Resultatet af arbejdet internt i foreningerne er for hovedpartens vedkommende, at flere medlemmer bliver aktive i foreningsarbejdet, og at uddelegeringen af arbejdsopgaver genererer overskud til arbejdet med udvikling i bestyrelsen eller i den gruppe i foreningen, som arbejder dermed. Som en foreningsrepræsentant udtrykker det: "Jeg tror ikke, vi bruger mindre

timer end før 'DM', tværtimod tror jeg, vi bruger flere, men vi gør så til gengæld det, vi har lyst til. Og så er det jo ikke så slemt. Jeg kan lide at lede, og jeg kan godt lide ledelse, og jeg får absolut lov til at udøve ledelse i den her klub". Citatet tjener som illustration på, hvordan ledelsesmæssige ændringer kan medvirke til at generere overskud til foreningsudvikling i en hverdag, hvor den daglige drift ofte får forrang.

For nogle få DMIF-foreninger har arbejdet med den interne organisering alene været omdrejningspunktet for deltagelsen i DMIF, men langt hovedparten af foreningerne har også arbejdet med at realisere mål, der rækker udad mod medlemmerne og ofte også (lokal)samfundet. På aktivitetssiden viser undersøgelserne, at opfindsomheden i foreningerne er stor. Opretelse af en klub for hundeejere og sammensatte aktiviteter som 'Sang, Motion og Samvær' (SMS) kan fungere som vidnesbyrd herom. Samtidig går der imidlertid en rød tråd igennem flere af foreningernes aktivitetsmæssige tiltag, og det er præferencen for at oprette fleksible, motionsprægede og fitnessinspirerede aktiviteter. Et vidnesbyrd om, at flere af foreningerne ønsker at appellere til en bredere medlemsskare, og at man i den forbindelse – med inspiration fra DGI – har taget bestik af udviklingen i danskernes idrætsvaner, hvor netop den type af aktiviteter har været i vækst de senere år – men altovervejende uden for foreningsidrættens ramme.

DMIF-foreningernes arbejde med ledelses- og aktivitetsudvikling har givet resultater på en række både 'hårde' og 'bløde' parametre. Målt på 'hårde' parametre viser undersøgelserne, at DMIF-foreningerne i højere grad end andre foreninger har oplevet en markant fremgang i antallet af medlemmer og frivillige, siden de begyndte at arbejde med foreningsudvikling. Målt på 'bløde' parametre angiver en større andel af DMIF-foreningerne blandt andet, at de er optimistiske, når det gælder deres fremtid, herunder deres evne til at rekruttere og fastholde medlemmer og frivillige samt deres evne til at klare sig i konkurrencen med andre idrætsstilbud (herunder de kommercielle). Derudover oplever langt størstedelen af foreningerne en øget synlighed i (lokal)samfundet.

Fastholdelse og forankring af foreningsudvikling

CISC har i tidens løb undersøgt mange forskellige indsatser (herunder en række projekter og partnerskaber), som på den ene eller anden måde har haft fokus på at udvikle idrætsforeninger. Det er naturligvis ikke muligt

at generalisere på tværs af disse, men fælles for flere af initiativerne er det, at det ved tidspunktet for initiativets afslutning var yderst tvivlsomt, hvorvidt de igangsatte tiltag ville leve videre. Noget som undersøgelserne som oftest ikke kan svare fyldestgørende på, da de typisk bliver gennemført i umiddelbar forlængelse af initiativernes afslutning.

Netop spørgsmålet om fastholdelse og forankring er det imidlertid muligt at svare kvalificeret på i forbindelse med DMIF – i hvert fald inden for en tidshorisont på tre til fire år efter foreningernes deltagelse. Og svaret er positivt i den forstand, at mere end fire ud af fem af de deltagende foreninger svarer bekræftende på spørgsmålet om, hvorvidt de fortsat arbejder aktivt med foreningsudvikling. Flere af foreningerne italesætter i den forbindelse udvikling som noget, der er blevet en del af hverdagen efter DMIF og/eller som en værdi, der gennemsyrrer foreningen. Nogle foreninger bruger betegnelser som 'udviklingsflow' og 'den positive cirkel' som billeder på en tilstand, de oplever at være blevet bragt i. Flere foreninger beskriver i den forbindelse, hvordan de oplever, at 'foreningsudvikling driver foreningsudvikling' i den forstand, at deres første succesoplevelser giver lyst til mere udvikling.

Hvis man skal forsøge at sætte lidt flere ord på, hvad der kendetegner foreninger i udvikling, så er der fire kendetegn, som gik igen i undersøgelsen. Det første er involverende og udadrettet kommunikation rettet mod medlemmerne og lokalsamfundet, hvor flere af foreningerne er blevet mere aktive medspillere. Dernæst arbejder foreningerne med fælles retning i den forstand, at der i store træk er enighed om foreningens prioriterings- og fokusområder – som oftest også mellem hovedforening og afdelinger i flerstrengede foreninger. Det tredje kendetegn er mod. Et mod, som blandt andet kommer til udtryk, når foreningerne gennemfører bestemte udviklingsinitiativer trods intern modstand, og når foreningerne tør stille krav til sine medlemmer og frivillige med henblik på at skabe større dynamik og engagement. Det fjerde og sidste kendetegn er, at foreningerne arbejder strategisk og proaktivt i den forstand, at de har en overordnet vision om, hvad der skal ske i foreningen. Denne forfølger de og agerer proaktivt i forhold til de udfordringer, de møder på vejen.

Er DMIF vejen til foreningsudvikling?

Der er meget, der taler for, at DMIF er en succeshistorie i den forstand, at

det har vist sig som en velegnet indsats til at initiere og/eller intensivere udviklingsprocesser i de deltagende foreninger. Så for de foreninger, der kan og vil – og som bliver udvalgt til (eller i nogle tilfælde overbevist om) at deltage i DMIF – ser DMIF ud til at hjælpe med at realisere de mål, som foreningerne selv sætter. Og foreningerne ser ud til at få noget ud af deltagelsen, uanset om de allerede var i gang med visse udviklingstiltag eller starter fra et udgangspunkt, hvor deres fokus altovervejende var på foreningens drift og videreførelse af eksisterende aktiviteter. På den måde har DMIF et stort potentiale for at skabe udvikling i foreningsidrætten.

En forudsætning, for at en forening kan høste gevinsterne af deltagelsen i DMIF, er imidlertid, at der i foreningen er en gruppe af engagerede frivillige, som har visioner på foreningens vegne. I de foreninger, hvor denne kerne af frivillige eksisterer, kan foreninger flytte sig meget langt på kort tid – og som oftest alene baseret på frivillig indsats. I de foreninger, som – i mange tilfælde forståeligt – er tilfredse med tingenes tilstand og ude-



Kåring af vindere i DM i Foreningsudvikling 2015. Årets DM-konference i Vejen Idrætscenter havde 300 deltagere

lukkende ønsker at 'drifte' foreningen, vil det efter alt at dømme kræve et stort arbejde at få de frivillige til at se fordelene ved at gøre nogle ting anderledes end vanligt.

Slutteligt er det på sin plads at minde om, at foreningsudvikling sker – i varierende grad og på forskellig vis – i foreningslivet uden initiativer som DMIF. Mange foreninger har taget nye arbejdsmåder og aktiviteter til sig, fordi det har givet mening for de frivillige. Samtidig er der ingen tvivl om, at foreningsidrætten langt fra er et 'en-til-en billede' på den måde, danskerne – særligt de voksne danskere – dyrker idræt og motion på i dag. Om det skal være en vision for foreningsidrætten, er et politisk spørgsmål, men i givet fald ser DMIF ud til at kunne fungere som katalysator. Blot vil det – for at indsatsen for alvor skal 'rykke noget' i det store billede – kræve, enten at flere foreninger end i dag kommer igennem forløbet, eller at der viser sig en 'fyrstårneffekt', der inspirerer flere foreninger til at gøre som hovedparten af DMIF-foreningerne. En effekt vi, som tidligere nævnt, endnu mangler at se klare vidnesbyrd om.





De sociale fodboldspillere og de asociale gymnaster?

- nedslag fra en undersøgelse af
foreningsidrættens sociale kvaliteter

Karsten Elmose-Østerlund

Der er væsentlige forskelle på hyppigheden, hvormed medlemmer i idrætsforeninger deltager i deres respektive foreningers sociale liv, og som overskriften for artiklen antyder, så spiller idrætsgrenen en væsentlig rolle for aktivitetsniveauet.

Det er en af hovedkonklusionerne i en ph.d.-afhandling om 'Foreningsidrættens sociale kvaliteter' fra 2013. Konklusionen bygger blandt andet på resultaterne fra en spørgeskemaundersøgelse, der i 2012 blev gennemført blandt omtrent 2.000 medlemmer og frivillige i tredive idrætsforeninger inden for fem idrætsgrene – cykling, fodbold, gymnastik, håndbold og tennis. Et udvalg af idrætsgrene som repræsenterer en betydelig del af den aktivitetsmæssige bredde i foreningsidrætten, men som naturligvis ikke indfanger den fulde kompleksitet.

Undersøgelsen var en reaktion på den generelle retorik omkring foreningsidrætten, som blandt andet hylder denne for dens sociale kvaliteter og evne til at opbygge forpligtende sociale relationer mellem medlemmerne. Dertil kommer en række tilskrevne kvaliteter, som knytter sig til foreningsdemokratiet, herunder at foreningerne fungerer som 'skoler i demokrati', og til det frivillige arbejde, herunder at foreningerne medvirker til at fremme aktivt medborgerskab. Disse kvaliteter kan man i vidt omfang genfinde i de politiske begrundelser, som skal legitimere støtten til foreningsidrætten. Der ser med andre ord ud til at eksistere en stærk konsensus omkring foreningsidrættens sociale kvaliteter og – måske af samme grund – et beherstket ønske om at udsætte disse for en nærmere empirisk undersøgelse.

Når det blev valgt at tage udgangspunkt i en spørgeskemaundersøgelse som grundlag for at vurdere foreningsidrættens sociale kvaliteter, skete det i et forsøg på at kortlægge, hvor meget medlemmer og frivillige i idrætsforeninger engagerer sig i det sociale liv i deres respektive foreninger. Endnu vigtigere var det dog at indkredse en række medlems- og foreningskarakteristika, som er fremmede henholdsvis hæmmende for medlemmernes deltagelse – og dermed på de tilskrevne sociale kvaliteter. I den forbindelse var idrætsgrenen kun et af flere nedslagspunkter, men, skulle det vise sig, et væsentligt nedslagspunkt.

Inden vi når til forskellene mellem idrætsgrene, er det på sin plads kort at beskrive, hvordan der i spørgeskemaet blev spurgt ind til de sociale

kvaliteter. Fokus var i den forbindelse på medlemmernes deltagelse i tre væsentlige aspekter af foreningslivet: Foreningsdemokratiet, det sociale liv og det frivillige arbejde. I kontekst til foreningsdemokratiet var fokus på både den formelle deltagelse (i generalforsamlingen og medlemsmøder) og den uformelle deltagelse (at give sin mening til kende over for nøglepersoner i foreningen og/eller andre medlemmer). Tilsvarende blev forskellige aspekter af det sociale liv undersøgt, herunder hyppigheden af socialiseringen, forstået som deltagelsen i foreningens sociale arrangementer og uformelle snakke efter træning, dybden af de opbyggede relationer, herunder om medlemmerne har fået nye venner og ses privat med dem, og endelig bredden af den sociale omgang forstået som, hvor mange andre i foreningen medlemmerne kender. Til indkredsning af det frivillige arbejde blev medlemmerne blandt andet spurgt om hyppigheden af og deres estimerede tidsforbrug på frivilligt arbejde i foreningen.

Formålet med de forskellige 'mål' for foreningsidrættens sociale kvaliteter var at tegne så nuanceret et billede heraf som muligt, men i det følgende er det kun muligt at præsentere enkelte nedslag. Generelt er der i resultaterne elementer, der synes at underbygge retorikken om foreningsidrættens sociale kvaliteter, mens andre elementer giver anledning til en nuancering. Eksempelvis ser vi, at det er et markant flertal af medlemmerne, der deltager i det sociale liv, herunder både foreningernes sociale arrangementer og de uformelle snakke. Fire ud af fem angiver at have fået nye venner, og tre ud af fire kender flere end ti andre medlemmer i foreningen. Alt sammen tal, der vidner om et relativt stort engagement i det sociale liv.

Noget anderledes ser det ud for deltagelsen i foreningsdemokratiet og det frivillige arbejde. Her er det et mindretal af medlemmerne, som er aktive. Eksempelvis er det blot hvert femte medlem, der deltager i generalforsamlingen, og mere end halvdelen af medlemmerne angiver, at de aldrig har forsøgt at øve indflydelse på foreningen. Når det gælder det frivillige arbejde, er det ligeledes mere end halvdelen af medlemmerne, som (stort set) aldrig bidrager. Ligeledes tegner tallene for hyppighed og tidsforbrug et billede af, at det er udbredt i foreningerne, at det er en mindre gruppe af frivillige, som 'trækker læsset', mens en lidt større skare også bidrager, men langt mere uregelmæssigt og med et noget lavere tidsforbrug.



Flere frivillige kan være med til at løfte aktivitetsniveauet i foreningerne og skabe grundlag for flere medlemmer. Derfor har DGI fokus på at uddanne foreningsledere, som her på et foreningslederkursus for kvinder i DGI Storkøbenhavn 2014

Resultaterne kan ikke i sig selv siges at være 'gode' eller 'dårlige' for foreningsidrætten. Dertil mangler et relevant sammenligningsgrundlag, fx med andre organisationsformer inden for idrætten (fx kommercielle) og/eller med resultater fra tilsvarende undersøgelser i frivillige organisationer på andre samfundsområder. Da datagrundlaget for sådanne sammenligninger ikke er til stede, blev det i stedet valgt at søge efter forhold knyttet til medlemmerne og foreningerne, som har betydning for deres deltagelse i foreningsdemokratiet, det sociale liv og det frivillige arbejde.

På medlemsniveauet blev det afsøgt, hvilken betydning socioøkonomiske forhold og tilknytningsmæssige forhold har for medlemmernes engagement. Analyserne viste i den forbindelse overvejende svage sammenhænge mellem socioøkonomiske forhold og deltagelsen blandt medlemmerne. Mænd er lidt mere tilbøjelige end kvinder til at være aktive, mens deltagelsen falder med stigende alder og uddannelsesniveau. Groft forenklet er de mest aktive medlemmer altså unge mænd med en korterevarende uddannelse.

Større end betydningen af socioøkonomiske forhold var betydningen af medlemmernes tilknytning til foreningen. Således er der en positiv sammenhæng mellem varigheden af medlemskabet i foreningen og det sociale engagement, samt mellem det at have barn eller børn, som er aktive i foreningen, og den aktive deltagelse. Det gælder uanset, om aktiv deltagelse bliver undersøgt som deltagelse i foreningsdemokratiet, det sociale liv eller det frivillige arbejde. En interessant – men næppe overraskende – nuance er, at det at have barn eller børn, der er aktive i foreningen, i særlig høj grad har positiv betydning for deltagelsen i frivilligt arbejde. Noget, som understreger den betydning, som det frivillige bidrag fra forældre har for mange foreningers børne- og ungdomsarbejde.

På foreningsniveauet har artiklens overskrift allerede bragt læseren på sporet af resultatet – nemlig at aktiviteten har central betydning for medlemmernes engagement, og at fodbold og gymnastik var de to idrætsgrene, der adskilte sig mest i henholdsvis positiv og negativ retning. Mere specifikt viste resultaterne, at den markant højeste deltagelse var at finde blandt medlemmer af fodboldklubber, fulgt af medlemmer i håndboldklubber og derefter af medlemmer i cykelklubber. Derimod var der ikke signifikant forskel på medlemmernes engagement i tennisklubber og

gymnastikforeninger, som placerede sig lavest i undersøgelsen. Uden at gå i dybden med størrelsen af forskellene følger herefter et par nedslag som illustrationer heraf. I kontekst til foreningsdemokratiet var det eksempelvis 70 pct. af medlemmerne i gymnastikforeninger, som aldrig havde forsøgt at øve indflydelse på deres forening – et tal, som i fodbold lå på blot 18 pct. Når det gælder det sociale liv, havde 91 pct. af medlemmerne i fodboldklubberne fået nye venner gennem deres deltagelse i foreningen – blandt medlemmer af gymnastikforeninger var dette tal 66 pct. Tilsvarende tendenser var også gældende for det frivillige arbejde, hvor gruppen af medlemmer, der aldrig bidrager, i gymnastikken lå på omtrent to ud af fem, mens den i fodbold kun udgjorde omtrent én ud femten medlemmer.

Det er forståeligt, at netop resultaterne, når det gælder forskellene mellem idrætsgrenene – og særligt gymnastikkens jumboplads – ikke blev modtaget uden et vist mål af skepsis og kritik. At gymnastikken skulle være mindre social – og endda markant mindre social – end de øvrige idrætsgrene rørte uden tvivl ved selvforståelsen blandt de mange engagerede mennesker i gymnastikken. Et kritikpunkt viste sig at være særligt relevant, nemlig at medlemmer af gymnastikforeninger i dag ikke nødvendigvis dyrker gymnastik i 'klassisk' forstand, som fx springgymnastik eller rytmegymnastik. Mange gymnastikforeninger er også hjem for det, som kan betegnes som fitnessaktiviteter i form af eksempelvis spinning, yoga, pilates, styrketræning og lign. Påstanden gik på, at det måtte være i den type af aktiviteter, at de mindst engagerede medlemmer skulle findes – og dermed forklaringen på gymnastikforeningernes placering i undersøgelsen.

En illustration på at netop de sociale kvaliteter er hjerteblod blandt de engagerede mennesker i gymnastikken er, at DGI Gymnastik & Fitness af de årsager, som er beskrevet ovenfor, finansierede en undersøgelse – gennemført af CISC – med fokus på de interne forskelle i gymnastikken. I undersøgelsen blev medlemmerne i gymnastikforeninger udskilt på, hvilken type af aktivitet de dyrkede – særligt med fokus på at kunne skelne mellem paletten af fitnessaktiviteter og 'klassiske' gymnastikformer som spring- og rytmegymnastik. Blandt en masse andre interessante forskelle viste undersøgelsen, at der er markante forskelle i den sociale deltagelse blandt medlemmer af gymnastikforeninger afhængig af, hvilken aktivitet de dyrker. Ser vi eksempelvis på springgymnasterne, så er de næsten ligeså engagerede som fodboldspillere, mens rytmegymnasterne er næ-

sten ligeså deltagende som cykelrytterne. Helt i bund på deltagelsen ender de medlemmer, som dyrker fitnessaktiviteter i en gymnastikforening.

Ud over at nuancere det oprindelige billede af 'de asociale gymnaster' (også indikeret med spørgsmålstegnet i artiklens overskrift), så bidrager resultaterne til en bredere diskussion af, hvad der stimulerer mennesker til at være sociale i forbindelse med deres idrætsudøvelse. Her hører man ofte politikere og organisationsfolk inden for idrætten argumentere for, at idrætsforeninger er mere værdige modtagere af offentlig støtte end eksempelvis kommercielle fitnesscentre, blandt andet fordi foreningerne i højere grad end de kommercielle fitnesscentre har sociale kvaliteter. Denne undersøgelse kan ikke give noget endegyldigt svar på rigtigheden af denne argumentation, men i kontekst til diskussionen om, hvorvidt det er den organisatoriske ramme eller aktiviteten, der er afgørende for medlemmernes (eller kundernes) engagement, er det interessant, at netop fitnessaktiviteterne scorer relativt lavt på sociale kvaliteter, selv om de foregår i en foreningsramme. I forlængelse heraf er det interessante spørgsmål, om aktiviteten i virkeligheden er mere afgørende for medlemmernes (eller kundernes) sociale deltagelse end den organisatoriske ramme. Selvfølgelig ikke når det gælder foreningsdemokratiet og det frivillige arbejde, som man ikke finder i et kommercielt fitnesscenter, men når man udelukkende ser på det sociale aspekt. Dette spørgsmål er – indtil videre – ubesvaret trods dets relevans blandt andet for beslutninger om uddeling af offentlig støtte på idrætsområdet.

Afslutningsvis er det værd kort at dvæle ved de mulige forklaringer på de fundne forskelle mellem de fem undersøgte idrætsgrene – og internt mellem de forskellige aktivitetsformer inden for gymnastikken. Interessant er det først og fremmest, at det er aktiviteter, der foregår på et hold, og som må siges at stille relativt store krav til koordination mellem deltagerne i selve aktiviteten, som scorer højest (fx fodbold, håndbold og springgymnastik). Det kunne indikere, at tætte relationer i en idrætsaktivitet alt andet lige afføder større tendens til at agere socialt også uden for aktiviteten. Blandt de fitnessaktiviteter, som scorer lavest på sociale kvaliteter, er både aktiviteter, som kan dyrkes individuelt (fx styrketræning), men også aktiviteter, som foregår på et hold (fx spinning, yoga og pilates). Altså ser det ikke ud til at være holdaspektet i sig selv, men netop kravene til interaktion mellem deltagerne, som har betydning for det sociale engagement

uden for aktiviteten. Det kan måske også forklare, hvorfor medlemmer i cykelforeninger placerer sig relativt højt. De, der har prøvet at cykle på et hold, vil vide, at det – selv om man er ansvarlig for at træde sin egen cykel – stiller store krav til interaktionen mellem deltagerne.

Samlet set er der ingen tvivl om, at foreningsidrætten har væsentlige sociale kvaliteter, når man ser på det høje engagement blandt medlemmerne – særligt i kontekst til det sociale liv. Samtidig står det imidlertid også klart, at det at være medlem af en forening ikke er ensbetydende med et stort foreningsengagement uden for selve aktiviteten. Forskellene er store på tværs af socioøkonomiske og tilknytningsmæssige forhold på medlemsniveauet og som følge af idrætsgrens- og aktivitetsforskelle på foreningsniveauet. Med de resultater in mente er banen kridtet op til yderligere diskussioner af og undersøgelser på området med henblik på at øge vores forståelse for foreningsidrættens sociale kvaliteter.



For mange foreningsmedlemmer spiller det sociale liv en stor rolle. Friske idéer og fokus på hygge kan forvandle det velkendte klubhus til et pulserende mødested, hvor klubhuset har social slagkraft, som hos Taastrup IK i 2015



Kampen om gadeidrætten

**Signe Højbjerg Larsen
og Signe Vig Jensen**

Gadeidrætten har traditionelt set stået som en modvægt til foreningsidrættens mere standardiserede bevægelser, regler, konkurrencestrukturer og standardiserede faciliteter. Gadeidrætten er blevet forstået som en trodsorganisering, hvor selvbestemmelse, selvforvaltning og kritikken af det etablerede er det betydningsfulde for udøverne. Der er imidlertid sket meget, siden skateboarding i 1978 blev forbudt på offentlige veje og pladser med færdselslovens § 118. Vores samfund og særlig ungdomskulturen har ændret sig væsentligt.

For at forstå gadeidrætten i dag må vi se den i relation til vores samfundsudvikling med øget forbrugskultur, søgen efter identitetsstærke fællesskaber samt udvikling og udbredelse af nye teknologier. Store dele af gadeidrætten er relativt organiseret og sågar kommerciel, og det er derfor problematisk udelukkende at forstå den som modkulturel. I Danmark spænder gadeidrætten fra de helt selvstændige, selvorganiserede aktører, der "bare" skater, dyrker parkour eller spiller streetbasket på torvet til de foreningsorganiserede og de kommercielle grupper, der udbyder undervisning, kurser og events. De kommercielt organiserede grupper afspejler samfundets dyrkelse af iværksætteri og entreprenørskab, men også – og ikke mindst – at den traditionelle foreningsmodel har sine begrænsninger. For gadeidrættens aktører fremstår det kommercielle ofte som et mere åbent og fleksibelt alternativ til at dyrke, udvikle og udbrede deres aktivitet. Selvom gadeidrætten er et komplekst fænomen i dag, så kan gadeidræt som aktivitetskategori primært afgrænses til aktiviteter, der:

- 1.** aktivt og ofte kreativt bruger byens rum,
- 2.** finder sted i mere eller mindre uformelle, sociale og fleksible praksisfællesskaber med en unik samværs- og læringskultur, der adskiller dem fra den traditionelle foreningsidræt,
- 3.** indbefatter visse livsstils- og identitetsmæssige aspekter (særligt sprogbrug, beklædning og symboler),
- 4.** i høj grad gør brug af sociale medier til kommunikation,
- 5.** i særlig grad henvender sig til børn og unge.

Hvor nogle aktiviteter som fx parkour, skateboard og breakdance er vokset ud af byens rum, er andre afledt af mere klassiske idrætter og sportsgrene. Gadeidrætter, som fx street handball, street soccer og street

basket, er blevet trukket ud af deres vante, organiserede rammer og tilpasset byens rum, hvormed de har fået en ny identitet og nye målgrupper. I takt med den teknologiske udvikling er der opstået nye pragmatiske måder at organisere sig på end den traditionelle foreningsmodel. I de seneste år er der kommet flere og flere gadeidrætsinitiativer og entreprenører på banen, som ønsker bedre rammer til deres aktiviteter og ligeledes muligheder for kommunal eller statslig støtte til projekter og events. I 2015 støttede Den Nationale Platform for Gadeidræt 117 projekter med i alt 3,5 millioner kroner. Platformen modtog ansøgninger til i alt 22,8 millioner kroner. Sideløbende med den øgede mængde initiativer fra gadeidrættens aktører er der en stigende tiltro til, at de også kan løfte centrale velfærdspolitiske opgaver. Hvor den tidligste gadeidræt – og særlig skatnerne – blev set som en form for anarkister i relation til foreningsidrættens ildsjæle, så anskues den selvorganiserede gadeidræt i dag som en ressource af både udøverne og af dem, der arbejder med at sikre borgernes sundhed og velfærd. Professor Bjarne Ibsen har påpeget, at hvor det før årtusindeskiftet ikke var selvindlysende, at den kommunale idrætspolitik skulle have fokus på andet end foreningsidrætten, er det nu nærmere reglen end undtagelsen.

Hvor opmærksomheden og tiltroen er positiv på det kommunale plan, ser vi ikke den samme politiske velvillighed på det statslige plan i forhold til fordelingen af udlodningsmidlerne. Det er stadig de to hovedorganisationer, der løber med langt størstedelen af pengene. Den selvorganiserede idræt skal tildeles midler, men ansvaret er givet videre til hovedorganisationerne som mellemlid. Henrik Brandt har i talrige sammenhænge gjort opmærksom på, at man ikke kan ignorere den betydning, det selvorganiserede, gadeidrætten og nye aktivitetsformer har. Hvis ikke støtten skal komme ud af trit med den faktiske udvikling, så må nogle af de statslige midler før eller siden omfordeles, således at de i højere grad tilgodeser forandringerne i danskernes idrætsmønstre. Der bør tages politisk initiativ til en gennemgribende ændring henimod en ny og mere tidssvarende statslig støttestruktur.

Hvem skal repræsentere gadeidrætten?

Med gadeidrættens stigende anerkendelse og betydning i det idrætspolitiske er der igangsat en kulturkamp. Som Lars Andersson, redaktøren på magasinet Sport Executive, har udtrykt det, går der ofte idrætspolitik og

-økonomi i, hvad der oprindeligt var selvorganiseret idræt og kultur. Hvor gadeidrætten ikke tidligere har været inkluderet i spillet om udlodningsmidlerne, er den i dag blevet et væsentligt kort på hånden. Spørgsmålet bliver da, hvem det egentlig er, der repræsenterer gadeidrætten og skal have de midler, der forhåbentlig i fremtiden tideles den? Og hvem er det, der har de bedste forudsætninger for at understøtte gadeidrætten og sikre, at de aspekter, der virker særlig tiltrækkende på flere og flere børn og unge såvel som voksne, bevares og udvikles? Er det gadeidrættens egne aktører, eller er det hovedorganisationerne med den traditionelle foreningsidræt som erfaringsgrundlag?

Gadeidrættens udøvere og især gadeidrættens entreprenante initiativtagere har været stærkt kritiske over for DIF's og DGI's forsøg på at understøtte gadeidrætten. For dem ses hovedorganisationernes tiltag som et forsøg på at kolonisere eller annektere gadeidrætten og opretholde monopollet på de statslige midler til idrætten. Når man læser strategien for DGI Gadeidræt og især beskrivelsen af DGI's og DIF's hidtidige arbejde med gadeidrætten (som ellers indeholder nogle interessante og relevante initiativer), kan man ikke gøre andet end at give gadeidrættens aktører medhold i deres kritik:



DGI og DIF har siden ca. 2008 arrangeret gadeidræt baseret på kerneværdierne omkring læring, dannelse, demokrati, inklusion og involvering. Disse værdier har ikke været givne i gadeidrætten, og det er de relevante sider af den danske idrætstradition, som DGI ønsker at aktivere hos gadeidrætten fremover

I strategien beskriver DIF og DGI, hvordan deres rolle er en form for værdisikring. De centrale værdier om læring, dannelse, demokrati, inklusion og involvering er ifølge hovedorganisationerne ikke givne i gadeidræt, men DGI og DIF ønsker at være garant for, at de bliver det fremover. Gadeidrætten er en kompleks og broget størrelse. I praksis viste det sig ved to stormøder i 2013, hvor gadeidrættens aktører samlede sig for at drøfte gadeidrættens fremtid. Formålet med møderne var at samle kræfterne og sikre bedre vilkår for udvikling af aktiviteter på gadeplan. Herunder at sikre, at aktiviteterne ikke skulle miste de kendetegn og værdier, som til-

trækker og har betydning for gadeidrættens aktører. I forhold til at sætte ord på disse kendetegn og værdier og dermed beskrive gadeidrættens egenart opstod flere stridsemner. Hvor nogle af gadeidrættens aktører forstod fraværet af et formelt konkurrenceelement, den traditionelle foreningsstruktur og/eller kommercialisering som dét, der kendetegner gadeidrætten, forstod andre disse som en naturlig del af deres aktivitet. Trods de forskellige holdninger til hvorvidt formel konkurrence er eller ikke er en del af gadeidrættens egenart, så var alle på stormøderne enige om én ting. Dét, der samlede deres aktiviteter og adskilte dem fra den traditionelle foreningsidræt, var praksisfællesskaber med uformel læring. Disse centrale karakteristika er også nævnt i Den Nationale Platform for Gadeidræts beskrivelse af gadeidrættens egenart:



Gadeidræt dyrkes som regel i selvorganiserede, uformelle, sociale og fleksible praksisfællesskaber, der er kendetegnet ved en høj grad af initiativ, kreativitet og gør-det-selv mentalitet blandt udøverne

Når DGI Gadeidræt i deres strategi beskriver, hvordan læring, dannelse, demokrati, inklusion og involvering ikke er givne i gadeidrætten (og dermed skal sikres af DGI), så er det forståeligt, at det kolliderer med den selvforståelse, som gadeidrættens aktører har af deres kropslige praksis og kultur.

DGI har imidlertid haft succes med nogle gadeidrætsprojekter. DGI er sluppet godt af sted med at organisere og understøtte den gadeidræt, som er dannet ud fra klassiske idrætter, her i særlig grad street soccer og panna. Udfordringerne opstår ved den gadeidræt, der er vokset ud af gaden og har en stærk kultur og livsstil knyttet til sig. Disse udfordringer burde give anledning til overvejelser om, hvorvidt disse kulturer og livsstile kort sagt ikke passer ind i DGI's organisatoriske struktur eller foreningsbaserede aktivitetsudbud. Måske er der behov for konkret anderledes strukturer for at understøtte de kulturer, livsstile og organiseringsformer, som dannes om den kropslige praksis på gaden.

DGI kan imidlertid delvis legitimere deres arbejde med gadeidrætten, da mange selvorganiserede grupper og aktører er organiseret som forenin-

ger. Problemet er dog, at denne organisering for de fleste er et nødvendigt onde for at få midler til at udvikle og understøtte sin aktivitet. Den traditionelle foreningsstruktur er ikke optimal i forhold til deres reelle organisering og behov. Det er vigtigt, at der i højere grad bliver skelet til disse organiseringer og behov end politiske magtkampe om udlodningsmidler. Gadeidræt kan noget andet end den traditionelle, foreningsbårne idræt, men når det kommer til at skabe forståelse for dette alternativ, så bliver beskrivelsen ofte abstrakt og uhåndgribelig. Det bliver ikke nemmere af, at gadeidræt, som tidligere nævnt, dækker over en bred kam af aktivitets- og organiseringsformer.

Parkour er en gadeidræt, som i høj grad er blevet institutionaliseret i forskellige organisatoriske sammenhænge. Hvor de første børn og unge i 2003 stiftede bekendtskab med parkour gennem internet, medier eller vennerne, så stifter de fleste i dag bekendtskab med parkour i undervisningssammenhænge, i de frivillige foreninger, eller fordi der etableres en parkourfacilitet i nærområdet. Til forskel fra andre gadeidrætter passede parkour fra starten naturligt ind i eksisterende, frivillige gymnastikforeninger. Parkour ligner den traditionelle gymnastik, men er ikke gymnastik. Der er nogle betydningsfulde forskelle, som er afgørende for, at nogle børn og unge vælger det ene frem for det andet. I det følgende tjener parkour som ét eksempel på DGI's interesse for gadeidrætten, hvad gadeidrættens alternativ kan bestå af, og afsæt for diskussion om gadeidrættens udvikling i fremtiden.

DGI og parkour

DGI udviste tidligt interesse for gadeidrætten parkour. Allerede i 2005 havde det daværende Verdenshold i gymnastik en workshop i parkour, og året efter afholdt DGI en workshop i parkour for unge gymnastikinstruktører på Bornholm i forbindelse med projektet "Børn og Unge i bevægelse". I 2007 afholdt DGI konferencen "Megatrends & Døgnfluer", hvor parkourteamet Team JiYo var inviteret til at præsentere et oplæg om, hvordan man kunne integrere parkour i foreningsregi. Siden har DGI afholdt flere årlige inspirationskurser og uddannelsesforløb i parkour. Fra 2008 til 2009 blev der afviklet et integrations- og inklusionsprojekt i DGI Nordsjælland, som bl.a. resulterede i et inspirationshæfte til træning af parkour i DGI's foreninger. Den lokale efterspørgsel på parkour i foreningerne og det centrale udviklingsarbejde i DGI afspejler, at organisationen fra star-

ten så potentialer i parkour som ny bevægelseskultur. Som beskrevet på Korsørs Gymnastikforenings hjemmeside i 2013, blev parkour tilskrevet et potentiale til at fastholde teenagere:



Bestyrelsen for Korsør Gymnastikforening har i årevis satset på at fastholde dens medlemmer, når de går fra foreningens børnehold over ungdomsholdene til de voksne hold. Det er ofte svært at udfordre dem, når de bliver konfirmeret, og der har manglet noget spændende for dem fra 10-20 år. Det kommer nu, idet foreningen har indlemmet et Parkour hold i deres i forvejen omfattende liste af aktiviteter

Det centrale udviklingsarbejde med parkour i DGI samt inklusionen af parkour i landets eksisterende gymnastik- og idrætsforeninger er blevet kritiseret af ildsjæle og initiativtagere fra det selvorganiserede parkour-miljø. Parkourudøverne har været kritiske overfor, om foreningerne og DGI blot integrerer bevægelsesudtryk og begreber fra parkour i gymnastikkens kultur for at holde på de unge. Der er bevægelsesmæssige ligheder, men også centrale og stærkt betydningsfulde forskelle mellem parkour og gymnastik. Parkourudøverne har været betænkelige ved, hvorvidt DGI centralt eller i de lokale foreninger har den nødvendige forståelse for, hvad parkour er, og hvordan det dyrkes. Denne usikkerhed kan relateres til, at parkour ofte er blevet fremhævet som en form for gymnastik og som havende særlige pædagogiske potentialer, da det ikke kræver specielle redskaber (som fx skateboarding) og handler om frihed til at gøre, hvad man vil. Parkourudøverne har frygtet, at DGI og foreningerne ikke har forstået, at der er nogle centrale og betydningsfulde forskelle mellem parkour og gymnastik, og at det ikke bare handler om at give børn og unge frihed til at bevæge sig, som de vil.

Ligheder og forskelle mellem parkour og den traditionelle foreningsgymnastik

Det er ikke uden grund, at DGI og den traditionelle foreningsgymnastik fra begyndelsen så parkour som en forlængelse og modernisering af gymnastikken. Selvom parkourudøvernes bevægelser for det utrænede øje kan se helt tilfældige ud, så trækker udøverne ofte på bestemte bevægelser.

Nogle af disse bevægelser har relationer til den gymnastik, der bredte sig fra midten af 1800-tallet og frem.

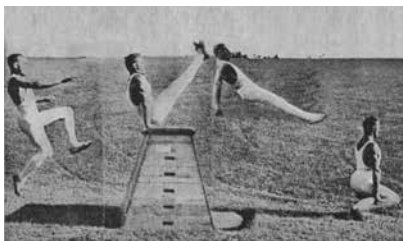
1. Tigerspring (Bukh 1936)



2. Kong (Team JiYo)



3. Tyvspring (Bukh 1936)



4. Dash (Team JiYo)



På trods af dette slægtskab indbefatter parkour en konkret anderledes måde at relatere kroppen til rummet på. Ligesom den tidligste gymnastik er parkour skabt og bliver dyrket i det fri. Men hvor gymnastik blev skabt på særlige redskaber som fx klavremaskinen, blev parkour skabt i det eksisterende byrum. Hvor gymnastikken udfoldes gennem reproduktion af specifikke bevægelser på standardiserede redskaber, kræver parkour en evne til at lokalisere bevægelsesmuligheder på og mellem genstande, hvor de ikke er tiltænkt. Parkour handler derfor om at udvikle en anderledes måde at se og forholde sig kropsligt til sine omgivelser på. Indenfor parkour taler man om et særligt parkour-blik, som efter nogen tid ikke længere er bevidst, men hele tiden trænger sig på. Når parkourudøvere kigger på et byrum, springer der bevægelsesmuligheder i øjnene på dem. Denne særlige måde at relatere sig til omgivelserne på bliver en del af deres identitet og noget, de er fælles om.

Foreningsgymnastikken foregår som udgangspunkt i det samme rum uge efter uge, imens parkour forgår forskellige steder i byens rum. Parkourudøverne skal derfor hele tiden tilpasse bevægelserne til et nyt sted og til nye genstande. Det står i skærende kontrast til den moderne springgymnastik, hvor tilløbet til minitrampolinen nogle gange bliver udmålt på centimeter for at sikre de samme fysiske dimensioner. Herudover er redskaberne skabt i dimensioner, så de passer til de enkelte spring og gymnasternes fysiske størrelse. Byens rum er ikke tilpasset parkourudøverne, og udøverne skal derfor hele tiden tilpasse deres bevægelser, hvilket kræver en eksplicit opmærksomhed på omgivelserne. Hvor hårdt er underlaget? Hvor stabil er bænken? Er gelænderet glat? Kan lygtepælen tåle, at jeg svinger mig i den? Kan jeg springe hele vejen over muren, eller skal jeg rulle over den? Parkourudøverne foretager en vedvarende afsøgning af, hvordan omgivelserne er og føles, hvilket skaber en særlig sensorisk opmærksomhed og kropsbevidsthed. Samme sensoriske fokus og opmærksomhed ligger ikke som et vedvarende, eksplicit fokus i den traditionelle gymnastik, fordi der arbejdes med standardiserede bevægelser og redskaber.

Parkour forudsætter i kraft af den anderledes og varierende kontekst en kreativ evne til at udforske, se og udvikle bevægelsesmuligheder. Dét, at udøverne skal bruge deres fantasi og forestillingsevne, og det, at de indgår i et kreativt fællesskab med andre udøvere om at fortolke bevægelsesmuligheder, er dét, der gør parkour til parkour og noget andet end gymnastik. Fællesskabet er ikke afgrænset til den kropslige praksis, men understøttes og udvikler sig på sociale medier, hvor udøverne producerer, deler og ser videoer med hinanden.

Spørgsmålet er, om dette kreative aspekt, hvor børn og unge lærer at se bevægelsesmuligheder, kan udvikles i gymnastiksalen, hvor redskaberne er standardiseret og allerede har en lang række bevægelser knyttet til sig. Er det muligt at skabe rammer for, at børn og unge bruger deres fantasi og forestillingsevne, som er et grundlæggende princip og en forudsætning i parkour? Det kan iscenesættes med de rigtige didaktiske overvejelser, men sat på spidsen, så har gymnastikken stået for noget andet og er traditionelt set blevet dyrket på en konkret anderledes måde. Der er faste redskabsopstillinger, og gymnasterne arbejder målrettet under kyndig instruktion på at sætte den næste, veldefinerede salto eller

skrue på deres spring. Selvom tyvspring og tigerspring stadig bliver brugt i springkoncepter, så har de mere simple spring over redskab i dag indtaget en begrænset rolle til fordel for saltomortaler, skruer og komplekse springkombinationer. Denne udvikling skyldes især den teknologiske udvikling indenfor redskaber. Hvor gymnastikken har standardiserede redskaber og springopstillinger, så der kan bygges videre på springene med forskellige typer af rotationer som byggeklodser, er parkour baseret på et konkret andet princip. Her handler det hele tiden om at finde nye genstande og rum, hvor udøverne kan skabe bevægelsesruter igennem ved at trække på de mere basale bevægelsesmønstre og tilpasse dem til det konkrete sted. Fordi parkourudøverne hele tiden bevæger sig forskellige steder og på forskellige genstande, så er det dét, de bliver gode til. Det er her, parkourudøvernes begreb om frihed i bevægelse kommer ind i billedet. Parkour er særlig meningsfuldt for udøverne, fordi det kan dyrkes alle steder. Hvor gymnasterne har brug for de standardiserede redskaber, er parkourudøverne friset fra sådanne. I et kritisk perspektiv er det imidlertid muligt at sætte spørgsmålstejn ved, om etableringen af parkourfaciliteter forvandler parkour i retningen af gymnastikken.

I både gymnastik og parkour handler det grundlæggende om at mestre kroppen i komplekse bevægelser. Fordi parkourudøverne bevæger sig i det eksisterende byrum, er risikoen for at komme til skade, hvis man falder, langt større end i gymnastikken. I et historisk perspektiv er gymnastikkens rum kendetegnet ved et forsøg på at skabe sikkerhed gennem bløde skumredskaber og veluddannede instruktører. Med de moderne afsæts- og landingsredskaber er det i dag ikke en streng nødvendighed, at gymnasterne er i stand til at mestre enkelt-rotationer, før de kan eksperimentere med dobbelt-rotationer ud i springgravens sikre favn.

Parkour er baseret på et princip om at skabe flydende, effektive og kontinuerlige bevægelsesruter igennem omgivelserne, hvilket kun er muligt på relativt hårde, stabile underlag. Det handler om at få sammensat en række bevægelser uden at ødelægge flowet. Her udgør bløde underlag en decideret udfordring. Parkour er ligesom skateboard en gadeidræt, der i kraft af det iboende princip for bevægelsen forudsætter et relativt hårdt underlag. Et blødt underlag kan gøre skateboarding mindre risikofyldt, men det betyder samtidig, at fremdriften på skateboardet ødelægges. Fordi disse gadeidrætter forudsætter et relativt hårdt underlag, indbefatter det også

en vis risiko. Det handler imidlertid ikke om at overvinde risikoen, men om at kontrollere og reducere den. Selvom parkour ofte bliver fremstillet med unge drenge, der kaster sig ud i de mest halsbrækkende stunts i høj fart, så er fordybelse og koncentration noget af det, der karakteriserer den reelle praksis. Parkourudøvernes bevægelser i det hårde og potentielt farlige rum står i umiddelbar kontrast til logikken bag udviklingen af gymnastikkens sikrede rum, men også de risikominimerende legepladser, der står på fundamenter af farverigt faldunderlag eller finkornet faldgrus og opfylder EU-normen EN1177. Den norske forsker, Ellen Beate Sandseter, har imidlertid problematiseret det stigende fokus på sikkerhedsforanstaltende miljøer og vist, hvordan de bidrager med en samtidig nedprioritering og degeneration af børns egne evner til at mestre og håndtere risici.

Risikofyldt og udfordrende leg er væsentlig for børns generelle udvikling. Ud over at kunne håndtere risici og arbejde hensigtsmæssigt med dem, så bidrager de rette udfordringer med positive følelser af selvbestemmelse og kontrol. Børn og unge har behov for at lære at håndtere risici i stedet for at beskyttes fra dem. Der er et nærværende risikomoment i gymnastik, men en stor del af ansvaret er med tiden blevet overflyttet fra gymnasternes bevægelsesmæssige kompetencer til det fysiske rum og instruktøren. I parkour er ansvaret flyttet tilbage til udøveren. Den vigtigste garant for sikkerhed er den, der er skabt gennem træningen og har sat sig i kroppen. Ved at fordybe sig i arbejdet med risikofyldte bevægelser udvikler parkourudøverne færdigheder til at forudse, håndtere og dermed reducere risici.

Der er flere betydningsfulde forskelle mellem parkour og gymnastik, men ovenstående må være nok til at formidle pointen om, at parkour – på trods af bevægelsesmæssige ligheder – ikke kan slås i hartkorn med den traditionelle gymnastik. Parkour er ikke gymnastik tilsat et moderne lag af sociale medier og engelske begreber. Parkour er en unik gadeidræt, der indeholder en særlig bevægelsesdannelse, som adskiller sig fra den traditionelle gymnastik.

Kritikken af DGI's arbejde med at udbrede parkour i foreningerne har ikke, som man ellers kunne tro, gået på dét at skabe organiserede undervisningstilbud i parkour. Parkourudøverne er selv gået forrest i forhold til dette. Kritikken af DGI er derimod gået på at tilbyde organiserede undervisningstilbud i noget, der ligner parkour, men ikke indeholder de kvaliteter, som gør parkour til parkour.



Set fra gymnastikkens synsvinkel har parkour bidraget med inspiration til fornyelse. Thorsø Tungelund IF vandt DM i Foreningsudvikling i 2013-2014. Foreningens mål er bl.a. at skaffe flere medlemmer. Parkour har 25 børn på holdet, og mange af dem er nye medlemmer i foreningen

Når det er sagt, så er det også væsentligt at påpege, at parkour, set fra gymnastikforeningernes synsvinkel, har bidraget med ny inspiration. Parkour har haft betydning for udviklingen af den mere moderne gymnastiske performance, herunder Verdensholdets forestillinger. Herudover har den danske idrætsmodel haft en afgørende betydning for, at parkourudøverne har kunnet få adgang til indendørs faciliteter i vinterhalvåret. Det er dog muligt at forholde sig kritisk til, hvorvidt den på samme tid er med til indirekte at undergrave de nye organisationsformer, som netop kendetegner gadeidrætten og peger fremad i forhold til fremtidige idrætsmønstre.

Faciliteter for foreningsdannelse

Lige fra begyndelsen var selvorganiserede parkourgrupper nødsaget til at organisere sig efter den traditionelle foreningsmodel for at få faciliteter til deres aktivitet i vinterhalvåret. En af de første parkourgrupper i Danmark var fra København og blev portrætteret i en artikel i Jyllands-Posten i 2005. Gruppen kaldte sig Copenhagen Traceurs og bestod af fire unge mænd i begyndelsen af 20'erne. De trænede blandt andet i et parkeringshus i Dronningens Tværgade i København. Allerede i vinteren 2005 fik gruppen tildelt et rum på Bellahøj Skole, hvor de kunne træne en fast ugentlig aften, og året efter blev de omdannet til en forening for selv formelt at kunne søge træningslokaler. I 2008 blev Copenhagen Traceurs omdannet til Copenhagen Parkour og indgik et samarbejde med Herlev Kommune og ungdomskulturcenteret Radiatorfabrikken om en ugentlig træning. I 2010 lykkedes det foreningen at leje en hal i et gammelt nedlagt industrikvarter på Ragnhildsgade på Ydre Nørrebro, og dermed skabte de deres eget sted. Copenhagen Parkour afspejler en bredere tendens. I Albertslund og Aarhus blev lokale selvorganiserede grupper ligeledes omdannet til formelle foreninger for at få offentlige støttekrone til leje af lokaler. I Aarhus skete det under vejledning af en konsulent fra projektet DGI Underground. Aarhus Parkour fik tildelt lokaler i multiaktivitetscenteret Globus¹, hvor der blev opsat et stativ til træning, som DGI Underground hjalp dem med at søge økonomisk støtte til. De to entreprenante parkourgrupper Team JiYo og Streetmovement oprettede ligeledes deres egne foreninger, henholdsvis Parkour & Freerunning Danmark og Parkour DK. Ligesom de selvorganiserede grupper havde de en interesse i at skabe undervisningstilbud og få adgang til indendørs faciliteter. Her var den traditionelle foreningsform en nødvendig adgangsbillet, men ikke nødvendigvis den ramme, der var mest optimal i forhold til deres reelle

organisering og behov. I evalueringsrapporten for DGI Underground bliver det ligeledes beskrevet, hvordan de aarhusianske parkourudøvere så foreningsdannelsen som et nødvendigt onde for at få faciliteter.

Denne tendens ser vi ikke kun indenfor parkour, men også i forhold til anden gadeidræt. Tilbuddet om faciliteter er gadeidrættens største – og måske også eneste – incitament til foreningsdannelse. Man kan stille sig spørgende til, om det er fair, at hovedorganisationerne kan tvinge grupperne ind i foreningsdannelse med krav om vedtægter, en bestyrelse, mindst 5 betalende medlemmer og undervisning for at få bedre rammer om deres aktiviteter. Den traditionelle foreningsmodel går imod et af gadeidrættens centrale organisatoriske karakteristika: At den er digital indfødt og er projektorienteret. Hvad der må anskues som gadeidrættens store styrke, bliver modarbejdet, når den klassiske foreningsmodel presses ned over den. I evalueringen af DGI Underground beskrives det paradoksalt nok, at erfaringerne fra projektet er, at det netop er gadeidrættens fleksible og løse struktur og organiseringsform, der kan være en stærk medvirkende faktor til dens attraktion, vækst og succes. Projektet DGI Underground havde i forlængelse af dette et sympatisk formål om at udforske og understøtte de unges organiseringsformer og egne initiativer indenfor idrætten. De lagde dog ikke skjul på, at visionen samtidig var at skabe en platform i DGI for de alternative idrætter, således at DGI i fremtiden kunne blive et stærkt bud på idrættens organisering i Danmark. Dette bliver de også, når tilgangen til faciliteterne samtidig kræver en traditionel foreningsdannelse. Spørgsmålet er, om det er fair at lokke gadeidrættens udøvere med faciliteter for at sikre hovedorganisationernes monopol på udlodningsmidler fremover, og hvad det gør ved gadeidrættens attraktion, vækst og succes?

På trods af de kritiske spørgsmål så er der ingen tvivl om, at muligheden for at få rammer til sin aktivitet er noget af det, der har givet parkour såvel som anden gadeidræt gode vilkår i Danmark i forhold til i udlandet. Hvis man gerne vil udnytte parkour og gadeidrættens fulde potentiale, er det imidlertid problematisk at hælde ny vin på gamle flasker.

Fremtidens gadeidræt

Den danske gymnastiktradition og de frivillige foreninger er en af årsagerne til, at parkour er blevet en udbredt og populær aktivitet i Danmark i forhold til i udlandet. Spørgsmålet er imidlertid, om det bevægelsesmæs-

sige slægtskab til gymnastikken samtidig spænder ben for, at det alternativ, der ligger i parkour, udfoldes optimalt? De danske parkourudøvere har generelt ikke taget afstand fra institutionaliseringen af parkour, men har i høj grad været interesseret i at sikre, at den særlige bevægelsesmæssige dannelse ikke bliver demonteret. Parkour er såvel som andre gadeidrætter en kropslig aktivitet, hvortil der knytter sig et unikt samværs- og læringsfællesskab. Omdannelsen af de selvorganiserede parkourgrupper til formelle foreninger viser, at det kan fungere, men at det samtidig ikke er den mest hensigtsmæssige måde at understøtte gadeidrættens udvikling på.

DIF har indtil videre ikke udvist den samme interesse eller præsenteret særlige initiativer for gadeidrætten som DGI. Flere aktører indenfor parkourmiljøet har tidligere forsøgt at skabe et specialforbund for parkour i DIF, men uden held. Aktørerne har ikke kunnet leve op til kravene for optagelse som specialforbund, da disse er udformet ud fra den traditionelle foreningsmodel. Et centralt krav er fx 2000 medlemmer og 15 foreninger, hvilket står i kontrast til gadeidrættens projektbaserede og delvis virtuelle organisering. Dog er det bemærkelsesværdigt, at de centrale aktører fra parkourmiljøet har rettet sig imod DIF og specialforbundsorganiseringen i stedet for DGI. Det kunne tyde på, at specialforbundsorganisering opleves som en mere åben, fleksibel og værdineutral organiseringsform på trods af, at de formelle krav spænder ben for realiseringen.

Til sammenligning blev der i Sverige skabt en selvstændig sektion for parkour i Det svenske Gymnastikforbund i 2014. Samme år blev det første svenske mesterskab i parkour afholdt. I Danmark har der ikke været den samme interesse for konkurrencer i parkour. Det kan ikke udelukkes, at det organisatoriske arbejde i DGI og inklusionen af parkour i de traditionelle danske gymnastikforeninger kan have haft en særlig betydning for, at parkour kunne udvikle sig uden et konkurrenceaspekt. I et internationalt perspektiv er den Internationale Olympiske Komité imidlertid i gang med at modernisere de olympiske sommerlege med nye discipliner. Formålet er at tiltrække flere unge tilskuere og fremtidssikre legene. Hvor skateboard er blevet en del af programmet til OL i Tokyo, arbejder det internationale gymnastikforbund (FIG) på at få optaget parkour under navnet Obstacle Course Competitions. I det internationale parkourmiljø har der været massiv kritik af FIG's arbejde med parkour, og på de sociale medier har det resulteret i en såkaldt "shitstorm" og udbredelse af følgende hast-

tags #wearenotgymnastics og #fightthefig. Kritikken går ikke primært på, at parkour transformeres til en reel sportsgren ved optagelse i De Olympiske Lege, men i langt højere grad på FIG's annektering af parkour.

Hvis parkour går hen og bliver en OL-disciplin, så vil det i en dansk kontekst kræve DIF's og GymDanmarks involvering. Det kræver yderligere, at der er danske parkourudøvere, der er interesseret i at deltage. En sådan deltagelse vil imidlertid stille krav om central organisatorisk styring, indførelse af et omfattende test- og træningsregime samt formaliserede kravsspecifikationer til udøvernes motoriske, mentale og styrkemæssige kompetencer. Der er tale om en bureaukratisering og formalisering, der på alle områder vil forandre parkour i forhold til, hvordan gadeidrætten har udfoldet sig hidtil – selv når der tages højde for de allerede eksisterende udenlandske konkurrencer i parkour. Hvis der viser sig at være grundlag for at sende danske parkourudøvere til OL i parkour i fremtiden, så bliver det spændende at følge, hvad det får af betydning for DGI's arbejde med parkour.

I strategien for DGI Gadeidræt beskrives det, hvordan gadeidrætten kan ses som en forlængelse – omend en fornyelse – af den danske idrætstradition. Hvis man tager dette potentiale om fornyelse alvorligt, bør gadeidrætten bruges til at gentænke foreningsidrætten og ikke blot som en ramme, hvor noget nyt og motiverende kan proppes ind i. Gadeidrættens styrke er, at den er digital indfødt og projektorienteret og dermed rustet til at omfavne og udnytte de store teknologiske og organisatoriske omvæltninger, der skyller ind over idrætten netop nu. Der må kunne findes en organisering, der ikke opleves som et konservativt og unødvendigt onde for at få gode rammer til sin aktivitet. Parkour har bevægelsesmæssige relationer til gymnastikken, men spørgsmålet er, om det er DGI, der skal gå forrest i forhold til at understøtte udviklingen af gadeidrætten? Måske er der et større potentiale i at understøtte de organisationsformer, som allerede udvikler sig på gaden end i at presse de selvorganiserede grupper ind i formel foreningsdannelse eller projekter under allerede eksisterende organisationer.

I Italien har den italienske sport-for-all organisation Uisp Nazionale (UISP) ligesom DGI et projekt med gadeidræt. I 2010 skabte de et særligt åbent og fleksibelt rum for gadeidræt i organisationen med det mundrette navn Spazio Indisciplinati. Formålet var at markere en distinktion fra præ-



Parkour har bevægelsesmæssige relationer til gymnastikken, men gadeidrætten bør ikke presses ind i formel foreningsdannelse. DGI skal tage afsæt i og understøtte de kvaliteter, værdier og organiseringsformer, der allerede udspiller sig i gadeidrætten, mener forfatterne til denne artikel

stationssporten i sportsforbundet Comitato Olimpico Nazionale Italiano (CONI), at opretholde UISP's førende position som landets sport-for-all organisation samt modernisere og fremtidssikre deres organisatoriske strukturer. UISP undervurderede imidlertid deres egen rolle i forhold til at afgrænse og reducere mangfoldigheden i parkour. For at skabe legitimitet hos dem, de forstod som de autentiske parkourudøvere og for at sikre parkour imod kommerialisering, implementerede de et certificeret uddannelsesforløb fra den engelske virksomhed Parkour Generation.

Parkour Generation arbejder professionelt med at uddanne instruktører i parkour og har en specifik forståelse af, hvad parkour er, og hvordan det skal trænes. Hermed blev UISP en central spiller i forhold til at udbrede og afgrænse parkour til noget bestemt og dermed underminere andre lokale måder at forstå og dyrke parkour på.

Historien fortæller os, at når traditionelle organisationer blander sig, så er der risiko for at reducere og ensrette gadeidrættens aktiviteter i stedet for at løfte og understøtte deres mangfoldige og fleksible karakter, som er deres store styrke. I stedet for at forstå og italesætte DGI's rolle som en kolonialistisk værdisikring af gadeidrætten, bør DGI tage afsæt i og understøtte de kvaliteter, værdier og organiseringsformer, der allerede udspiller sig i gadeidrætten, og som er meningsfulde for flere og flere børn og unge. Eller måske skal der i den statslige idrætspolitik gøres plads til, at flere forskellige organiseringsstyper kan understøttes direkte. Den Nationale Platform for Gadeidræts forskellige puljer er et godt bud på, hvordan gadeidrætten kan udvikles og styrkes nedefra med henblik på at sikre et mangfoldigt idrætsliv i Danmark fremover.



Om fællesskabet, køn og færdigheder

– en koreografisk analyse af
DGI-gymnastikken

Susanne Ravn og Camilla Damkjær

Lad os gå direkte til sagen – med gymnastik-metaforiske termer: Vi springer indmarchen over og løber direkte ind på gulvet og præsenterer artiklens ærinde...

DGI's 25-års jubilæum er en oplagt anledning til at trække centrale genremæssige karakteristika for DGI-gymnastikken frem. Eller sagt på anden vis, det er oplagt at stoppe lidt op og spørge: Hvad er det, der gør DGI-gymnastikken genkendelig, selv om den har udviklet sig og har inkluderet nye genrer som street dance og parkour og til en vis grad taget en mere scenisk udtryksform til sig? Ingen tvivl om at DGI gymnastikken udfolder sig på mange kreative måder. De forskellige serier og hold, der viser deres kunnen til opvisninger, har hver sit særpræg og afspejler på mange måder netop de mennesker, der er involveret i netop dén serie eller springsekvens. Men der er også markante genkendeligheder på tværs af de gymnastik-funderede koreografier, ligesom der er flere lag af koreografi, der betinger den videre iscenesættelse af gymnasternes bevægelser ude på gulvet. I forlængelse af danseforsker Susan Fosters (2011) diskussion af begrebet, anvender vi ordet koreografi som refererende til, hvorledes bevægelser struktureres. Den koreografiske analyse, vi anvender til at beskrive de genremæssige karakteristika, handler dermed ikke blot om, hvordan instruktørerne har struktureret bevægelserne i serierne, men også om, hvordan implicitte normer og forventninger, såvel som redskaber og materialemanifestationer, på forskellig vis er en del af de sammenhænge, bevægelserne struktureres i forhold til. Det vil sige, nok er vores artikel en genrebeskrivelse, der inkluderer en analyse af bevægelsernes æstetiske udtryk, men det er også en analyse, der indikerer, hvilke andre kulturelle og sociale aspekter der er koreograferet med ind i DGI-gymnastikken som genre. Artiklen tilbyder dermed et anderledes blik ind på de gymnastiske udfoldelser – og med dette andet blik ønsker vi først og fremmest at invitere til anderledes selvrefleksion om DGI-gymnastikkens værdier, muligheder og begrænsninger.

Før vi går i gang, er der to forhold, vi gerne vil fremhæve. Vores beskrivelser og analyser er fokuseret på DGI-eliten, eller 'eliten' indenfor den folkelige gymnastik. Det betyder, at vi helt konkret har taget afsæt i rep holdenes opvisninger og Verdensholdets performance inden for specielt foråret 2017. Vi forstår DGI-eliten og den gymnastik, der vises i disse sammenhænge, som rammesættende og retningsgivende for den gymnastik-

forståelse, der i øvrigt udspiller sig i DGI-regi. Det er rep-holdene, der til foreningsopvisningerne har en helt bestemt aura omkring sig. Det er dem, de andre gymnaster ser frem til at se. Ligesom det er de gymnaster, man per definition forventer, er aktive instruktører og trænere i foreningsregi. Aktuelt har Susanne deltaget i hele rep-stævnet 2017, inklusive ledermøder og uformelle samtaler. Hun har fulgt Verdensholdet 2017 og set deres "Take off" performance samt den færdige performance to gange – den ene af gangene til rep-stævnet. Camilla har set den færdige performance to gange – den ene af gangene i Operaen. Hun har ligeledes arbejdet med promotion- og videomateriale via Verdensholdets hjemmeside. I forbindelse med Verdensholdets performances har vi begge benyttet os af muligheden for at følge holdets klargøring 2-3 timer før hver performance. I den sammenhæng har vi talt med ledere, instruktører og gymnaster. Derudover vil vi fremhæve, at vores egne praksiserfaringer fra gymnastikken og beslægtede aktiviteter spiller en rolle for analysen: Vi har hver især på forskellige tidspunkter af vores liv været med til at løbe ind på gulvet og gøre os klar til næste serie. Men vi har også på forskellig vis befundet os på grænsen af at høre til blandt de andre gymnaster. Lige præcis den praksiserfaring forbundet med at 'være på kanten' har selvfølgelig skærpet vores opmærksomhed i forhold til de implicite kriterier og normer, der kendetegner DGI-gymnastikken.

Fællesskabet som koreografisk ramme



Jeg har været en 12-13 år, da jeg blev opfordret til at træne på junior-herredsholdet. Og det gjorde jeg så – og kom blandt de 24 udtagne piger stort set med det samme. Det var det sted, jeg fik venner – rigtig gode venner, kom til fester og på rejser. Men samtidig havde jeg et fortsat stærkt ønske om at træne og blive stadig dygtigere – blive udfordret og presse mig selv. Så jeg havde det også lidt blandet med at være på et pigehold, hvor udfordringen fra år til år bestod i at lære en stadig række af nye serier. Jeg endte meget hurtig med også at træne ryt-misk sportsgymnastik, da der her var mulighed for at arbejde med at udvikle og træne på at udføre stadig mere komplicerede færdigheder (eller 'sværheder') med håndredskaberne.

Da jeg var gammel nok til at komme på rep-holdet – altså det voksne rep-hold – var jeg så etableret som konkurrencegymnast internationalt, at jeg havde fået andre bevægelsesvaner end resten af holdet. Mine fingre strittede eksempelvis ofte i flere forskellige retninger fremfor at være samlede og udgøre en strakt hånd. Jeg var derudover blevet 'for' smidig, hvilket betød at jeg i flere sammenhænge blev bedt om at sænke benet, så det passede i højde med de andre på holdet. Jeg var blevet "alt for individuel," som en af de ældre gymnaster fortalte mig, da jeg blev henvist fra en placering på forreste række ned til bagerste...

Susanne

På årets trænermøde ved rep-stævnet (2017) fremhæves det blandt andet, at der i år, på tværs af holdenes serier og samlede program, er en tendens, der går i retning af, at en enkelt gymnast skiller sig ud – eller "spasser ud," som der blev sagt. Der er da også adskillige eksempler i rep-holdenes koreografier på, at en gymnast pludselig gør noget fuldstændig andet end resten af holdet. Ofte er det 'anderledes' anvendt som en koreografisk effekt, hvor én gymnast bryder den samtidighed, de fælles bevægelser udføres med. Sagt på anden vis; den unisone koreografi brydes med en fuldstændig anderledes bevægelsesmåde, eksempelvis ved bevidst at agere "med kiksede" bevægelser inde i serien eller ved at imponere med en øvelse, der vises solo. Verdensholdet har i flere omgange serier og overgange mellem serier, hvor den enkelte, evt. en duo, får lov at vise, hvad han, hun eller de kan. Eksempelvis har drengene en redskabsserie med to ringe, hvor gymnasterne får mulighed for at vise den specielle færdighed, de hver især kan med ringene, alt imens de andre gymnaster udgør et unisont kor af bevægelser omkring eneren. Desuden kan man tilføje, at alle drengenes spring netop er hierarkisk bygget op, så vi får de allerbedste og sværeste spring præsenteret til sidst i den enkelte omgang spring. På den måde fremhæver man på sin vis den individuelle præstation. Men det anderledes og det unikke fungerer netop på baggrund af de samtidige og fælles bevægelser. Det unisone udgør det grundlæggende udgangspunkt for de videre koreografiske valg. Sagt på anden vis: Når eneren står frem, er det kun for at blive en del af de fælles bevægelser igen få sekunder eller minutter efter. Og nok er der nogle gymnaster, der indimellem "spasser lidt ud" for sig selv, men det ender

altid lykkeligt. Der er ingen, som for alvor bryder markant med det fælles bevægelsesrepertoire – ligesom ingen af dem, der er kommet med på holdet, lades i stikken. Koreografisk set er gymnasterne først og fremmest en del af holdet og det fælles repertoire af øvelser, der sætter det enkelte holds opvisning.

I programmet for Verdensholdet står der, at man ”løfter i flok og fejrer hinandens forskelligheder” – men den implicitte æstetiske ramme for den gymnastik, der vises, indikerer på enhver måde, at det er det fælles repertoire af bevægelser, der forhåndsdefinerer æstetikken og i den sammenhæng, hvor individuelle færdighederne og bevægelserne kan være. Den mere end 30 år gamle historie, vi anvendte som introduktion til afsnittet her, er på sin vis ’bare’ en gammel historie, men den illustrerer dog også på meget enkel vis, hvordan den koreografiske ramme for bevægelserne sættes på fællesskabets betingelser: Der er fortsat ikke rigtig nogle gymnaster med strit-fingre og heller ikke nogen, der trækker det ene ben op forbi øret i balancen – eller måske rettere, hvis de gør det, så gør de det i ikke for lang tid ad gangen.



Færdighed som udgangspunkt

Selv om rep-holdenes og Verdensholdets opvisninger præsenterer gymnastikken i sammenhængende performance-helheder og har fået større fokus på flydende overgange imellem de enkelte serier, så er de forskellige gymnastiske færdigheder fortsat det centrale koreografiske virkemiddel. Det er, når man viser de spring, man kan, den håndstand, drejning eller nedgang til split, som hele holdet i fællesskab og unisont udfører, at gymnasterne belønnes med applaus fra tilskuerne. Tilskuerne er så i øvrigt i høj grad nuværende eller tidligere gymnaster, der har en personlig erfaring med, hvad det kræver at udføre netop dén færdighed eller de "moves" så samtidigt og så ens. Indimellem er der undtagelser. Blandt andet søger Gerlev performance team til rep-stævnet på alternativ vis at bryde med denne opbygning omkring færdigheder. De præsenterer en helhed, hvor bevægelserne i højere grad er underordnet det parkourmiljø, der sættes i scene på gulvet. Men det er også tydeligt, at publikums respons bliver mere spredt, og det bliver mere uklart, hvilke øvelser der skal begejstre, og hvornår man skal klappe med hen mod præstationernes klimaks. Selvom Gerlev oplagt præsenterer en interessant og anderledes



koreografisk tilgang, er der ikke på samme måde belønning fra publikum. Det publikum, som vel at mærke udgør en væsentlig del af det fællesskab, gymnasterne appellerer til i deres opvisninger.

Når holdene integrerer bevægelser og øvelser fra andre teknikker og genrer – for eksempel street dance, cirkus, lindy hop og meget andet – så sker det oftest med fokus på bevægelsen som øvelse: En isoleret bevægelse eller et "trick", som kan beherskes uafhængigt af den æstetik og kultur, den er lånt fra. På Verdensholdet har man taget de to store stålringe – cyr wheel (eller roue cyr) – med ind i en serie. To gymnaster triller på skift rundt og viser færdigheder hentet ind fra artistverdenen. Eller rettere, de viser uddrag af et større færdighedsrepertoire funderet i andres arbejde med at udforske mødet mellem kroppen og redskabet på artistisk vis. Hvor cyr wheel inden for sin oprindelige sammenhæng i ny-cirkus præsenteres som et redskab, artisten har brugt adskillige år på at blive ét med (og definerer sin artistidentitet ud fra), så bliver det i denne sammenhæng præsenteret som et fælles anliggende for Verdensholdets performance. Teknikken ejes ikke af nogen. Redskabet bliver i lighed med vifter og miniringe mere anvendt som en effektiv måde at vise øvelser på.

Samtidig er der visse mere traditionelle færdigheder, som får mindre fokus. Ser man på rep-holdene, er der relativt få hold, hvor pigerne arbejder med "de klassiske håndredskaber," som det også refereres til på rep-holdenes trænermøde med implicit henvisning til bolde, vimpler, tov, osv. For de rep-hold, der har håndredskaber med, bærer serierne igen præg af, at man har lokaliseret nogle øvelser, som man så har sat sammen. Det er forventeligt derfor, at man til rep-stævnet kan se serier med et klassisk håndredskab som tovet, uden at holdet på et eneste tidspunkt hopper i det. Sagt på anden vis, færdighederne er i disse redskabssammenhænge ikke udviklet og trænet over længere tid (år). Det er ikke den sublime eller tekniske bevægelsesmæssige dygtighed, der er i fokus og præsenteres til opvisningerne, men det fælles optimale indenfor en bestemt øvelsesforståelse.

Eftersom drengenes serier indeholder styrkemomenter og fysiske tricks, og springene åbenlyst tager lang tid at lære, så er sværhedsgraden i drengenes færdigheder oftest meget synlig selv for et mindre trænet blik. Derimod kan den teknik, som ligger til grund for pigernes rytmiske serier,



155 gymnaster og instruktører deltog i X-treme
Spring Seminar i DGI-byen mellem jul og nytår i 2001

være sværere at se, eftersom den ligger i beherskelsen af forskellige rytmiske og bevægelsesmæssige kvaliteter. Den form for kvalitet kan vanskeligt lokaliseres til en specifik øvelse. Når pigerne samtidig har færre svære tekniske momenter med håndredskaberne, og drengene endda også trænger sig på for at vise tricks og effekter med håndredskaber (med f.eks. tøndebånd), så bliver pigernes tekniske kunnen alt i alt langt mindre synlig i opvisningerne. Det bliver drengenes indslag, der kommer til at markere opvisningens klimaks på de allerfleste hold.

Det er næppe en retfærdig fordeling, for ser man nærmere efter, er det på mange måder netop pigernes rytmiske arbejde, der giver de fleste rep-holds-opvisninger såvel som Verdensholdets performance en mere sammenhængende form. Vel at mærke i en grad så Verdensholdet med stor selvfølgelighed også formår at indtage Operaen og vise, at opvisningsgymnastikken kan levere en professionel og gennemarbejdet forestilling i sin egen genre. Pigerne på Verdensholdet behersker således med stor selvfølgelighed flere stilarter, inklusive teknikker fra moderne dans, street dance og andre genrer. De arbejder med stor præcision i både gulvsekvenser, stående sekvenser og på redskaber – som da de viser det, de har lært af ”chinese pole”-teknikken på de lodrette stænger i den store jernkube, der spiller en central rolle i anden del af holdets performance. De kvalitative nuancer, pigerne arbejder med, er på et mere detaljeret niveau, som let forsvinder og næsten bliver usynligt i den præstations- og færdighedsfokuserede opvisningskultur. I en koreografisk analyse er det derfor væsentligt at fremhæve, at det kvalitative bevægelsesarbejde er helt altafgørende for opvisningens helhedsudtryk.

Køn som æstetisk præmis



Jeg deltager som gymnast i åbningsceremonien til Landsstævnet 2006. En ekstern koreograf iscenesætter flere hundrede gymnaster i et stort mytologisk sceneri. Vi skal forestille ”ensomme sjæle”, der mødes i par af ”feminine kvinder” og ”maskuline mænd” (det hedder de i rollelisten), hvorefter ensomheden ophæves, og alle kan fejre et bryllup, der udfolder sig på gigantiske stylder. Eftersom mit navn var på pigelisten, er

jeg "castet" som "feminin kvinde" og derfor iført pink bh og et pink strutskjørt spændt ud af en hulahopring. Mit outfit står i stærk kontrast til mit usminkede ansigt og korte hår. Mine og de andre "feminine kvinders" bevægelser udfolder sig på hver vores pink hoppebold. Jeg instrueres i, hvordan jeg hoppende skal lave trutmund og trykke brysterne sammen og godt op á la Betty Boop. Midt i en prøve springer min hoppebold under mig med et brag, og jeg sidder tilbage på græsset med et stykke slattent pink plastik...

Camilla

Situationen er på ingen måde typisk for de erfaringer, vi hver især har haft som gymnaster, men på en overdrevet (og underholdende) måde sætter den fokus på, at DGI-gymnastikken fungerer inden for et opdelt fællesskab bestående af to kategorier: piger og drenge eller kvinder og mænd. Opvisningen som form bygger som udgangspunkt på en vekslen mellem piger og drenge. Til tider mødes de i enten par-serier eller fællesserier. Selv om det er blevet en del af DGI-gymnastikken at arbejde med større variation i overgangene mellem disse, er det stadig denne opdeling, der udgør den grundlæggende præmis for, hvordan man konstruerer en opvisning. Man kan sige, at selve det koreografiske grundprincip i DGI-gymnastikken kropsliggør en traditionel kønsrollestruktur.

Opdelingen i mænds og kvinders serier hænger, som beskrevet i foregående afsnit, tæt sammen med de to køns forskellige færdighedsrepertoire. Den mest åbenlyse forskel ligger i, at drengene springer, mens pigerne sjældent gør det. Ved rep-stævnet indeværende år får man faktisk indtryk af, at pigerne netop ikke må røre hverken måtter, airtrack eller trampoliner. Det er drengenes domæne – piger ingen adgang. Samtidig fylder disse redskaber i rummet på en meget fysisk måde, og opvisningerne er for mange hold struktureret i forhold til, at måtter, airtrack og trampoliner koreograferer rummet undervejs i opvisningerne. Ud over at drengenes bevægelsesrepertoire dermed spænder langt bredere end pigernes – fra det rytmiske til det akrobatiske og eksplosive – og at det er 'deres' redskaber, der fylder og strukturerer, så er det samtidig også dem, der indtager rummet ekspansivt gennem tilløbenes horisontale og springenes vertikale linjer. Pigernes rytmiske sekvenser reduceres dermed i flere omgange let til at fremstå som overgange mellem de spektakulære

springsekvenser. Oplevelsen af, at pigerne er henvist til at agere ramme og overgang, bliver ikke mindre af, at flere rep-hold helt bevidst lader en enkelt eller en mindre grupper af piger fylde rum og tid ud, alt imens drengene gør sig klar til de spring, der skal høste de store bifald. I lighed med cheerleadernes rolle til diverse større sportsbegivenheder bliver pigerne sat til at fylde pauserne ud!

Der er selvfølgelig undtagelser i de forskellige holds opvisninger. Det er for eksempel tydeligt i det aktuelle Verdensholds performance, hvordan de kønsopdelte præmisser er noget, man både arbejder med at udvikle indenfor de traditionelle færdighedsrepertoires og søger at udfordre. Efter en åbning med par-arbejde dreng-pige, hvor pigerne løftes romantisk op af deres partner, bygges der i første del i høj grad på en relativt traditionel veksten mellem pigernes og drengenes adskilte sekvenser. Adskillelsen og opdelingen mellem to køn understreges af en legende sekvens, hvor de to køn fnisende søger at kontakte hinanden, hvilket leder til høje hyl i mødet med det modsatte køn. Men i anden del af Verdensholdets performance brydes den kønsopdelte struktur delvis gennem flere fælles sekvenser. For eksempel har gymnasterne i en serie et næsten androgynt udtryk med hættedragter, der gør dem til væsner i et andet univers, og i den afsluttende serie, hvor gymnasterne blandt andet løfter hinanden på træplader i store pyramider, er der i langt højere grad fokus på et fællesskab bestående af individer fremfor et kønsopdelt fællesskab. Også når det gælder springene, er Verdensholdets aktuelle opvisning både typisk og atypisk: Pigerne deltagere ikke i trampolinspringene og på airtracken i første del, men springer med i en længere sekvens på airtracken i anden del. Selvom de i denne sammenhæng primært springer på en måde, der udgør en del af en overgang mellem de regulære springomgange for drengene, er det alligevel en undtagelse, der springer i øjnene. Set fra et koreografisk synspunkt er det et af springkoreografiernes højdepunkter i og med, at blandingen af spring og brugen af rummet bliver særdeles varieret og kompleks. Hvorfor i alverden ser vi ikke mere af den slags i rep-holdssammenhæng? Der må da være en hel del flere piger, der kan springe og indgå i den form for komplekse koreografier med forskellige former for spring.

På flere af holdene til rep-stævnet såvel som på Verdensholdet prøver drengene kræfter med det humoristiske ved at optræde i feminiserede versioner. Ollerups hold stiller således op med en serie, hvor hvide trikot-

klædte unge mænd løber tåspidsløb med tilbagetrukne arme, alt imens de flørlette og luftige, ja næsten gennemsigtige hvide ærmer, blaffer let. Ved at trække på variationer over den prinserolle man finder i torneroseballetten, får de skabt en æstetiseret distance i forhold til at tackle den intimitet og nærhed, der antydes i det fysiske samarbejde mandekrop til mandekrop. I "linedanser-sekvensen" på Verdensholdet er drengene iført en retro-inspireret heldragt med korte ben, dyb V-udskæring og strømpebåndslignende elastikker om læggene. Kostumet trækker på referencer til cirkusakrobater tilbage i historien. Pointen i serien ligger dog først og fremmest i at opnå en humoristisk reaktion, når drengenes maskulinitet krakelerer. I den sammenhæng får drengene samtidig bekræftelse på baggrund af færdigheder, de *ikke* har. Som når publikum jubler over, at de ikke kan gå i spagat eller lave spagatspring med benskift i svævefasen. Man kan dog spørge sig selv, om torneroseprinserne og de gammeldags akrobater rent faktisk sætter spørgsmålstejn ved kønsopdelingen i gymnastikken, eller om sekvenserne ikke blot er en videreudvikling af de parodierende serier, vi så for år tilbage, hvor drengene sprang trampolin og landede på de mest besynderlige måder – ovenpå hinanden eller ved siden af måtten. Oftest optrådte en eller flere af drengene i de sammenhænge udklædt som damer med paryk og store balloner og som læger med store sprøjter! Set i den sammenhæng kan Verdensholdets såvel som Ollerupholdets serier forstås som eksempler på, hvordan en gymnastikspecifik "drag"-kultur antyder muligheden for homoseksualitet for samtidig at afvise eller latterliggøre den. Som det eksempelvis er tilfældet, når en af drengene hopper op på skuldrene af en anden, med skridtet foran dennes ansigt, hvorefter den underste vifter hele situation væk med en armbevægelse og dermed markerer dette som en pinlighed. Denne gymnastiske "drag" bekræfter således indirekte de mandlige gymnasters maskulinitet inden for en traditionel kønsrollestruktur. Omvendt må man samtidig være opmærksom på, at disse optrin trods alt giver drengene en vis mulighed for at lege med kønsudtryk og humor. Og selv om pigerne på Verdensholdt et kort øjeblik spænder overarmene frem foran de store spejle, de har med i deres performance, så er den slags kønsbetinget selv-ironisering ikke noget pigerne i øvrigt gives – eller tager sig – mulighed for.

På flere måder og niveauer er kønsopdelingen en integreret del af opvisningens koreografi og æstetik. På baggrund af feedback på trænermøder såvel som det gymnastikfaglige publikums respons ved vi, at gymnaster-



Workshop med DGI Verdensholdet i 2016 hos SOS Børnebyerne i Tanzania

ne selv oplever serierne som humoristiske, tilsat selvironi og 'lidt klovn'. Men set med en vis distance og med en bevidsthed om, at DGI-gymnastikken indgår i et omgivende samfund, er det relevant at fremhæve, at serier som disse i høj grad er med til at iscenesætte, kropsliggøre og bekræfte en traditionel kønsstruktur. Dette har selvfølgelig konsekvenser for, hvilke muligheder og udtryk gymnastikken tilbyder den enkelte gymnast, og hvordan han eller hun gives mulighed for at forstå sig selv inden for fællesskabets ramme. I den sammenhæng kan vi egentlig godt undre os over, at der ikke er sket mere. På kvindekønnets vegne: Helt ærligt piger – hvornår har I tænkt jer at gøre oprør og tage opmærksomheden fra drengenes præstationer? Verdensholdet har netop vist, at pigerne selvfølgelig kan tage udfordringen op – sagtens kan indgå i springserier, og sagtens kan være dem, der løfter og bærer, markerer og tager plads i rummet. De er specielt i anden del af deres performance med til at markere, at gymnastikken som social koreografi ikke behøver at gentage befæstede normer, den kan være med til at udfordre og skabe nye.

"We move the world" – den retoriske og geografiske koreografi

Fællesskabet er selvfølgelig ikke en tilfældig tematik for Verdensholdets opvisning; det er en del af DGI's strategi og selvforståelse. Det understreges i alle dele af kommunikationen omkring Verdensholdet, og denne retoriske ramme fungerer som endnu et koreografisk lag, der er med til at forhåndsdefinere bevægelsernes betydnings- og meningssammenhænge. På holdets hjemmeside konstateres det for eksempel, at "DGI Verdensholdet er født ud af stærke idrætsfællesskaber", og at "holdets dygtighed og sammenhold er det ideelle eksempel på, hvad du som medlem i DGI's foreninger kan opnå med et stærkt fællesskab i ryggen". Det antydes her, at ethvert "du" kan blive en del af fællesskabet ved at deltage i gymnastikkens bevægelsesaktiviteter. Men hvis fællesskabet indadtil blandt andet konstrueres via øvelser, tekniske færdigheder og køn, så defineres det samtidig udadtil gennem en koreografisk ramme, der iscenesætter forholdet mellem hjemme og ude, det nationale og det internationale.

Verdensholdet har en mission. Verdensholdet er udsendt fra DGI bl.a. med den opgave at bevæge hele verden – for derefter at vende tilbage for at fortælle om det hele gennem bevægelse. På turnéen bevæger de verden helt konkret med blandt andet "We move the world"-dansen, som bruges i

diverse workshops. Den består af bevægelser, som alle mere eller mindre skal kunne følge med i, samtidig med at beatet er intensivt og pulsen høj. "We move the world"-sangen (som dansen foregår til) bekræfter holdets slogan med samme ordlyd. Men med udtryk som: "boys and girls, move the body to the beat!" og "standing side by side" er både tekst og musikens beat i høj grad lånt fra den internationale popmusiks verden. Sangen blandes så med opvarmningskombinationer og armbevægelser fra den danske gymnastikskat. På et mikro-niveau er "We Move the world"-dansen et eksempel på, hvordan kulturelle referencer mødes på et kropsligt niveau: Dels blandes "moves" fra international populærmusikkultur og bevægelser med andre koder i dansen, og dels tolker gymnasterne og workshopdeltagerne disse bevægelser forskelligt ud fra deres egne bevægelseserfaringer og kulturelle referencerammer. Det svære spørgsmål er, hvilke implicitte præmisser denne sammenblanding af kulturelle referencer sker på, og hvor bevidste vi er om dem.

Selv om intentionen om at få folk i hele verden til at bevæge sig er oprigtig og velment, er det vigtigt at være opmærksom på, hvilken historisk baggrund dette koreografiske lag samtidig kan aktivere. Den jordomrejse, Niels Bukh foretog sig med sine gymnaster i 1931, kan på mange måder siges at være starten på traditionen for at vise gymnastik fra Danmark på verdensturnéer. Foruden at repræsentere Danmark skulle holdet demonstrere denne gymnastikforms fortræffeligheder. Også for de gymnastikinstruktører, eksempelvis Erik Flensted-Jensen, som senere rejste med gymnastikhold jorden rundt, har idéen om at repræsentere Danmark og sprede dansk gymnastik været markant. Set i lyset af Danmarks (og resten af Europas) historie som kolonimagt, kan holdenes rejser ses som en slags forsøg på at vise, at selv et lille land som Danmark kan indtage verden. Omstændighederne i dag er på mange måder anderledes. Uanset er man dog nødt til at spørge sig selv, hvem der, så at sige, 'ejer' de betingelser, verden bevæges på? Eller beskrevet en anelse mere akademisk: Det bliver i denne sammenhæng meget nemt en dansk selv- og kropsforståelse, der kommer til at stå som den implicitte kulturelle reference, som resten af verdens kulturer forstås i forhold til. I år har showet fået en titel på Swahili, "Imani" (tro), og i nogle af serierne indgår objekter med kulturelle referencer til asiatisk kultur – som f.eks. de store vifter – men disse elementer bliver, som effekter for Verdensholdets øvelser, til eksotiske indslag på DGI-gymnastikkens præmisser. Selv om det er tydeligt, at Verdensholdet

gør sig store anstrengelser for at opnå en kulturel dialog, er det væsentligt at notere sig, at selve den geografiske koreografi – at tage ud i verden og vise sig frem og bagefter tage lidt af verden med hjem for at vise det frem – i sig selv er en del af en kulturimperialistisk arv.



Med den koloniale historie Europa (inklusive Danmark) har, er det ekstra vigtigt, at vi hele tiden spørger os selv, hvem vi bevæger eller bevæger os for og på hvilke præmisser. Det paradoksale i den "hjemme-ude-hjemme"-koreografi, som verdensturnéen bygger på, er, at Verdensholdet i lige så høj grad er til for DGI-gymnastikken i Danmark som for alle de individer, holdet møder i udlandet. Det er i Danmark, holdet har sit største publikum og er med til at sætte tonen for gymnastikkens udvikling. Det "du", Verdensholdet henvender sig til, er i den forstand først og fremmest andre gymnaster, som også gerne vil blive en del af DGI-eliten og måske Verdensholdet.

Et par afsluttende ord om fremadrettet at tage ansvar for forskelligheden i fællesskabet

Fællesskabet er på mange måder det bærende element i DGI-gymnastikkens koreografiske udtryk. Som vi har vist i vores analyse, er fællesskabet

ikke bare et tema eller en organisatorisk strategi, men helt fundamentalt for den måde, gymnasternes færdigheder struktureres og vises frem på. Det er fællesskabet som koreografisk udtryk, der sikrer genkendeligheden som gymnastisk genre. En genkendelighed, der slår igennem, også når Verdensholdets opvisning præsenteres i Operaen.

Det ligger dog samtidig vævet ind i denne fælleshed, at det "selvfølgelig!" foregår kønsopdelt. Den teknologiske udvikling med airtracks, osv. har gjort det muligt at springe højere og udvikle stadig mere komplicerede springkombinationer, men i stedet for at inkludere og skabe anderledes ikke-kønsopdelte fællesskaber i udnyttelsen af disse muligheder, er det netop drengene, der har taget mulighederne til sig. Det er dem, der indtager rummet ekspansivt. Pigerne har ikke på samme måde ekspanderet deres fremvisning af tekniske færdigheder – tværtimod. I og med at eksempelvis håndredskabernes tekniske beherskelse nedtones, står pigernes tekniske kunnen og væsentlige bidrag til opvisningerne langt mindre synligt frem. Verdensholdet indikerer dog med deres performance, at der er klart langt flere muligheder for, hvordan fællesskab og forskellighed kan kombineres. Det er netop, når gymnasterne begynder at bryde med den æstetiske præmis forbundet med 'kønnetheden', at de interessante nybrud udfolder sig. Oversat til en mere praksisnær opfordring: Det må være på tide, at drengene inviterer pigerne med op på airtracken, og på tide, at pigerne ser sig selv som mere end dem, der med de harmonisk rytmiske kropsbevægelser sørger for at holde opvisningen sammen.

"Drengene sparker altså røv", som det blev noteret meget rammende af de to gymnastikinstruktører, der ledede trænermødet for pigerne til repstævnet. Udbruddet blev efterfulgt af: "vi må altså tage os sammen". Og det har de to trænere fuldstændig ret i. Vi håber, at artiklens koreografisk analytiske blik på gymnastikken kan være med til at skubbe på. Inklusive at pigerne bliver langt mere opmærksomme på, hvordan de indtager og fylder rummet ud – og i den sammenhæng, hvordan forskelligheden får mulighed for at betage og overrumple. Fællesskabet som grundlæggende udtryk er så stærkt forankret i DGI-gymnastikken både kropsligt og koreografisk, at den sagtens kan udfordres meget mere – indefra.

*En stor tak til alle de gymnaster, trænere
og ledere vi har talt med undervejs*



**Litteratur, forfatter-
oplysninger og
oversigtskort**

Litteratur

Litteratur

DGI 1992 til 2017

Bruhn, V.: Det skæve træ. Træk af ungdomsforeningernes og gymnastikforeningernes historie efter 1945. Udgivet af Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger 1997.

Bøje, C.: Fra sportsbassin til superbassin. Bemærkninger til en udvikling i vandkulturen. Lokale- og Anlægsfondens skriftrække 1997.

DGI: Årsberetninger 1992-2016. Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger.

Hansen, J.: Fusioner – Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger – Danmarks Idræts-Forbund. Et historisk essay. Idrætshistorisk Årbog 1994, 10. årgang. Odense Universitetsforlag 1994 s. 23-30.

Hansen, J.: Idrættens sundhedspolitiske reference. Og hvorledes idrættens hovedorganisationer er kommet tættere på hinanden. I: Eskelund, K og Skovgaard T. (red.) Samfundets idræt. Forskningsbaserede indspark i debatten om idrættens støttestruktur. Syddansk Universitetsforlag 2014, s. 255-280.

Hansen, J.: Interview med Hans R. Sørensen 22. marts 2017.

Hansen, J.: Interview med Mona Langballe 31. marts 2017.

Hansen, J.: Interview med Morten Mølholm Hansen 27. april 2017.

Hansen, J.: Interview med Herbert Hartmann 6. maj 2017.

Jespersen, A. K.: Mail vedr. antal ansatte i DGI 15. august 2017.

Pilgaard, M. og Rask, S.: Danskernes motions- og sportsvaner 2016. Idrættens Analyseinstitut 2016.

Litteratur

Gymnastik og boldspil eller stavgang og cykelture – ændringer i befolkningens idrætsvaner gennem 25 år

Bille, Trine et al. (2005). Danskernes kultur- og fritidsaktiviteter 2004 – med udviklingslinjer tilbage til 1964. København: akf forlaget.

Eichberg, H. & Bøje, C. (1994). Idrættens tredje vej – om idrætten i kulturpolitikken. Aarhus: Klim.

Elias, N. & Dunning, E. (1986). Quest for Excitement. Sport and Leisure in the Civilising Process. Oxford: Basil Blackwell Ltd.

Guttman, A. (1978). From Ritual to Record: The Nature of Modern Sports. New York: Columbia University Press.

Ibsen, Bjarne (1992). Frivilligt arbejde i idrætsforeninger. København: Københavns Universitet.

Jespersen, E. & Riiskjær, S. (1980). Idrætsfaciliteter i Ringsted Kommune. Gerlev Idrætshøjskole: Forlaget Bavnepanke.

Jespersen, E. & Riiskjær, S. (1982). 80'ernes idræt – mod en ny breddeidræt? Slagelse: Forlaget Bavnepanke.

Kulturministeriet (1987). Betænkning om breddeidrætten i Danmark. København: Kulturministeriet.

Kulturministeriet (2009). Idræt for alle – Breddeidrætsudvalgets rapport – baggrund og analyse. København: Kulturministeriet.

Lamprecht, P. & Stamm, Hans Peter (2002). Sport zwischen Kultur, Kult und Kommerz. Zürich: Seismo Verlag.

Laub, Trygve (2013). Danskernes motions- og sportsvaner 2011. København: Idrættens Analyseinstitut.

Larsen, Knud (2003). Den tredje bølge – på vej mod en bevægelses-kultur. København: Lokale- og Anlægsfonden.

Pihl, Mie D. (2017). Danskernes uddannelse. København: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.

Pilgaard, Maja (2009). Sport og motion i danskernes hverdag. København: Idrættens Analyseinstitut.

Pilgaard, Maja (2016). Evaluering af løbestier. Lys og liv i Søndermarken, Pulsparken i Ry og Interaktiv motionssti i Herlev. København: Idrættens Analyseinstitut for Lokale- og Anlægsfonden.

Pilgaard, Maja og Rask, Steffen (2016) Danskernes motions- og sportsvaner 2016. København: Idrættens Analyseinstitut.

Rasmussen, Mette, Pedersen, Trine P. og Due, Pernille (2014). Skolebørnsundersøgelsen 2014. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Regeringen. (2002). Sund hele livet – de nationale mål og strategier for folkesundheden 2002-10. København K: Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Scheerder, J., Vanreusel, B., & Taks, M. (2005). Stratification Patterns of Active Sport Involvement among Adults – Social Change and Persistence. *International Review for the Sociology of Sport*, 40, 139-162.

Sundhedsstyrelsen (2014) Danskernes Sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil 2013 [Health among the Danes – The National Health Profile 2013]. Copenhagen: Ministry of Health.

Litteratur

Hvad betyder konkurrencen fra andre idrætsaktører for idrætsforeningerne?

Asserhøj, Trygve Laub (2017). Danskernes fitnessvaner og brug af kommercielle idrætsstilbud. Idrættens Analyseinstitut.

Elmose-Østerlund, Karsten; Pedersen, Marlene Rosager og Ibsen, Bjarne (2016). Foreningsidrætten anno 2015 – status og udviklingstendenser. CIVSCE rapport. Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Syddansk Universitet.

EU (2014). Special Eurobarometer 412. Sport and physical activity. Brussels: TNS Opinion & Social.

Ibsen, Bjarne (1999). Vi har det så godt sammen, men hvorfor skal det være i en forening?

Hansen, Bent (red.): Ældre i bevægelse – København. Resultater og erfaringer af et utraditionelt samarbejde mellem den frivillige og offentlige sektor. DGI Storkøbenhavn og København Sund By.

Ibsen, Bjarne og Larsen, Knud (2002). Deltagelse i gymnastik og beslægtede aktivitetsformer. Institut for Forskning i Idræt og Folkelig Oplysning.

Ibsen, Bjarne og Seippel, Ørnulf (2010). Voluntary organized sport in Denmark and Norway. In *Sport in Society*, Vol. 13, No. 4, May 2010, 593-608.

Ibsen, Bjarne (2014). Uddannelse og kvalificering i det frivillige arbejde. I Lars Skov Henriksen og Torben Fridberg (red.). *Udviklingen i frivilligt arbejde – 2004 – 2012*. SFI – Det nationale forskningscenter for velfærd. Side 191-233.

Ibsen, Bjarne; Nichols, Geoff og Elmose-Østerlund (2016). Sport club policies in Europe. Rapport fra forskningsprojektet 'Social inclusion and volunteering in sports clubs in Europe'. Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund. Syddansk Universitet.

Ibsen, Bjarne og Levinsen, Klaus (2016). Unge, foreninger og demokrati. *Movemets 2016:3*, Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Syddansk Universitet.

Levinson, Klaus og Ibsen, Bjarne (2017). Foreningers samarbejde med kommunale institutioner. *Movements 2017: 2*. Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund. Syddansk Universitet.

Jensen, Jens-Ole (2006). Fællesskab, fitness og foreningsidræt. Kultur-analytisk studie af fællesskabsrelationerne i to danske idrætsmiljøer. Center for Idræt: Aarhus Universitet.

Kirkegaard, Kasper Lund og Elmoose-Østerlund, Karsten (2010). Fitnesskultur mellem forening og forretning – aktive fitnessudøveres træningsmotiver, tilfredshed og selvvaluerede sundhed. Idrættens Analyseinstitut.

Kägi, Jan; Klostermann, Claudia; Hayoz, Christelle; Schlesinger, Torsten; Nagel, Siegfried (2017). The impact of structural conditions in municipalities on sports participation of adolescents and young adults in Switzerland. Fremlagt på konference i European Association for Sociology of Sports konference i Prag fra den 14. til den 17. juni 2017.

Larsen, Knud (2005). Træning på hold og i motionscenter. Resultater fra en medlemsundersøgelse i 34 gymnastik- og idrætsforeninger i DGI Roskilde Amt. Forskningsrapport, hæfte II, DGI.

Møller, Peter Mindegaard og Ibsen, Bjarne (2004). Foreninger i forandring. Forskningsrapport, hæfte IV. DGI.

Pilgaard, Maja og Rask, Steffen (2016). Danskernes motions- og sportsvaner 2016. Idrættens Analyseinstitut.

Toft, Ditte og Wittig, Anna Rex (2016). Væksten i antallet af motions- og fitnesscentre fortsætter. Idrættens Analyseinstitut, Nyhedsoversigt, 9. 3. 2016.

Ulseth, Anne-Lene Bakken (2004). Social integration in modern sport: Commercial fitness centres and voluntary sports clubs. *European Sport Management Quarterly* 4(2). Side 95-115.

van der Roest, Jan-Willem; van der Werff, Harold og Elmoose-Østerlund, Karsten (2017). Sports clubs in Europe: Results of an online survey among members of sports clubs in ten European countries. Rapport fra forskningsprojektet 'Social inclusion and volunteering in sports clubs in Europe'. Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund. Syddansk Universitet.

Elmose-Østerlund, Karsten og Kirkegaard, Kasper Lund (2010). Foreningsfitness – portræt af de aktive medlemmer. Træningsmotive, tilfredshed og selv vurderet sundhed. Idrættens Analyseinstitut.

Litteratur

Kan DGI skabe udvikling blandt sine medlemsforeninger? Erfaringer fra 'DM i foreningsudvikling'

Elmose-Østerlund, K., & Jørgensen, C. R. (2016). Undersøgelse af foreningsudvikling med 'DM i Foreningsudvikling' som case. Odense: Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Syddansk Universitet.

Elmose-Østerlund, K., Pedersen, M. R. L., & Ibsen, B. (2017). Foreningsidrætten anno 2015 – status og udviklingstendenser. Odense: Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Syddansk Universitet.

Høyer-Kruse, J., & Ibsen, B. (2013). Undersøgelse af 'DM i Foreningsudvikling'. Odense: Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Syddansk Universitet.

Pilgaard, M., & Rask, S. (2016). Danskernes motions- og sportsvaner 2016. København: Idrættens Analyseinstitut.

Østerlund, K. (2014). Undersøgelse af 'DM i Foreningsudvikling' 2012-2013. Odense: Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Syddansk Universitet.

Østerlund, K. (2015). Undersøgelse af 'DM i Foreningsudvikling' 2013-2014. Odense: Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Syddansk Universitet.

Litteratur

De sociale fodboldspillere og de asociale gymnaster? Nedslag fra en undersøgelse af foreningsidrættens sociale kvaliteter

Mortensen, M. (2004). Idræt som kommunal velfærd: mentalitet, velfærd og idrætspolitik i København, Ballerup og Skive 1870-1970. Ph.d.-afhandling. København: Institut for Idræt, Københavns Universitet.

Nicholson, M., & Høy, R. (2008). Sport and social capital: an introduction. I: M. Nicholson & R. Høy (red.). Sport and social capital. Amsterdam: Butterworth-Heinemann.

Østerlund, K. (2013). Foreningsidrættens sociale kvaliteter. En social kapital-inspireret undersøgelse af danske idrætsforeninger og deres medlemmer. Ph.d.-afhandling. Odense: Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Syddansk Universitet.

Østerlund, K. (2014). Danske idrætsforeningers sociale kapital. Demokrati, socialt liv og frivilligt arbejde. I: K. Eskelund & T. Skovgaard (red.). Samfundets idræt. Forskningsbaserede indspark i debatten om idrættens støttestrukturer. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Østerlund, K. (2014). Social kapital i gymnastik og fitness. En undersøgelse for landsudvalget i DGI Gymnastik & Fitness. Odense: Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Syddansk Universitet.

Litteratur

Kampen om gadeidrætten

Bukh, N. (1936). Grundgymnastik eller primitiv Gymnastik. København: H. Hagerups Forlag.

DIF & DGI (2014). Visionsgruppens afsluttende rapport. Vision 25-50-75.

Cammoletto, R. F., Sterchele, D & Genova, C. (2015). Managing alternative sports: new organisational spaces for the diffusion of Italian parkour, Modern Italy, 20(3), s.307-319.

Gilchrist, P. & Wheaton, B. (2011). Lifestyle Sport, public policy and youth engagement: Examining the emergence of parkour. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 3(1), s. 109-131.

Ibsen, B. (2009). Nye stier i den kommunale idrætspolitik. I: Ibsen, B. (Red). *Nye stier i den kommunale idrætspolitik* (s. 269-289). København: Idrættens Analyseinstitut.

Jensen, J-O. & Jørgensen, H. T. (2006). Le Parkour - A New Art of Movement: A New Art of Movement. *Focus - tidsskrift for idræt*, 30(4), s. 20-23.

Knudsen, K. A. (1930). *Lærebog i gymnastik*. København: J. Frimodts Forlag.

Kulturministeriet (2009). *Idræt for alle – konklusioner og forslag*. København.

Larsen, K. (2003). Den tredje bølge. Lokale- og Anlægsfondens skrifterække.

Laugesen, G. (2005, 29. april). På spring: Hop over København. *Jyllands-Posten*, Sektion Guide, s. 3.

Pilgaard, M. (2009). *Sport og motion i danskernes hverdag*. København: Idrættens Analyseinstitut.

Pilgaard, M. (2012). Teenagers idrætsdeltagelse i moderne hverdagsliv. *Scandinavian Sport Studies Forum*, 3, s. 71-95.

Projekt Underground (2012). *Projekt Underground 2009-2011 [evalueringssrapport]*. Aarhus: Aarhus Kommune og DGI Østjylland.

Sandseter, E. B. H. (2010). "It tickles in my tummy!": understanding children's risk-taking in play through reversal theory. *Journal of Early Childhood Research*, 8, s. 67-88.

Sisjord, M. K. (2011). Nye ungdomsidretter: bidrag til mangfold og endring av idrettsfeltet. I: Hanstad, D. V. (Red.), Breivik, G. Sisjord, M., & Skaset, H. B. *Norsk Idrett – Indre spenning og ytre press* (s. 87-104). Oslo: Akilles forlag.

Hjemmesider og artikler fra internettet:

Anderson, L. (2017). "Jeg bliver aldrig kanoroer". Artikel fra Idans hjemmeside, d. 2.05.2017: http://www.idan.dk/nyhedsoversigt/nyheder/2017/a974_jeg-bliver-aldrig-kanoroer/

Beskrivelse af gadeidræt fra Den Nationale Platform for Gadeidræts hjemmeside, d. 26-05-2017: <http://gadeidraet.dk/om-gadeidraet/>

Brandt, H. (2017). Den danske idrætsmodel sakker bagud. Kommentar fra Idans hjemmeside, d. 2.05.2017: http://www.idan.dk/nyhedsoversigt/kommentarer/2017/135_den-danske-idraetsmodel-sakker-agterud/

Information fra Den Nationale Platforms hjemmeside, d. 30.05.17: <http://gadeidraet.dk/stoettede-projekter/>

Nyhed fra Korsør Gymnastikforenings hjemmeside, d. 1.08.2013: <http://www.korsor-gf.dk/Parkour>

Sektionen for parkour i Det svenske Gymnastikforbund: <http://pktr.se>

Litteratur

Om fællesskabet, køn og færdigheder

– en koreografisk analyse af DGI-gymnastikken

Susan L. Foster (2011) Choreographing Empathy
– Kinesthesia in performance, Routledge.

Forfatteroplysninger

Camilla Damkjær, forskarutbildningsansvarlig,
Stockholms University of the Arts. camilla.damkjaer@uniarts.se

Karsten Elmosé-Østerlund, adjunkt ved Institut for Idræt og
Biomekanik, SDU. kosterlund@health.sdu.dk

Jørn Hansen, professor ved Institut for Idræt og Biomekanik, SDU.
jhansen@health.sdu.dk

Morten Mølholm Hansen, direktør Danmarks Idræts-Forbund. mmh@dif.dk

Herbert Hartmann, Deutsche Turner-Bund. hartmann-bensheim@t-online.de

Bjarne Ibsen, professor og Centerleder for Center for forskning i Idræt,
Sundhed og Civilsamfund, Institut for Idræt og Biomekanik, SDU. bibsen@health.sdu.dk

Signe Vig Jensen, idrætskonsulent Slagelse Kommune,
signevigjensen@gmail.com

Ove Korsgaard, professor emeritus og ekstern lektor ved DPU,
Aarhus Universitet. ove@edu.au.dk

Signe Højbjerg Larsen, studieadjunkt ved Institut for Idræt og
Biomekanik, SDU. shojbjerg@health.sdu.dk

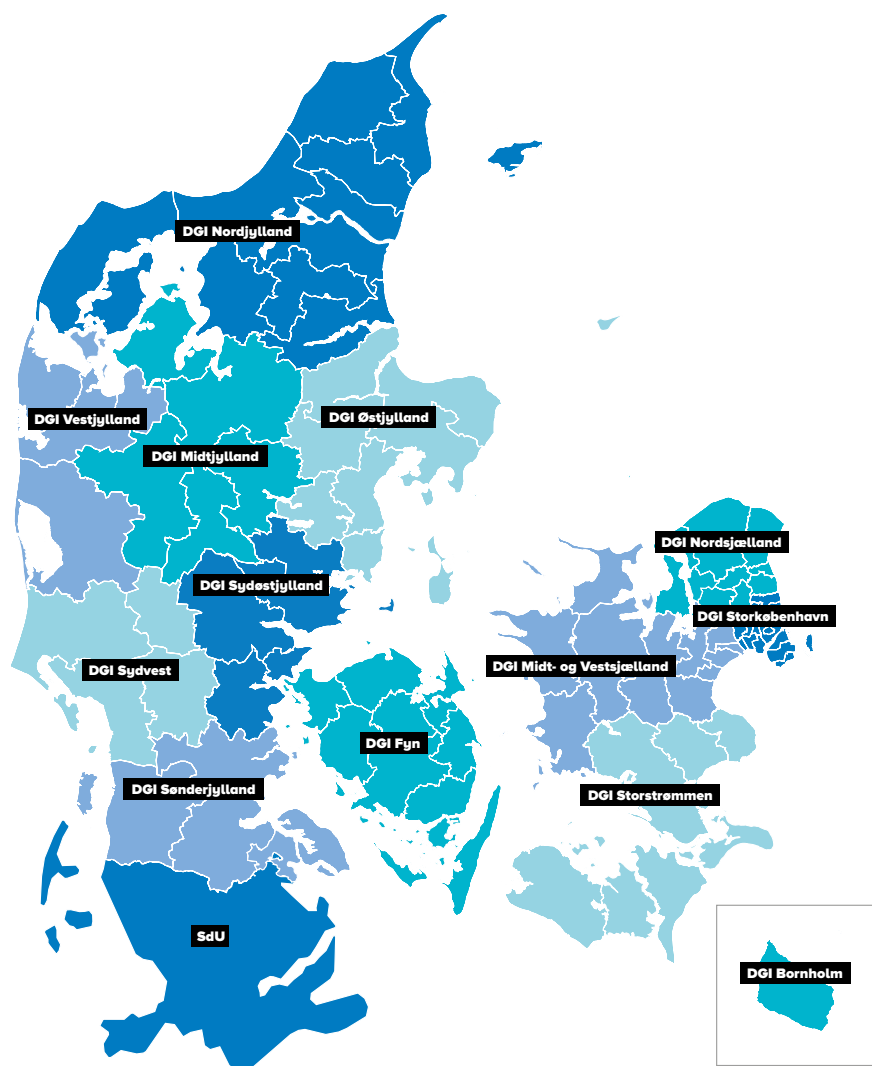
Mona Langballe, skoleleder. 8300mona@gmail.com

Maja Pilgaard, analyse- og forskningsleder ved Idrættens Analyseinstitut.
maja.pilgaard@idan.dk

Susanne Ravn, lektor og forskningsleder for forskningsenheden Bevægelse,
Kultur og Samfund, Institut for Idræt og Biomekanik, SDU. sravn@health.sdu.dk

Hans R. Sørensen, direktør DGI Fyn. hans.soerensen@dgi.dk

DGI landsdelsforeninger



“

Dette er ikke et traditionelt jubilæumsskrift, som blot fejrer DGI's hidtidige 25 år, men et skrift, der forhåbentligt kan medvirke til at skabe debat i og om DGI...

Bogen indeholder 12 bidrag, der tager fat på væsentlige problemstillinger i DGI. De første seks kaster et tilbageblik på DGI's 25 år. Jørn Hansen ser på de væsentligste knudepunkter i DGI's hidtidige historie. Ove Korsgaard fortæller om sangens betydning i de folkelige idrætsbevægelser og om de nyeste sange i DGI.

Derudover er fire nøglepersoner blevet interviewet om udviklingen i DGI. Mona Langballe giver sit bud på udviklingen fra DDGU til DGI i dag, og Hans R. Sørensen ser tilbage på udviklingen fra DDSG&I og frem til DGI 2017, mens DIF's direktør Morten Mølholm Hansen vurderer samarbejdet mellem DGI og DIF. Endelig fortæller Herbert Hartmann fra Deutsche Turner-Bund om samarbejdet med DGI.

De næste seks bidrag omhandler DGI's mere aktuelle udfordringer. Maja Pilgaard ser på ændringerne i befolkningens idrætsadfærd i de seneste årtier, mens Bjarne Ibsen vurderer, hvilken betydning konkurrencen fra andre idrætsaktører har for idrætsforeningerne.

Karsten Elmsøe-Østerlund undersøger DM i foreningsudvikling i DGI, og ser i sit andet bidrag nærmere på forholdet mellem de asociale gymnaster og de sociale fodboldspillere.

Signe Højbjerg Larsen og Signe Vig Jensen redegør for gadeidrættens udvikling i de seneste år og vurderer DGI-gymnastikkens rolle i forhold til specielt parkour.

Det sidste bidrag ved Susanne Ravn og Camilla Damkjær analyserer DGI's flagskib "Verdensholdet" samt en række rep-gymnastikhold og vurderer i den sammenhæng forholdet mellem fællesskabet, køn og færdigheder.

dgi.dk

DGI

Vingsted Skovvej 1 | 7182 Bredsten | Tlf. 79 40 40 40 | info@dgi.dk | www.dgi.dk